

خلاصہ دستور تونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڈ معلومات ل سور تونو

سورة الفاتحة - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) کجی سورۃ دے پیر ترتیب قرآن کے پیدال نمبر اوپینزل کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر ندے: علق- قلم- مزل- مدثر- فاتحہ، رکی، اودنی سارۃ تو تخصیص رکھ لے شی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، باز کولہ پیر کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پیر اصطلاحی معنی سرہ رازی میں داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشیر کا نو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتاب او عالمنا نو تہ وی کی سورۃ نو ہف دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگر چہ یہ طائف یاہل مقام کے والے تہ وی اودنی ہف دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگر چہ نمبر یہ موقع یا فتح مکہ نہ پس ولے تہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گنوں نومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الہامیۃ تہذیب علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گنوں القابات دے سڑی پیر گنوں وصفاتو دلالت کوی دغہ شان دفتاحے ہم گنوں نومونہ دی اودا نومونہ چا دزان نہندی جو کڑے۔ بلکہ دا ٹول نقل دی و بی ﷺ نہ:

- (۱) فاتحہ: افتتاح ندے پراستونکے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام آسانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ
- (۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلواتہ لمن لم یقرأہ بفتاحہ الکتب پیر جمع کے امام اوپینزلانہ موز کے موز گز اربہ خانہ وائی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو د مخلوق پیر خود اودا سورۃ دخالق پیر خود دے
- (۴) سورۃ صحر: پیر شروع دے سورۃ کے حمدوندی
- (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارود پارہ ہفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوکڑے شی
- (۶) کافیہ: چاچہ سورۃ زدہ کڑو معنی او مطلب سرہ او عمل نے پیرے اوکڑو نو د جنہم نہ خلاصی پارہ بی کافی شی دہ لہرہ (۷) وافیہ: مکمل مضمون لحاظ سرہ: درجہ پیر درجہ کیے ٹول بیانات دی
- (۸) رقیہ دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دو تو م شتر چہ مار یا لرم خوڑ لے دو... اکڈے ترے وانستے... بعضے خلق دے نہ پیر دم پیے اختلاو استدلال کوی مگر دا غلط دی ہفہ خومال غیبست وو ستاد اشوی۔

(۹) کتر: خزاندہ علومو: شیخ القرآن صاحب پیر مایل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر اکڑی اوڑہ مسلل ہم دافاتحہ بیانوم نوز ماعمر پیر ختم شی مگردے دفتاحے علوم پیر ختم نشی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کولو جل یا علم: ژوہیے تعریفونہ داللہ، بیاحیلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچہ شہ غوثی پکار دی ہدایت اوپدے ثابت قدمی او شگہ بہ غواڑے احادیثو کے رازی چہ بہتر بیہ دعا دیونس وہ (لا الہ الا انت سبحانک...) زکہ چہ دد عادرے شرائط وادھف دے داڑہ دے دغا کے دو (۱) چہ چا نہ غواڑے ہفہ بہ بخل نہ پاک گنوںے (۲) چہ شہ غواڑے نودغے شہ ہفہ مالک گنوںے (۳) خپل زان بہ عاجزہ گنوںے۔

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ مور اصل دچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل دٹول قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: دٹولو آسانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اودہ اثیونہ چہ بار بار ویلے کیگی مانزہ کے کس

(۳) وجہ و تقدیم: ہے خوز مونگ علماء ددے لس وجوہات خانی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلست صرف دودہ وجوہات وایو:

- (۱) ٹول قرآن پیر دو قسمہ اثیونہ مشتمل دے یو علمی بل علمی علم او عقیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید او رسالت یا ایمان بالا خرہ وغیرہ او عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوات یا حج وغیرہ نو پیر دے فاتحہ کے دا داڑہ قسمہ موجود دی ژومی دے اثیونہ علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلور م ایت ایاک نعبہ... تعلق عمل سرہ دے
- (۲) پیر اعتبار دہم قرآن ۴ حصے دے (۱) التالیق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے دو پیے ہے خلاصہ پیر امن کے در پیے ہے المبارک: خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے ہے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی پیر تفصیل او تفسیر حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے و تقدیم وجہ دا خانی چہ قرآن کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شہ پوہہ عالمان چہ خطاب کوی نو ژوہیے خلاصہ شگے کڑی او پیر پیرے مفصل بیان اوکڑی ک

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یا محویر یا زبدہ (سج) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفہ نہ تاویگی ہفہ دے (۱) ایاک نعبہ وایاک نستعین (۲) مقصد اربوہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کچے مہمات او 4 کچے مہمات دی مہماتو تہ مقاصد اربوہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ دای (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دای... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دھیرات اولفظ نہ داسے ثابت دی چہ الحمد للہ نہ تہ ایاک نستعین پورے توحید خو پیر ڈاگردے مگر اھد نا الصراط... ضالیین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ مونگ داسوال دھفے ذات نہ داسے کو چہ دے کار نہ صرف اللہ دے اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے مونگ تہ چاہیان کڑے یا داڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے نہ صداقت الکتاب مسئلہ واضح شوہ دغے صداقت الکتاب ہم داخلف چہ اصفا داللہ یا صفا د بندہ چہ ایاک نعبہ وغیرہ کے دی مونگ تہ رسول شگہ رارسول دہ داسے پیر قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے او قرآن ہم د اللہ رحم دے پونس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالا خرہ ہم داخلف چہ احمد وندہ اللہ شہ پارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ پارہ کو دے دپارہ چہ پیر قیامت کے پکارا شی بل داللہ رب یعنی تربیت دبدن اور روح کونکے دے نو دروح تربیت پیر قرآن سرہ کوی دے دپارہ چہ داز روح سے قیامت کے بیخ شی دغذابہ۔ پیر مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے ہر ایت یا ہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

08889000000

اعتراض (۵) ایت ۰۶: سب سے باندے چن پورہ کو اے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: نابت بخیر منہ (۲) زہ والہ دکنم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پتھاذا الولد باندے چہ موبگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لمانی السلوت والارض (۳) کل لقا تونون (۴) بدلیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا فانما یقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہ تہ رشتونے پیغمبرے نو ستا پیر سالت واللہ ماسرہ خبرے او کڑی: جوابو نہ وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الایات لقوم یوتونو دے دو جوابو نہ علاوہ علماء دے جواب ہم کوئی چہ یوحجازی بادشاہ دکنم نفاظ کو لو د پارہ دھر چادر ہوا زے نہ نہ زی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ دا سے او کڑی۔

ہو دا ووم او اتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حیدر کو مرکز و فواے بنی اسرائیل و تاسو مکہ شریک و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سو دیکھ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر نہ منے (۳) ۱۳۳-۱۳۴: تو حیدر کو لو تانیا ہر کراستونق و تبلیغ و فو تاسو لے تو حیدر تانکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پتھو بل دقبیلے چہ تہ پچل دین کے پتھلہ پتھک او تر د کے لے کھ یوحواخ کلہ بل خواخ۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہ والہ دکنم تابع یم۔۔) اعتراض (۹): دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پتھلہ خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ وہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ او موبگ دبتا نو عبادت نہ منع کوے۔ جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و ایتونو کے زواج، انذار، دلا تو بے درے شرائط پایت ۱۶۰ کے، دلائیل و توحید، رد شرک او بیان دھرماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔ (چہ کتھ تفسیر دے روئے حصے شتم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول جہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دے پھقلہ درے اہے خبرے کوئی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذنبل ملک (۳) اصلاح ذنبل کور منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل پارہ او گورہ شروع دریمے حصے پقران کے) نو ایت ۱۷۷ کے اے مجادلہ صفتا ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لیسایس المدین (دملک اصلاح دپارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکہ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔) (۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاکلوا اموالکم۔۔)

بیا بیان روج پے شنگہ ج کے مال او بند در داڑھ لگی و دہ رنگ جہاد کے ہوا ڈراڑھ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹ پورے ۱۸۰ تو انین د کوڑ سولوبیا یگی۔ ہفہ دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: د کوڑ شہر ہفہ دی چہ مال لگوئی (۲) ایت ۲۱۶: مشربہ ذنبل کور مدافعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیلینی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجھیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پونوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: دطلاق انشام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کنڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للارواح

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاند و رکولو طلاق شوے شوے تہ

دے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح کیگی پے بیان دجالوت او طاوت ایت ۲۴۶-۲۵۲ چہ کچے دا میرد جہاد پارہ دودہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چہ کتھ تفسیر دے روئے حصے شتم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ غیب و رکوی مستفیو مال تہ فی سبیل اللہ او جرور کوئی بخلاوتہ:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ مٹے انفاق او کڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہفہ دعوہ ذکر کوئی چہ کوئے مسلد پارہ بہ انفاق کوے۔ بیا د دو دفتر بیان کوئی یوا ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او نرود دے چہ سرکشہ فرقدہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشد کوئی لکہ ابراہیم او عزیز بیا مثالونہ پارہ دخرچ کو لو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (اللہ درضاد پارہ)

او ایت ۲۶۳-۲۶۶ کے دنیغرض پارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ۵ دفعات پے سو د خور د باندے ایت ۲۸۲: ایت طولیلا چہ بیان دمعاملاتو کوئی۔ چہ لیلین دین پے شنگہ کوے۔

بیا آخر کوکوع کے بیان دھنے ثلور دمسکو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بہ ایت ۲۸۲ کے بیان دتوحید پے لہمانی السلوت سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات در سالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوئی او انفاق پرے قیاس کوئی زکہ چہ انفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چہ نبی خدا اللہ پیغمبر دے او آخری دے) نبی کچھ فرمائی چیز ما مثال داسے دے لک پو عمارت دی ہنے کے پوختہ کہہ وی۔ مالک نے الگوی ہفتہ بلڈنگ برابری۔

انا خاتم النبیین لانی بعدہ اود دے اثبات ^{رسالت} دیکھو داکھم مقصدے چہ در رسول پہ طریقو کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی گرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ دھتہ طریقو کے کامیابی گزوی
(۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہد جہد نشی نو معنی ہے وہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہد اشاعت قرآن او سنتو۔ چہ دین واللہ دے۔

او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب یہ دے فراختیا ^{یعنی} ہفتہ عمل چہ اسلام بیفر اختیار مایا وگی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الا نفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط بنا کولہ: انفاق بہ جہاد دپارہ کولے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کولے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)

نوڑو بے دوہے مکے مہما تو نہ او آخرے دوہے مکے دمدا تو نہ رادانتے۔ باقی ہفتہ غلور نوڑو چہ صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھتہ ہم ذکر کیگی مگر مختصراً/ضمنیاً تفصیل پدے سورۃ کے دوہے غلور و مسلو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دوہے مسلو ضرورت وی۔ پریدے ہفتہ نوڑوے خبرے چہ ۱۶ علوم غلط یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات دتوحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانوی

(۴) ایت ۲۵۴-۲۵۷: الا نفاق فی سبیل اللہ بیانوی

خلاصہ سورۃ ٹوہے حصہ: بیا دغڑوہے حصہ ہم دہ پہ در یو با یو بانندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثی کوی کولے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہد دھغوی صفات، دھغوی حکم دنیوی او اخروی ہم بیانوی۔

باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑوہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ ددے دوہیم باب۔ زکہ چہ دلہد کے اصل مسئلہ یا مہا الناس اعدوہم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے ملتے چہ کلکتہ

بیان دتوحید او کڑے نو غلط بہ درے ڈلے کیگی۔ او پہ اصول و قرآن کے پہ تم نمبر بانندے ددے در یو ڈو بیان شوے دو۔

نو دے باب کے ٹوہے خطاب عام وے۔ او دعوہ دتوحید دہ۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پرے بیانگی۔ او بپا شہرہ پرے ذکر کولے شی: فلا تجعلو اللہ اندا۔ بیا اثبات در رسالت، بشارت

منو کولے اودفع داعتراض پہ ایت ۲۶ کے پہ ان اللہ لا یستجی... بیا ایت ۲۸-۳۷ پرے غلور نعمتو نہ ذکر کولے شی یہ کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ م شتہ کڑے

(۲) ددنیانول نعمتو نہ تارہ پیدا کڑل (۳) ستا سونیکہ تم عزت نصیب کڑو پو لو فزشتو (۴) لغزش مورتہ ہم معاف کڑو۔ وغیرہ

باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ٹوہے رکوع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی یہ یعنی اسرئیل الذکروا سرہ چہ ٹوہے دینی اسرئیل کور دے خصلتو نہ ذکر کوی۔

لکہ (۱) تحریف (ولا تشروا... ایت ۸۱) (۲) تلبیس الحق بالباطل استمنان جن ایت ۴۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۴۴)

دوہے مقابلہ کے دوہما نو ددے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرہ ایت ۴۵-۴۶ (۴) داڑوہے رکوع بطور تمہید دہ دھتے ۶ خطا یو نو پارہ چہ خطا یو ستہ روت نواکی

خطاب (۱) بیان داؤ تو نمونو اودوہ تمونو/عذابونو: نمونو دادی: (۱) نجات من الغرورون ایت ۴۹ (۲) نجات من الفرقون ایت ۵۰ (۳) ایتاۃ الکتاب ایت ۵۳

(۴) عفوہ من القتل ایت ۵۴-۵۳ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تظلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلامی ایت ۵۷ (۸) انجارجیون من الحجر ایت ۶۰

دوہے قہقہو نہ/عذابونو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت و اہوان بسبب کفران ۶۱

خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرئیل کور ددے خصلتو نہ: (۱) نقض العہود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل انفس ۷۲

او دمو جوہدہ بنی اسرئیل کور ددے خصلتو نہ: (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافقت ۷۶ (۳) تقلید و آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصمین لا نقسم بالحد ۸۰

خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھتے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸

خطاب (۵) انکار دمو جوہدہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ ما سبق ۹۵

(چکھتہ نمبر ددے ٹوہے حصے ختم شی نو صلہ باقی خلاصہ بہ بیانوی)

دوہیم حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑوہے غلور ایتو نہ پدو داڑوہے شمارو لے شی۔ لکہ شگہ چہ علمانچلو کتابونو کے باہونہ تری۔ او دھردو باہو در میان کے یو فصل وی۔ چہ دغے فصل کے ٹھکے اور دتو دواڑہ

باہونہ ترے شوے وی۔ دغڑشان دغڑو ایتو نہ دواڑہ حصے نچلو کے داسے تری چہ ٹوہے حصہ کے اثبات دتوحید و نو دویہ کے اثبات در رسالت دے۔ نو دا دواڑہ مکے دجرائیل رسول اللہ

طرف نہ راوڑے وے۔ لہذا پہ جبرائیل بانندے اعتراض پدے دواڑد مسلوا اعتراض دے۔ نو پدے دہجدوہیم حصہ مونگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کول۔

نو ایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ او دھتے جوابونہ او ایت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شہورے اہمہ خبرے در رسالت مسئلہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پہ جبرائیل بانندے ۹۷-۹۸: چہ مونگ تارہ رسول او دا قرآن زکہ نہ منو چہ تارہ دجبرائیل راوڑی چہ ہفتہ زمونگ پہ مشرا نو عذابونہ راوتے دی۔ نو جوابونہ کوی۔

جواب (۱) قرآن باللہ پہ حکم ناہیگی۔ (۲) قرآن دھتے کتابو تو تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) و شری (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفتہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفتہ سرہ...

اعتراض (۲) سلیمان بانندے ایت ۱۰۲: چہ دسلیمان صفائی بیانوے حالانکہ ہفتہ جاو دگرو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان وکن الشیطن کفروا

اعتراض (۳) تہ مونگ دحمر نہ مع کوے حالانکہ اللہ ددے خولود پارہ دوہ فرشتے ہاروت او ماروت راہیگی وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر

اعتراض (۴) ایت ۱۰۲: چہ تہ مونگ دچلو مشرا نو ددین او رسم راج نہ مع کوے جواب ایت ۱۰۲: لا تقولوا راعنا دشکر او دے اہدے خبرے نہ کوے۔

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: اپنی سبب باندے چرن یوہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسی بخرمنہ (۲) زہہ واللہ حکم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتھاذا الولد باندے چہ نہ مونگ دنا سنا نونہ منخ کوے۔ نو ۵ جوابیہ کوی (۱) سبحانہ (۲) بل لہ مانی السلوات والارض (۳) کل لہ قانون (۴) بدیع السلوات والارض (۵) واذا قضی امرأ فانما یقول لکن لکیون

اعتراض (۷): ایت ۱۱۸: کہہ رشتونے پیغیرے نوستا پیرسالت واللہ ماسرہ خبرے اوکزی: جوابیہ وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذاک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الامت لقوم یقنون درے دو جوابیہ نونہ علماء درے جواب ہم کوی چہ یوحازی بادشاہ حکم نافذ کو لو پارہ دھر چادر وازے نہ نہ زری۔ نو حقیقی بادشاہ شنگہ داسے اوکزی۔

دو دوام و اتمام اعتراض در میان درے خبرے وی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ و توحید مرکز و نونہ نئی اسرا کیلوا سوسو کیہ شکر و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد صلی اللہ علیہ وسلم کے لیے دعا ہے۔ نو لے دا پیغمبر نہ منے (۳) ۱۳۲-۱۳۳: توحید و توحید لوانیا کر اسو سون تو بلخ و نونہ سوسو لے توحید نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸): ایت ۱۳۲: پے ٹو بل قبیلہ چہ نہ چیل دین کے پچلہ پے شک اور ترد کے لے۔ کلہ یوحا ک کلہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ مشرق و مغرب (یعنی زہہ واللہ حکم تابع یم۔۔) اعتراض (۹): دھفا اور واپ طواف۔ چہ پچلہ خود صفا اور واطواف کوے حالانکہ دوہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ او مونگ دیتا نو دعوات نہ منخ کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا والمروۃ من شعائر اللہ

بیانورو ایتونو کے زواجر، انذار، دلا دو بے درے شرائط پے ایت ۱۶۰ کے، دلا کیلویہ توحید، رد شرک او بیان دھر ماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول دجہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دوے پے پھلہ درے اے خبرے کوی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذہل ملک (۳) اصلاح ذہل کور

منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ پے میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دپارہ او گورہ شروع در یے حصے پے قران کے)

نو ایت ۱۷۷ کے دجہاد صفتا ذکر کوی ۵ دھقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لسیاست المدین (ملک اصلاح دپارہ علور اصول) ذکر کوی۔ لکہ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثقی (لا تاکلوا مما اکلم۔۔)

بیان بیان دجہ پے شکر حج کے مال او بندرواڑہ لگی زہد رنگ جہاد کے ہم رواڑہ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۲۱۵: ۲۱۵ پورے ۱۸: قوانین کور و لو بیا نیگی۔ سفہ رادی:

(۱) ایت ۲۱۵: کور شربہ سفہ دی چہ مال لگوی (۲) ایت ۲۱۶: مشربہ ذہل کور مدافعت کوی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن انحر و المیر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیبیتی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن النکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجمار فی حالت الحیض (۸) ایت ۲۲۳: مقصدہ جماع

(۹) ایت ۲۲۳: قسم خوئل واللہ پونم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: وطلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۳: کڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیۃ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت لازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاندو و رکولو طلاق شوے شوے تہ

دے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح لگی پے بیان دجالوت او طالوت ایت ۲۳۶-۲۴۲ چکے دامیر دجہاد پارہ دوہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانوو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ ترغیب ذکر کوی منفیقو مال تہ فی سبیل اللہ اوز جرور کوی بخلاوت:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے انفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: سفہ دعوہ ذکر کوی چکونے مسلد پارہ بہ انفاق کوے۔ بیا دود فر تو بیان کوی پو ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان ر

شیطان او نمرود نے چہ سرکش فر تہ۔ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشاد کوی لکہ ابراہیم او عزیز بیا مثالونہ دپارہ دخرج کو لو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (اللہ در ضا پارہ)

او ایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیا غرض دپارہ۔ ایت ۲۶۷ کے طیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ۵ دفعات پے سو خورد باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان دمعاملاتو

کوی۔ چہ لیلین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھنے ثلور و مسلو کوی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۴ کے بیان و توحید پے اللہ مانی السلوات سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات در رسالت کوی پے امن الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوی او انفاق پرے قیاس کوی زکہ چہ انفاق نہ پیغیر جہاد ممکن نہ دے۔

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً بعد از بقرہ - نزولاً ۸۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بقرہ	سورة ال عمران
۱-	بقرہ کے بیان ظہور رسکلووہ توحید، رسالت، جہاد، انفاق۔ توحید ظہور وارے ذکر و۔۔۔ آیت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، او ۹ اعتراضات پر رسالت او جوابونہو	نودے سورة کے ہم دغہ مقاصد بیا نیگی مگر زیات وضاحت اور ترقی سرہ۔ دلنا اووہ وارے توحید وے لکہ آیت ۱۸، ۲۶، ۵۱، ۶۴، ۱۰۹، ۱۸۹ کے۔ او ۱۵ اعتراضات پر رسالت او دھنے جوابات ذکر کوی۔ نو دا سورة یہ ترقی دے۔ دھنے سورة البقرہ سے نہ۔
۲-	بقرہ کے دیہود وال (عقل) دعا جڑے ذکر او شو۔ واذا دعنا موسیٰ ارا عینا لیتیم اتخولتم الحجل آیت ۵۱	نودے سورة کے دعیسا یا نو د الہ (عیسیٰ) دعا جڑے ذکر کوشی چھہ کزور سے دو۔
۳-	بقرہ کے بیان دھنے تو انیو دو چھہ سرہ اصلاح دکور او ملک دجہا ہرازی۔	نودے سورة کے بیان دھنے تو انیو دو چھہ سرہ اصلاح دجماعت یعنی تنظیم کیگی۔
۴-	زیات تر خطاب دلک مغضوب علیہم (یہود یا نو) تہو۔۔۔	نودے سورة کے زیات تر خطبات ضالیونہو دے۔ یعنی عیسایا نو نہ چہ یہود پے روان دی۔
۵-	بقرہ کے دشتر کانوپہ دکور دہ دو۔ چہ قالوا انظروا لعلکم ترحمون آیت ۱۱۴ (اللہ ناہان نبوی دی)	نودے دعیسا یا نو یہ دکورہ چھہ عقیدہ دتثبیت دہ رد دے۔ عیسیٰ او بی بی مریم خدایان گنوی۔ نو اللہ تعالیٰ دوی ٹولو اودوی دیکولو عاجزی بیانوی۔ چہ زکریا دے بی بی مریم، عیسیٰ او جبرائیل ہم عاجزی بیا نیگی۔
۶-	دلک یہود یا نو سرہ آیت ۹۳-۹۵ کے مباحلہو۔	نودے آیت ۶۱ کے عیسایا نو سرہ مباحلہو۔
۷-	دطاوت دملگرو دعا ذکر دہ پآیت ۲۵۰ کے ربنا افرغ علینا صبرا	نودے دسنا باو دعا ذکر دہ پآیت ۱۴۷ کے ربنا اغفر لنا ونونا
۸-	دبی اسرائیلونہو وعدہ اخیصل ذکر و۔ پآیت ۸۳ کے واذا اخذنا بیاق بنی اسرائیل لالتعمدون الا اللہ۔۔۔	عامنوسلمانونہو وعدہ اخیصل ذکر دی پآیت ۱۸۷ کے واذا اخذ اللہ بیاق الذین اذوا لکلمہ لیتینہ للناس۔۔۔
۹-	آیت ۱۵۹ کے پکاتمین حق باندے لعنت دھنے کیدو	نودے آیت ۷۸ کے پکاتمین حق باندے لعنت دھنے کیگی۔
۱۰-	آیت ۱۷۴ کے وانی چکاتمین حق سرہ باللہ قیامت کے خبرے اونہ کزی۔	آیت ۷۷ کے فرمائی چہ چاچہ اللہ پکا کا ما تو دنیا واخترہ سرہ باللہ خبرے اونہ کزی۔
۱۱-	بقرہ کے دیکو انویا ہدینہ بیان دو۔ لکہ حضرت طاوت	نودے سورة کے دمجورہ امت دجہا ہدیناوا دھنوی دجہا ہدینا بیان دے لکہ ہدین
۱۲-	آیت ۱۹۶ واتسوا بحج والعمرة للہ	آیت ۹۷ کے فرمائی چہ حج نہ انکاری کافر دے
۱۳-	آیت ۱۳۰ کے وواعظونہم بعلم ام اللہ (دابرہم بارہ کے تا سو چو داے چھہ یہودی دو اویسیان وانی چھہ عیسائی دو) نو تا سو پو نیگی او کہ اللہ پو نیگی۔	آیت ۶۶-۶۷ کے ہم دغہ مسئلہ واضح کوی اوزرمانی چہ واللہ علما واتم لاتعلمون

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دال دحضرت عمران چھہ بی بی آیت ۳۳، اور بی بی مریم آیت ۳۶ او نو سے حضرت عیسیٰ پآیت ۴۸ کی بیا نیگی۔ دا سے بل سورة کے ترقی۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ عاجزے د پزود الہانو ا۔ بی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریا ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰ

(۳) سورة ممتاز دے پہ عبدیت دعیسیٰ (بندہ ثابت کولو باندے) او ددہ پہ عاجزے ۳۳ نقطے بیا نیگی دڑو سے حصہ دیرم باب کے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ رد دھنے شیکو دعوو یا اصولو دعیسا یا نو چہ عیسایان نے پیش کوی۔ لکہ (۱) عیسیٰ نہ ابن اللہ والی (۲) زمونگ دین کامل دے (۳) زمونگ دین، کتاب او پیغمبر

ٹول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمد صرف عربو پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰ ٹولے دنیا لرہ پیغمبر دے۔ (۶) مونگ ہم موحدین پو۔ نودے سورة کے ددے شیکو واژو دعوو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان تو انیو/اصولو تنظیم

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے او خبر وچہ ددنا خواہشات دی نوزہدین الدنیا دپارہ ہغہ بیانوی آیت ۱۴

(۸) سورة ممتاز دے پہ اوچو تولو دعیسیٰ آسمان تہ آیت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ بیان د وفات محمد آیت ۱۳۴ افا سن مات اقول انقلبت علی اعقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ فضیلت دبی بی مریم دھنے دخت پہ نور و خرد باندے آیت ۴۲

مقصد دسورة: بیان دھنے ثلور و مقاصد و کوم چہ تیر شوے دو پہ سورة البقرہ کے اثبات و توحید اثبات در رسالت جہاد فی سبیل اللہ انفاق فی سبیل اللہ مگر پہ زیاتے ترقی

سرہ دھنے سورة نہ۔ مثلاً ہلہ ثلور وارے توحید و۔ نودلہ اووہ وارے توحید ذکر کیگی۔ ہلہ ۹ اعتراضات دو پہ رسالت باندے نودلہ ۱۵ اعتراضات او د

دھنے جوابونہو۔ بقرہ کے پہ توحید صرف عقلی دلائیل دو۔ نودلہ ال عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی دے واڑہ دلائیل دی پہ مسئلہ توحید۔ بقرہ کے انفاق د

پارہ مثالونہو نودے سورة کے زواجردی بخلاوتہ۔ نو پدے وجہ سورة ال عمران زیات پہ ترقی دے پہ بیان دھنے مضامینونکوم چہ تیر و پہ سورة بقرہ کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے پد ریو حصو باندے (۱) آیت ۱-۶۳: اثبات توحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات در رسالت کوی او دفع ۱۵ اعتراضونو کوی دسکرینو طرف نہ

(۳) آیت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چہ کے جہاد او انفاق داڑہ اسکے بیا نیگی۔

بیادغہ زو سے حصہ تقسیم دہ پد ریو باو بونو باندے: (۱) آیت ۱-۱۰: (۲) آیت ۱۱-۱۸: (۳) آیت ۱۹-۲۶: (۴) آیت ۲۷-۳۶: ہر یو باب کے شیکو شیکو، خبر لوی اوڑو سے خبرہ دکورہ توحید دہ۔

باب (۱) آیت ۱-۱۷: پید کیے ۶ خبرے دادی: (۱) آیت ۲ دعوہ توحید (۲) آیت ۳: تخویف دنیاوی و آخروی (ان الذین کفروا) (۳) آیت ۷: دفع دشمنان تو چہ و اوریدلہ پہ

عبدیت و عیسیٰ باندے چہ اللہ ورتہ ابن اللہ ویلے دی نوجواب و آخرت سلطنت کے اوہے چہ تا سو پرے نہ پوھیگی۔
(۲) آیت ۸ کے مومنانونتہ تعلیم ورکول و دعا پوخت و
(۵) آیت ۱۰: چہ بندہ لہ مال اواداد اللہ عذاب نبی شیخ کولے (۶) آیت ۱۳ کے ترھید من الدینا و ترغیب الی الآخرة
شکوہ شہادتو

باب (۲) آیت ۱۸-۲۵: پید کیے ہم ۶ خبرے دی: (۱) آیت ۱۸: دعوہ توحید (۲) آیت ۱۹: دفع دشمنے و عیسیا نوچہ جواب کے کوئی چہ اصل دین دین اسلام دے اوپہ نصرانیت کے دس من البغات شوے
دے۔ (یعنی باغیانو پکے لاس و حطے دے۔) چہ کپکے دزانہ کے دشک خبرے لیکلے دی (وما یخلف الذین اوتوا الکتاب)
(۳) آیت ۲۰: صداقت دینبیر
(۴) آیت ۲۱: بیان دلچسپی داصل کتابو
(۵) آیت ۲۳: زیور و اعراض داللہ کتاب نہ
(۶) آیت ۲۵: تخویف دآخرت

باب (۳) آیت ۲۶-۶۳: پید کیے ہم ۶ خبرے دی: (۱) آیت ۲۶: دعوہ توحید (۲) آیت ۲۸: مومنانونتہ تمہیہ چہ کافر دوسرہ دوستی مکولے۔ (۳) آیت ۳۰: تخویف دآخرت (۴) آیت ۳۱: ترغیب د
اجراع دینبیرتہ (۵) آیت ۳۵، ۳۷-۳۸، ۴۰، ۵۱ وغیرہ: پید کیے ۳۳ نقطے حضرت عیسیٰ پہ عبدیت باندے چہ ہذا اللہ نہ و۔ (۶) آیت ۱۶: مبادلہ عیسیا نو سرہ
دویمہ حصہ: آیت ۶۴-۱۰۱: پید کیے داصل کتابو ۱۵ دلچسپی ذکر دی چہ اعتراضات دی پہ رسالت باندے۔ ہذا دادی:

(۱) آیت ۶۴: خیل ملا او پیر چہ خدا کے توب سرہ نیول چہ ہغوی شدتہ حلال اوادائی نوہفہ بہ حلال گزرو۔ اوہذا حرام بہ حرام گزرو۔
(۲) آیت ۶۵: (اجتاج بالباطل) داصل کتابو بطلو و عود و خلاف اجتاج کول چہ ابراہیم یہودی و ویانصرانی و۔
(۳) آیت ۶۹: (اضلال المؤمنین) مومنانونرہ گراہ کول (۴) آیت ۷۰: (انکار کفر و کفر ہم باینت اللہ) (۵) آیت ۷۱: (تلیس الحق بالباطل)
(۶) آیت ۷۲: دین گڈ و ڈکول پہ کمزور باندے (۷) آیت ۷۳: دتخے دینو نوپہ منسوچید و وصیت کول (۸) آیت ۷۵: خیانت داصل کتابو
(۹) آیت ۷۸: تحریف کول پہ حق کے (۱۰) آیت ۷۹: (افتراء علی العباد الصالحین) بہ زنا نوخلق و دروغ تزل
(۱۱) آیت ۸۱-۸۲: (تولی عن کتاب اللہ) اعراض کول پس ددعوے نہ۔ (۱۲) آیت ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کیدل۔ (۱۳) آیت ۹۳: (افتراء علی الانبیاء) چہ انبیاء و مومگ تنداد احرام
کڑے دی۔ (۱۴) آیت ۹۶: (تقدیم القبلہ) چہ زمونگ قبلہ ستا سو دقبلہ نہ تخچے وہ۔ (۱۵) آیت ۹۹: (یصدون عن سبیل اللہ) داللہ کتاب نہ غلط بندول

دریمہ حصہ: آیت ۱۰۲-آخر پورے: دیکے دجہاد او انفاق فی سبیل اللہ بیان دے او تنظیم جوڑولو ۵ قاعدے خانی اوپہ ہفے دوہ واقعات بطور مثال پیش کوی۔
دتنظیم جوڑولو ۵ قاعدے دادی: قاعدہ (۱) آیت ۱۰۲: (ولا تاتون الا و اتیم مسلمون) ستا سو ڈولوبہ یوہ عقیدہ توحیدوی۔ او دغا اشارہ پہ اتقوا اللہ تنقاتہ کے ہم دہ۔
قاعدہ (۲) آیت ۱۰۳: (واحصوا کھیل اللہ جمیعا) ستا سو ڈولوبہ یوہ قانون دی چہ ہذا قرآن او سنت د رسول دی۔ قاعدہ (۳) آیت ۱۰۴: (ستاسو تنظیم ارکان بہ کار کولو دادی۔ یعنی فعال بہ دی۔
قاعدہ (۴) آیت ۱۱۷: ستا سو ارکان بہ پہ جماعت تنظیم باندے خرچ کوی۔ قاعدہ (۵) آیت ۱۱۸: چٹا سو کے بغیر رازدار نہ دی۔
اوپدے باندے دوہ واقعات بیانوی یوہ واقعہ جنگ بدر چہ غیر رازدار مومنانون کے نہ و۔ او داد اللہ دوسرہ شامل حال و۔ او بلہ واقعہ جنگ احد چہ مسلمانان زیات و دیگر غیر رازدار کپکے و۔
نو وقتی طور د تکلیف باعث شو۔

شان نزول و سورة: مفسرین فرمانی چہ علاقہ نجران نہ د ۶۰ عیسیا نوبو و فدمدینے ترافے ابوی کریم سرہ حضرت عیسیٰ متعلق پہ مناظرہ شول۔ چہ عیسیٰ داللہ ناسب او ابن دے۔ او زمونگ رب دے
نبی کریم ورت او فرما کیل چہ رب ہفہ دے چہ ہمیشہ ژوندے دے ڈول جہان نگہبان دے او رازق دے پ زکما او اسمان کے دھنہ نہ ہیٹ پٹ نہ دی۔ پہ دم دومر کے دچیلے خوے مطابق بچے پیدا
کوی۔ نہ خوری نسکی۔ اوس تا سو اوادے چہ آ یاد دے صفا تونہ یوصفت ہم پہ عیسیٰ کے موجود و۔ ہغوی خاموش شول۔ او داد اللہ طرف نہ سورة آل عمران دا ژومی ۸۰ آیتونہ رانا نازل شو۔

اعتراضات و عیسیا نو او جوابونہ و قرآن:

(۱) اللہ تعالیٰ عیسیٰ تہ روح اللہ کلمتہ اللہ او ابن ویلے دی۔ نوہذا اللہ زوے، نایب او متصرف شو۔ نو زکہ ہفتہ او از کول حق دی۔
جواب: آیت ۷، (..... و ما یعلم تاویلہ الا اللہ) دتسا ہبا تو ترجمہ او مطلب باندے اللہ پوھیگی۔ کہ انسان دتسا ہبا تو پہ مطلب زان پوھ کول خواڑی نوپہ رزا د حکما تو کے بہ ددے معنی او مطلب
اٹلی۔ بل جواب آیت ۵۹ کے بل جواب او گورہ چہ پیدائش عیسیٰ داسے مجرہ وہ لک پشان دیدائش دآدم۔۔۔۔۔ نو لفظ ابن دتسا ہبا توندے تا سو پرے نہ پوھیگیے۔ بل داچہ ابن
مطلب زوے نہ بلکہ محبوب دے چہ پہ معنی دزیات تعلق دے لکہ ابن السبیل لکہ مادہ ۱۸: نحن انباء اللہ مونگ داللہ محبوبان او دوستان یو۔ بل داچہ زمونگ قرآن ورتہ ابن اللہ
نہ دے ویلے۔ نو کہ ستا سو کتاب کے دی۔ نو دا دس من البغات شوے دے۔ زکہ چہ زمونگ ایمان دے چہ د عقائدو لحاظ سرہ اسمانی ٹول کتابونہ یو خبرہ کوی۔ او دا د عقیدے خبرہ متفق علیہ
مسئلہ دہ۔ ہم ذاسمانی کتابونہ درمیان او ہم دانبیاء درمیان۔

(۲) عیسیٰ مژہ ژوندی کول۔ بیمارانے جوڑول۔ دخاورے مارغہ کے بہیے روح اچو۔ لہذا متصرف و۔ جواب آیت ۴۹: چہ داصر شہرے پہ اذن داللہ کڑے دی۔
(۳) زمونگ اکابر و مونگ تنداسے نئے پرستے دی چہ عیسیٰ ویلے وچہ مانہ او از کوے زہ رارسیدیشم۔ جواب آیت ۷۹ کے: ماکان لہم... کونوا عبدی من دون اللہ۔
(۴) بی بی مریم سرہ بھر وخت بہ مومسمیوے دے نیچیل اختیار۔ لہذا ہفتہ متصرف دہ۔ جواب آیت ۳: قالت ہومن عند اللہ (۵) دز کرایا زوے پہ بڑا دالی کے اشواگر چہ بی بی کے ہم خندہ دہ۔
لہذا ہفتہ متصرف دے۔ جواب آیت ۲۸ کے: سبحان لک وعا کریمارہ۔۔۔۔۔ دغے نو، اعتراضونہ ہم دوچہ تفصیلے او شوپہ دویمہ حصہ کے۔ اوپہ امتیاز تو کے ۳ نمبر باندے۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از مجتہد

(۲) ربطاً سابق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربطاً داسے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد و ایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت اليهود و النصارى کون (آل عمران) و لا آل عمران کما فعلت النصارى (نساء) و تؤید ذی حقوق النساء (مائدہ) اللهم فازل علينا مائدة انعامک و رحمتک (باقی زمونگ د شیخ القرآن صاحب طرف نہ ددے ربطاً داسے دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱-	فاتحہ کے در یوں لوبیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مغضوب علیہم نہ خطاب دو اول عمران کے ضالین تہ	۱-	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے معلوم علیہم نہ خطاب دے
۲-	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح و عقیدے کوی	۲-	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳-	قوانین ذکر کوی دپارہ د تنظیم د جوڑولو	۳-	قوانین ذکر کوی دپارہ د اصلاح و معاشرے
۴-	د آئی د ژوبے بیان پیدو شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴-	د منافق د ژوبے بیان پہ خلور شرطونو سرہ ایت ۱۳۶-۱۳۵
۵-	د عیسیٰ د برہ خیر و ولوبیان پد ایت ۵۵ کے (ورافعت الی)	۵-	تفصیل د برہ خیر و ولوبیہ ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او رد پہ ہجو چر دعوہ کوی دقلولوبی عیسیٰ
۶-	ذکر صحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶-	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ وی
۷-	قول د منافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانوا عندنا ماتوا و ماتلوا)	۷-	جواب: ۷۸ کے (این مانگو نو ایدر کیم الموت و لو کنتم فی بردج مشیدہ)
۸-	ایت ۱۳۰ (لانا کلوا الریوا)	۸-	ایت ۲۹ کے: ہفہ مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوبہ ن ترے اوساتے
۹-	ایت ۱۸ کے: واللہ او فرشتو گواہی پد اثبات د توحید	۹-	ایت ۱۶۶: واللہ گواہی پد صداقت د قران
۱۰-	ایت ۳۱: فاتحونی بحسبکم اللہ (واللہ تقرب د رسول پتا بعدارے کے دے)	۱۰-	سورة نساء کے شرائط د اتباع د رسول بیانیگی
۱۱-	بیان د قتال د کافر و سرہ	۱۱-	ایت ۹۳: بیان ۵ دفتا تو پہ ہفہ چاچہ مومن قصد اقل کڑی
۱۲-	بیان د مجاہدینو کوی	۱۲-	بیان د فضیلت د مجاہدینو کوی
۱۳-	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳-	ایت ۱۶۵: اتباع د دے ابراہیم او کڑے
۱۴-	سورة آل عمران بیان د مقاصد او عقائد و ولوی	۱۴-	سورة نساء بیان د اعمال و ولوی
۱۵-	ایت ۱۸۵: ٹوک چہ جنم نہ بیج شو ہفہ کا میاب دے	۱۵-	ایت ۱۳: دا کامیابی پد اتباع د اللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶-	ایت ۱۹۵: (بعضکم من بعض) دا مومنان سرہی او ہفہ نچلو کے د پوئل ندی۔	۱۶-	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدہ) ٹول دیو با با اولاد دے
۱۷-	خاتمہ پد بیان د تقوا او شہ	۱۷-	شروع پد بیان د تقوا او شہ

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان د ہفہ امور چہ اصلاح پرے کیگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۱-۵۷ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ ہفہ احکاماتو کوی چہ د ہفہ نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیات یعنی پد مابین دعوامو کے (۲) ۵۸-۱۳۳ پورے: مقصد: بیان د ۸ ہفہ احکاماتو چہ د ہفہ نفاذ سرہ اصلاح رازی پد بین الرعیات یعنی د حاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخرہ پورے: مقصد: بیان د در یوں ذلو/فرق تلاش کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافر یا اهل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چہ اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیات دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ د تقسیم د مال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ د بیہمانانو د جنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیبیانو تہ دے حق مہر د کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو نو د مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غلظتو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال د قانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان د فاشاؤ نہ بیج کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	ذچلو مشرانو کنڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان د دغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نبی عن الاموال المحرمات (ذرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نبی عن العدوان (زیاتے مکوے پنے چلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء الیہود (دعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۳	امیر بیت الرتل (سربراہ پسرے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	د ہفہ او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواج دی

دویمہ حصہ آیت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) حصے ایکا تا چودھنے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ: یعنی الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا موامین کے۔ جو اہل القرآن د رتہ احکامات سلطانیہ والی۔
انوم حکم تنویر دے پہ سابق داواؤ حصو بانڈے۔

حکم نمبر ۵۸	(حکم حاکم تہ) دعوا محقوق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ آیت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (دین بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹	(حکم رعیت تہ) چہد قرآن، سنتو او دجیل امیرنا بعد ارشے۔	حکم نمبر ۷ آیت ۱۰۱	صلوة قصر (مونز پہ کوے پھر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰	حاکم ادعوا دواؤ رتہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ آیت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ نلک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن دی۔
حکم نمبر ۶۱	اختیاط فی القتل (وما کان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فقیبوا...)	حکم نمبر ۹ آیت ۱۰۷	داحکم تنویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے دواؤ حصو۔

نورو آیتوں کے تنبیہ اور داہر دی

دویمہ حصہ: آیت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان ددریو ڈوکوی (۱) مؤمنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پی وجہ یا اہل نیکو لوہہ وجہ مؤمنان دے زواج پہ ۳ آیتوں کے زویے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آیتوں کے پآخر کے۔ ٹول ۵ زواج (رفقہ) دی۔

(۲) منافقین چہ وائی یوشا او کوئی مل شہ۔ چہ دے پشان د لستوی دمار دے زواج د کردی پہ ۶ آیتوں کے زویے او پہ ۱۷ آیتوں کے دستو۔ ٹول ۲۳ زواج د کردی۔ (ٹولون زیات زواج منافقین د کرے لگی)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ صریح اجماعی دے حکم کھلاخ اژدی حق نہ دے نہ زواج د کردی پہ ۱۲ آیتوں کے زویے او پہ ۹ آیتوں کے دستو۔ ٹول ۲۱ زواج د کردی۔ (پہ دویم نمبر زیات زواج پوجہ ظلو/اصل کتاب/عالمات د دی)

(۲) امتیازات د صورت:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د اصولو د معاشرے	۲-	سورۃ متاز دے پہ سربراہی د سڑی
۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳-	سورۃ متاز دے پہ حکم د حفاظت کول د مال د تقسیم او دے د قوف
۵-	سورۃ متاز دے پہ زکوة د مہر پہلو خصوصت	۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د ۱۳ محرماتو چہ ہفتوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷-	سورۃ متاز دے خصوصت پہ ادب و کولوسرہ پہ دریو طریقو آیت ۳۳	۸-	سورۃ متاز دے پہ منع کول د نماز نہ پہ حالت دے ہوشی آیت ۳۳
۹-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل خطا اول عمل (قصد) ۹۲-۹۳ او دفعت پہ قاتل	۱۰-	سورۃ متاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قوت پہ سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲-	سورۃ متاز دے پہ بیخ دوی د محمد ذلوع سرہ آیت ۱۶۳
۱۳-	سورۃ متاز دے پہ جزومنا توت پہ دے وارے چہ پکے نار نارنا ذکر دے آیت ۳۰/۱۴/۱۰	۱۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان چہ یوحنا یوحنا کے یوہ نکاح کولے شی۔
۱۵-	سورۃ متاز دے د تدبیر د کزور دے دشیمان (پہ مقابلہ اللہ) آیت ۷۶	۱۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی د پارہ یعنی ۳ پہ یوحنا سرہ
۱۷-	سورۃ متاز دے پہ رد دھو چہ وائی چہ مویگ عیسیٰ قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸-	سورۃ متاز دے پہ خاص کول د تلور قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کڑی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان د کزور د خلقو لکہ بییمانانا نوادے دے قونو ہم شہ مگر نوم نساء نے زکوة د چہ معاشرہ کے پہ ہفتے دور کے زیات تر ظلم زنا ناسرہ کیدو۔ دینی دور نہ نکلے پہ ایران کے دوہ فلسفے تیرے دے۔ (۱) بزک (۲) مانی: دوزک د فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساداتو زکوة و لو پارہ کیدو۔ مگر حکومت نافذ کرے شو چہ دھنے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ مشرکہ فائدہ آہستہ شی۔ حصہ د چا زانی بی بی شوہ گنولے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد موزک قتل کرے شو۔ او کیوزوم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپا سیدو۔ دھنے د فلسفے مطابق دنیا کے فساداتو جزا مال او حصہ دے نو دے نہ نجات حاصلو لو پارہ دے دہرہ نیت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او د فلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہرے بک دے د حال دو۔ چہ چاہتہ بہ د لور زری دے ور کرے شو۔ نعل ۵۸-۵۹... ظلم و جبر و مشورہ... بائیسیکہ علی بھون ام بڑے نی التراب رخ بہ تے تور شو۔ او سوچ کے پہو چہ آیا ہم دھنے د رسوائے ژوند تیر کڑی یا کدے چہ لہر زکی کے ناسا۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سحلت پاک ذنب قہلت: ترجمہ: او شو دخت چہ ژوند دے فن کرے شوے جینی نہ چپوس اکڑی شی چہ تہ پہ کومہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابوسفیانؓ تہ نبی افرما سیکل چہ شو واقعہ دجیل د جہالت د دور بیان کرے۔ نوفرمانی چہ شکار پنے ڈیرہ مودہ و کور نہ باہر دوم۔ چہ کورتہ راقلم نو یوہ نکلے ماشومہ جینی مہ کور کے اولیدہ... یوخوا دے چہ لہ واقعہ بیانوی۔ اول خیل اوجی دستر گو مہار کونہ او کھو دارے و نکلے۔ ہم دے د جہالت د دور خبر دہ چہ یووارے صحیح ابن ناچہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چہ لور ژوند نے نکلے۔ دہ ور تہ او دے چہ د جینی بہ پہ ٹو را کرے۔ ہفتے د رتہ وائی چہ د دو او خانوہ دہ د رتہ دوہ او خان و کرکل۔ بیاب چہ دچا ہم لور او شوہ۔ نوڈہ تہ تہ تلل۔ او دچلے لور پیکشک بہ لے کول۔ او داو خانو مطالبہ بہ لے تے کول۔ چہ شو دخت دا صحیح ابن ناچہ وفات کیدو ۱۴۰ جینکئی نے پہ کور کے ژوندے ساتلے دے۔ یہود چہ عالمان د دین بہ گنولے کیدل حیض والا زنا نہ لے ڈچلے کورہ ویستے... عرض دا چہ معاشرہ کے د زنا ناو پارہ ہٹ زانے نہ دو۔ دوی حقوق مکمل پامال دو۔ نوفرمانی کے د زنا ناو پہ سورۃ نساء رائے۔ چہ زنا ناو تہ دے دوی مناسب حقوق و کرکل۔ مگر زنا نہ چہ دقرآن نے خبر دہ دی نو بینرے رائے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ د مساوی حقوق کو۔ دوی جیل حیثیت او مقام او نہ پہنڈو۔ نبی تہ یوحنا راغے فرمائی چہ پہ مازبات حق دچا دے نبی د رتہ دے وارے د مورخ یاد کر و پہ علوم نمبرے د رتہ د پلار حق یاد کر و۔ مگر نور و اتوا مو پہ نقش قدم مسلمان قوم بہ ہمیشہ ذلیلہ او خوار ہی۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ مابقی سرہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱-	سورة شروع شوے دو پہ خطاب عام (یا ایھا الناس) سرہ	۱-	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایھا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص رو دستو دعام نہ دی
۲-	اصول دا اصلاح و معاشرے بیان شو	۲-	دلنہ مسئلہ دحل او حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نو معاشرہ تباہ کیگی)
۳-	چہر کلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳-	نودلتہ رد پہ شرک فعلی (نذر غیر اللہ) کوی چہ داسم دا اصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴-	رد دشرک فی التصرف او شو پہ بارہ وعیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴-	نودلتہ پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر غیر اللہ پہ نوم) کوی
۵-	ایت ۳۳- والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے وی ہنہ دے برابر کڑی)	۵-	پہ شروع دسورة کے اوٹوا بالعقود
۶-	آخر دسورة کے - بین اللہ لکم ان تصلوا	۶-	نودے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ ہنہ حلال حرام دی
۷-	زدا جریمہ دودتہ و کڑے شو	۷-	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸-	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸-	نودلتہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر غیر اللہ) بیان کیگی
۹-	۱۷۴ او ویل پہ قرآن نور دے	۹-	۱۶-۱۵ کے فرمائی (دبھدی پہ اللہ) صرف رنوا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰-	ایت ۱۷۱ لا تقولو ملامتہ	۱۰-	ایت ۷۳ فتوہ د کفر لکوی پہ ہنہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱-	۱۱۶/۳۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرب۔۔۔	۱۱-	۷۲ فقہ حرم اللہ علی الجنۃ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

۱-	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نو نہ زیات پرتے دے	۲-	پہ ترک دموالاتو داهل کتابو او ذکر و ملتونو دھغوسرہ ددوستے
۳-	بیان دمائدے پہ نصرناؤ	۳-	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵-	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری سپے مارنہ	۶-	بیان دذبو جو دزنانو اونکاح اهل کتابو خنزو سرہ
۷-	بیان دھغے واقعے چہ باندے حملہ شوے وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸-	بیان ددو زامنو آدم حاتیل اوقانہیل
۹-	بیان حکم دسارق او سارنے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰-	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسیٰ اللہ پہ قیامت کے
۱۱-	نفی دعلم غیب ڈولونو انبیاوند ایت ۱۰۹	۱۲-	بیان دکلم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳-	بیان د تفصیل ددیلے او پدے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱- ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ حل حرمت سرہ متعلق دی (تخریبات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)
- ۲- ایت ۶-۱۱ : بیان دامورد مصلحاؤ کوی (کھلکوالی دپارہ)
- ۳- ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ اللہ وعدہ کے برابر نہ کڑہ (یعنی ہغوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴- ایت ۲۰-۲۶ : انجام اوحالات دمتکاسلیو (سستو) پہ دامرد واللہ کے (یعنی ہغوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵- ایت ۲۷-۳۰ : دظالم سزاؤ ککوی چہ ہنہ داللہ درحمت بندوالے دے پدہ باندے
- ۶- ایت ۳۱-۵۰ : تسلی محمدتہ اوقباح/خباشتونہ بیانوی داهل کتابو
- ۷- ایت ۵۱-۵۸ : تھدید (زجر) و رکوی مومنانونتہ پہ موالاتو (دوستے) داهل کتابو
- ۸- ایت ۵۹-۶۶ : تھدید (زجر) علمائے سوءتہ چہ چہ ہم مسئلہ نہ بیانوی اودہل مقابلہ ہم کوی
- ۹- ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التبلیغ او طریقہ تبلیغ خانی
- ۱۰- ایت ۸۷- آخر : اعادہ دظلمو رو مقصدی سلو (تخریبات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)

بیان دھنے ٹلور و مسلو و متعلق دی دحرامو او حلالوسره (تحریمات اللہ/عباد نذور اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہفتہ تیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی ددے حلالول گناہہ

تحریمات العباد: ہفتہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہہ

نذور اللہ: ہفتہ نذرونہ چہ انسان دے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کولو دپارہ۔ دا جائز دی۔ ددے حرام گنزل گناہہ

نذور العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختے کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او ددے حلال گنزل گناہہ

نودا دوہ جائز او دوہ ناجائز دی

تائیداد پدے ٹلور و مسلو او گورہ:

- (۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: غیر محل الصید واتم حرم ایت ۹۰..... انما الخمر والمیسر ایت ۹۶..... و حرم علیکم صیدالہرما تم وما.....
- (۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرة الانعام ایت ۸۷ لآخر مو..... ایت ۹۶ اهل لکم صیدالہر ایت ۱۰۳ با جعل اللہ.....
- (۳) نذور اللہ ۳ بار لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷: والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)
- (۴) رد و نذور العباد ۴ بار لکدایت ۳: وما اھل لغیر اللہ بہ ایت ۱۳: وما ذبح علی النصب ایت ۹۰: ولا نصاب ایت ۱۰۰ غیبیث (نذور غیر اللہ)

نوٹ:

- (۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلطوی مگر شے نہ حرامیگی او نذور العباد کے عقیدہ ہم غلطوی او شے ہم حرام شو۔
- (۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکد پے، گیدڑ وغیرہ
- (۳) بعضے شیان حلال وی مگر دیوصفت دوہے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔
- (۴) بعض اوقات دوہے دیوکار د تعظیم دو اے حلال حرام شی لکد روڑے پہ چہ حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موزکے وغیرہ
- (۵) کلکد دوہے د عزت دانسان نہ پو شے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پہ ناستہ خواک کوی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوی
- (۶) بعض اوقات یوحلال کار حرام شی د تعظیم دزائے/مقام دوہے لکد بیت اللہ شریف کے شے وژل یا شاخ ماتول

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱-	رد و شرک فعلی	۱-	رد و شرک فعلی اور اعتقادی کیلگی پیدے وجہ سے متصل راژو
۲-	نفی علم غیب اوشو د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲-	ایت ۵۰ کے ربی نہ خصوصاً نفی علم غیب کو پچائے تبخیرہ چلہ ورتا اویا چہ زہ عالم الغیب نہیم
۳-	ایضاً	۳-	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفاتیح الغیب)
۴-	آخر سورة کے دعویٰ و تحید (وللہ ملک السموات والارض۔۔۔)	۴-	نو پیدے سورة کے پیدے دعویٰ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵-	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ واللہ ہی بل شک متصرف ختہ	۵-	نودلتہ سر کے الحمد للہ
۶-	د خواہنے ذکر اوشو دنصاراؤ دپارہ	۶-	نودلتہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چٹو لوتہ خوراک و رکوی صرف نصار اوتہ نہ
۷-	ایت ۱۰۳ کے رد اوشو دانعام محرماؤ چہ خلقو پوزان حرام کڑے و۔	۷-	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی دانعام محلاؤ
۸-	عاجزی بیان شوے وہ دیکھی پراخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸-	نودلتہ دنور و مقرر بینو انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹-	رد و تحریمات العباد اوشو چہ مشرکانو پوزانہ پوزان بند کو۔	۹-	۱۴۰ ایت کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ عقد زنا و دخیٹہ دنہ پچے دے
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادو گر و پیلے وو	۱۰-	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نو پیدے وجہ سے متصل راژو

امتیازات دسورة

- ۱- سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲- پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳- پہ بیان دعوات ستہ
- ۴- پہ لثرت داعتر اوشو اوجوابو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی اوجوابو نہ قل سرہ مطلب داچہ ربی د نبوت عمر ۲۳ سال و داوٹول عمر ۶۳ سال دو یعنی ٹول عمر پہ تا اعتراضو نہ کیلگی اوتہ پہ جوابو نہ کوے
- ۵- د ثلور و واژو اقسامو مشرکانو رد دے کے (۱- مشرکین بالعباد الصالحین ۲- بالکواکب ۳- بالملک ۴- بالجن)
- ۶- سورة ممتاز دے پہ نزول دٹول سورة پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے ندے نازل شوے
- ۷- نزول د کثرت د ملکو دے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شوے وے
- ۸- بیان د تقریر د ابراہیم چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے و دچپل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ و پیلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ۔۔۔
- ۹- بیان د مثالونو د شرکانو لکہ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰- زیات زواج مشرکانو تہ

مقصد دسورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق تہ درکول (۲) یا مخلوق صفت اللہ تہ درکول

تقسیم دسورة پہ اعتبار د مضامینو پیدے حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱- شرک فی العلم ۲- شرک فی التصرف ۳- شرک فی الدعاء ۴- شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

نفی و شرک فی العلم او گورے پہ آیت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

نفی و شرک فی التصرف او گورہ پہ آیت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

نفی و شرک فی الدعاء او گورہ پہ آیت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

نفی و شرک فی العبادت او گورہ پہ آیت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱-	سورة انعام کے مسئلہ دو حید ثابت شوہ پہلا کیلو عقلیا و سرہ او پہ اعراف کے نقلیا و سرہ	۱-	نودلتہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہلا کیلو سرہ اون شوہ نو اوس و سرہ جہاد او کڑہ تو رہ ورپے راواخلہ زکہ چہا بنیرد جہاد نہ کیگی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	مخکے سورتو نو کے مقابلہ دہجہ وہ	۲-	نودے سورة کے مقابلہ دتورے دہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے ذکر وچہ بخو انوکفار و منڈم او ویستو	۳-	ایت ۷ کے ددے امت دکفار و منڈم ویستو حکم دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۹۵ کے بخو انو امتو نو دھلاکت بیان دو ورستو مالبرارے نہ	۴-	نوپدے سورة ایت ۲۸ کے زجر و کوئی مومنو نو نہ پہ بیند مال باندے
۵-	ایت ۲۰۵ کے ذکر وچہ اللہ پہ عاجزے سرہ یا کڑے۔	۵-	ایت ۲ کے دمو نانو نوحہ خانی چکلہ اللہ یاد کڑے شی نودہ باندے برہ راشی او عاجز کی کوئی اللہ نہ
۶-	بیان داند او دوسری سرہ طرف اللہ نہ وخت پہ وخت (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر او شو)	۶-	ایت ۹ کے نبی سرہ داند او بیان دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۷-	ایت ۱۹۹ کے دو چہ وَاْمُرْ بِالْعُرْف	۷-	ہغہ دے او امر دلتہ دے سورة کے ایت نمبر کے ذکر دے۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	واقعات دو دہخو انو امتو نو او انبیاء	۸-	نوپدے سورة کے دہنی واقعات بیان نوی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جہاد اشوے دو۔	۹-	نوپدے شروع دے سورة کے وَاَصْلُحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ (یو بل سرہ یوزائے شے)
۱۰-	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو دقران دو	۱۰-	نودلتہ ایت ۲ کے ایمان والا ذہیان دے چکلہ قران اوری نو ریگی او ایمان یے نکار کیگی

امتیازات دسورة

۱-	سورة ممتاز دے پہ او امر و نسا و باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲-	سورة ممتاز دے پہ او صاف خمسہ دمو نانو باندے ایت ۲-۳
۳-	سورة ممتاز دے پہ ہنے وعدے چہ اللہ کڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین...	۴-	سورة ممتاز دے پہ بیان دواعد و میدان د جہاد ۶ قاعدے میدان د جہاد او اوومہ قاعدہ ورستو جہاد نہ
۵-	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل دقل دہنی ایت ۳۰	۶-	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دہنی دزمانے ایت ۳۳ (ذات درسل + استغفار)
۷-	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو نوز د مشرکانو ایت ۳۵	۸-	سورة ممتاز دے پہ تقسیم دظہیمو نو ایت ۴۱
۹-	سورة ممتاز دے پہ خوب دہنی چہ اللہ درتہ کافران کم نکارہ کڑل ایت ۴۳	۱۰-	سورة ممتاز دے پہ بیان دتقریر دہنی ایت ۳۰

مقصد دسورة: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورة بل نو م سورة القتال ہم دے) یعنی دیکے د جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ بنتہ

مختصر خلاصہ دسورة

(۱) پہ اول کے درے او امر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چانہ نہ۔ (۲) ذَا صُلْحٍ ذَاتَ بَيْنِكُمْ یعنی چل ملگری بہ نہ وجہے۔ (۳) ذَا ظِلْمٍ وَاللّٰهُ الرَّسُولُ (۲) بیان دپیزو او صاف نو دمو نانو ذکر کوئی ایت ۲+۳ کے انما المؤمنون الذین... (۱) و جلت قلوبہم (۲) زادتہم ایمانا (نکارہ کوئی اثر دایمان) (۳) و علیٰ ریحہم بیوکون (۴) یقیمون الصلوٰۃ

(۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ

(۳) ددے نہ ورستو واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہلی و رکوی چہ کہ لگ ہم یے نو د مقابلہ نہ نہ ریگی او گورہ جنگ بدر کے لگ وے مانخ در کڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دا بیان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شپک قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی ادھر یوہ قاعدہ پہ یا لہما الذین امنوا سرہ ذکر کوئے شے۔

قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لوہم الا دبار د قاعدہ یے لگو لے دہ دمو نانو ہنے پیزو صفا تو کے نو دھی صفت سرہ چہ اللہ نہ ریگی نو مخلوق نہ نہ نہ ریگی جہاد کے بہ کافر تہ شا کوئے نہ۔
 قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سنتو تابع ہے۔ دایے تفریح کڑلہ پہ دویم صفت دمو نانو چہ ہغہ دو زادتہم ایمانا (دفریح مطلب نتیجہ دپوئل یا عقیدے دہ)
 قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقیوا اللہ و الرسول... داتفریح کیگی پہ دویم صفت دمو نانو۔ دلی ریحہم بیوکون۔ چہ امیر درتہ حکم او کڑی چہ ہنے محاذ تہ ورزہ نو دامنہ دایہ چہ مونگ کم پویا اسلحہ بنتہ
 قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تحوٰنوا اللہ و الرسول... داتفریح دہ پہ شلورم صفت دمو نانو اقیم الصلوٰۃ چہ مونگ کوئے۔ صحیح نوحیانت بہ نہ کوئے او صحیح مونگ تہ قران خالی۔

قاعدہ نمبر ۵: ایت ۲۹: اِن تَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ... کہ اللہ نہ پرہیز کرے تو اللہ نہ پرہیز کرے گا۔ دے تفریح کڑو پہ پزیم صفت دوسمانو چہ انفاق وود کہ انفاق کوئے نو اللہ بیخ او غلمتو نہ ڈیردر کڑی

قاعدہ نمبر ۶: ایت ۳۵: اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبْهُمْ تَقَاعُدًا وَعَثْرًا مُّكْرًا ۝۵۱ وَارْتَدَّوْا قَاعَدًا وَتَفَرَّقَ كُلٌّ مَّا كَانَتْ بَيْنَهُمْ اَوَّلًا ۝۵۲ اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبْهُمْ تَقَاعُدًا وَعَثْرًا مُّكْرًا ۝۵۱ وَارْتَدَّوْا قَاعَدًا وَتَفَرَّقَ كُلٌّ مَّا كَانَتْ بَيْنَهُمْ اَوَّلًا ۝۵۲ اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبْهُمْ تَقَاعُدًا وَعَثْرًا مُّكْرًا ۝۵۱ وَارْتَدَّوْا قَاعَدًا وَتَفَرَّقَ كُلٌّ مَّا كَانَتْ بَيْنَهُمْ اَوَّلًا ۝۵۲

قاعدہ نمبر ۷: ایت ۴۰: دَقِيرا نُو تَفْصِيْلُ بِيَانُوِي چہ ترغیب دایمان ورکڑوہ۔ داسے پے ندے ویلے چہ رعب دباؤ پرے واچوہ او سخت سخت جیلونو کے واچوہ۔ داسے بل دین چہ چرتو وی۔ چہ کافر دپارہ کے ہم امن دے۔

دشروع نہ ربط

(۱) سورۃ بقرہ کے ہم دجہاد بیان وود۔ ایت ۱۷۷ کے دجہاد بیٹنگ وود ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق۔ بیادجہاد دملک داصلاح دپارہ ۳ قوانین ذکر کڑل (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتجاع نفس (۴) نبی عن الرضی اودعے دجہاد دگور دپارہ پے ۱۸ قوانین ذکر کڑل۔

بقرہ ۲۴۷ کے دامیر شرائط ہم ذکر وود (۱) اضطفہ ربہ (غورہ کڑے شوے) (۲) علم زمینان جنگ اولم دقاعود جنگ (۳) جسم جوصلہ

(۲) نو ال عمران کے تنظیم جوڑ وود دپارہ ۵ قوانین ذکر کڑل زکہ چہ جہاد ہلہ کیدیشی چہ تنظیم وی دمسلمانانو قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲ کے چہ عقیدہ ڈو لوہ پوہ وی (۲) ایت ۱۰۳ قانون بہ موقران وسنت

وی (۳) ایت ۱۰۴ وکن منکم ائمۃ یدعون الی الخیر (۴) ایت ۱۱۵ خیل مال بہ لگوے (۵) ایت ۱۱۸ غیر از دار سرہ بہ راز نہ ساتے او پدے پزیمے قاعدے باندے دوا

واقعات ذکر کوی دجنگ بدر اودجنگ احد..... دامد وایہ چہ مسئلہ نرمہ کوہ چہ خلق ڈیرشی۔ نہ فتح یہ کثرت دہ اوندہ شکست پہ قلت دے۔

(۳) نو سورۃ نساء کے دمعاشرے داصلاح دپارہ قوانین وود۔ دعوا منوہ ۱۸ قوانین اودامیر اومعمور میز کے ۸ یا ۹ قوانین وود۔ اوبیان د ریوڈ وودو مطلب دا چہ دوسمونوڈے سرہ ملگرے شہ او زان اُساند منافقو او کفارو دواڑونہ۔

(۴) سورۃ مائدہ کے دل احرمت مسئلہ وود۔ مطلب دا چہ جہاد ہفتہ ٹوک کولے شی چہ یہ مسئلہ دل حرمت یے ایمان او عمل دواڑوہ وی۔

(۵) سورۃ انعام کے دشترک اقسام وود اود میدان تبلیغ ۶ قاعدے/غٹڈے ذکر وود دپارہ دواؤجید

(۶) سورۃ اعراف کے پدے مسئلہ دواؤجید دلائل تھلیہ وود

(۷) سورۃ انفال: اوس میدان جہاد تراشہ۔ جہاد او کڑو ہنوسرہ چہ دنگے مسئلہ نہ رخ اڑوی۔

سورة توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مائدہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة انفال	شمار	سورة توبہ
۱-	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱-	نودائے اعلان دجہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اور اصحاب بٹول و دشمنان نہ پہنچنی)	۲-	آیت ۱۰۱ کے لاء علم (اے رسول تے نہ پہنچنے) مفروضہ
۳-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے	۳-	نودائے ہفتے بیانیوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴-	آیت ۴۱ کے تقسیم زمین و نوو	۴-	نودائے آیت ۶۰ کے تقسیم فرضی صدقات تو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵-	آیت ۵۸ کے وائی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہ ریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد دسرہ او کڑے۔	۵-	آیت ۷ کے وائی چہ دشترکانو بہ شلو طوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	پہرہ سورہ کے او دے چہ فاصلحو ذات ہیکم (چلو کے یوزائے شے)	۶-	نو بدے سورہ کے سورہ کے وائی چہ برآت من اللہ (غیر دوسرہ بابئی کاٹ او کڑے)
۷-	آیت ۶۰ کے او دے واعدو لہم ما سخطتم تیارے او کڑے۔	۷-	آیت ۳۶ کے زجر ہفتو چہ تیارے نہ کوئی۔
۸-	اوصاف دمو مانو ذکر وے پشروع سورہ کے ہم او پہا خرد سورہ کے ہم	۸-	اوصاف دمنافقانو بیانیوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	واقعہ جنگ بدر ذکر وے۔	۹-	نودائے واقعہ جنگ حنین او جنگ تبوک ذکر وے
۱۰-	آیت ۳۵ کے دشترکانو موز بے فائدے دے۔	۱۰-	آیت ۱۸ کے وائی چہ عبادات یے بے فائدے دی نو مسجد شہرہ جوڑوی۔
۱۱-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے شگ	۱۱-	صفات دمنافقانو چہ دیو چہ ہم پدے بقاعدو عمل نہ کوئی

نومونہ سورہ: سورہ لہو نو بدی: لکھ (۱) سورہ توبہ: دین مسلمانانو نہ نطلی شوے وہ نو دھنوی دو بے ذکر وے چکے۔

(۲) سورہ برآت: چہ اعلان دبابئی کاٹ دے دشترکانو سرہ

(۳) سورہ مہاجرہ: او چہ تو کئے: دشترکانو نہ دی و دوڑے او چہ کڑے دے

(۴) مشرکہ: سرول: منافقان او دشترکانے سرولے دی

(۵) خاثرہ: کستو کئے: دمنافقانو ۶۳ گندونے راکستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورہ دی۔)

امتیازات سورہ:

۱-	سورہ ممتاز دے پہ بیان دفرق اربعاو (چہ کو مسرہ بہ جہاد کوے)	۲-	سورہ ممتاز دے پہ بیان د تقسیم دشترکان چہ کو مسرہ جنگ کوئی
۳-	سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی بیان د اوصاف نو دمنافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴-	سورہ ممتاز دے پہ بیان د حکم دشترکانو د مسجد جوڑو لو چہ نہ دے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵-	سورہ ممتاز دے پہ بیان دغزوہ حنین او تبوک	۶-	سورہ ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ چیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توبہ سرہ نہ بیئے
۷-	سورہ ممتاز دے پہ بیان دعارثو آیت ۴۰	۸-	سورہ ممتاز دے پہ بیان د مصارف فرضی صدقاتو آیت ۶۰
۹-	سورہ ممتاز دے پہ بیان مسجد ضرار	۱۰-	سورہ ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ ختہ
۱۱-	سورہ ممتاز دے پہ بیان دجہاد دشترکانو آیت ۱۹	۱۲-	سورہ ممتاز دے پہ بیان دجنائے نہ کو لو دمنافقو آیت ۸۴

مقصد سورہ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان دفرق اربعاو

(۱) مشرکان (دووی بیارے اقسام دی: یو معاہدین: چہ ستا سرہ معاہدہ شوے دے۔ بل مخالفین: چہ ستا سرہ جنگ کوئی دریم: مخالفین چہ تاہ اسن خواڑی)

(۲) اہل کتاب (دا دوہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسایان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دووی دے اقسام دی ورتو بہ بیان شے)

تقسیم دسورۃ: سورۃ ثلور حصو کے تقسیم دے:

- (۱) ایت ۱-۲۸ پورے: پدیکے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واثرہ اقسام ذکر کو لے شی۔ او دوی سرہ دجہاد کو لو و جوہات خانی۔
- (۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: پدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کو ی او دھغوی سرہ دجہاد و جوہات ذکر کو ی۔
- (۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: پدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پدوی کے اقسام نشتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنی محمد ہم ۶۳ سال و۔ اشارہ دہ پکے دیتہ چہ ٹول عمر بہ دے منافقانو بانندے رد کوے۔)
- (۴) ایت ۹۱-آخر سورۃ پورے: پدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلہ کلدہ سستے نہ کارا غلی۔ لکدلتہ چیزنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلہ کلدہ سستہ ردو بے عمل اونہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورۃ کے بسم اللہ و لے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ تپوس اکڑو چتا ددے سورۃ سر کے بسم اللہ و لے ندہ لیکلے۔ جواب و رکوی چہ ویدا وہ چہ نبی بانندے بہ چہ کلہ ایٹونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایٹونہ لیکل۔ او ماتہ بہ نئے ویل چہ دا ایت دے دے سورۃ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورۃ دے سورۃ پے اولگوہ۔ نو کلہ بہ چہ نوے سورۃ راغے نو نبی بہ دھغے سورۃ پے شروع کے بسم اللہ و لیکل۔ مگر دلتہ نئے ندہ ویلے نو ماہم اونہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خانی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پدے سورۃ کے خو امان نشتہ کافر لہ (راذینہ ویتزہ سٹ ترے اوخہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و ددے وجہ داخولے دہ چہ سورۃ انفال او توبہ یو سورۃ دے۔ پدے وجہ بسم اللہ نشتہ ددے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ قرآن ایت دے یا ندے۔ نو سورۃ نمل کے بہ راشی چہ دا قرآن ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ دھر سورۃ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ ندے نو داخے تہ و لے راوڑے دے۔ دا دپارہ دبرکت۔ او دپارہ دجہادے دیو سورۃ دہل سورۃ نہ۔

سورة یونس کی (زوالا ۱۰ بعد از نبی اسرائیل ترمیم یا ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱-	ہر کلمہ چہ آخرد سورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت در رسول اوشو۔	۱	نوپدے سورة کے دغا اثبات در رسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲-	پہ آخرد سورة کے مسئلہ توحید زکروشہ پہ لالہ الا هو سرہ	۲-	نودلہ انجام ذکر کوی دسکرینو/مخالفینو ددغے مسئلہ توحید۔
۳-	ہر کلمہ چہ مخکے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳-	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴-	مخکے سورة کے مسئلہ قتال ذکرشہ۔	۴-	نودلہ ہفہ مسئلہ ذکر کوی چہ کولے لہ بہ جہاد کولے (یعنی توحید)
۵-	ہر کلمہ چہ آخرد سورة کے ذکرشہ توحید مگر بغیر دلائلو	۵-	نوپدے سورة کے پیدغے مسئلہ دلائل پیش کوی نوپدے ہجے متصل راوڑو۔
۶-	دعوہ توحید ذکرہ پہ آخرد سورة کے	۶-	نوپدے سورة کے پیدغے دعوہ توحید شہدہ مشرکانو ذکر کوی بہ ایت ۱۸ کے
۷-	آخری ایت کے (قل جسی اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷-	نودلہ مثالات ددغے چہ اوگورہ نوح، موسیٰ اونور نول پیغمبر انورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸-	ایت ۲۲ کے اووے چہ منافقان درویشن دی۔	۸-	نودلہ ایت اللہ کے ذکر دختن و خلق کوی اودھغوی در چہ ذکر کوی۔
۹-	دلہ بیان دفرق اربعاو وو چہ درے ڈلے کپکے مخالفین دقران وے۔	۹-	نودلہ ترمیم الی القرآن کوی اوز جرور کوی مسکرینو دقران تہ۔
۱۰-	دلہ آخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰-	نودلہ دیونس دقوم دتوبے بیان دے۔
۱۱-	بیان دبرآعت دشرکانو نذاشو	۱۱-	نودلہ ایت ۱۳+۱۴ کے پینور دالفاظو سرہ بیان دہائی کاٹ کوی۔
۱۲-	ایت ۱۹۹ کے اووے کوکومع الصادقین۔	۱۲-	نودلہ ایت ۲ کے وائی چہ رختنوسرہ ملگرے شوے نو (ان لہم قدم صدق) دنیا او آخرت بہ دے داوڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشورے شہبہ دشرکانو چہ دابا باگان اللہ مقرر کرے دی۔ ۱۸	۲-	پہ بیان ددلائل عقلیاد مع تفریجات (مخکے دلائل ذکر کوی نوپارے مسئلہ توحید تفریح کوی)
۳-	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دقوم یونس	۴-	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورہ کے ہم شہدہ گردے سورة کے پہیل شان دی)
۵-	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چہ کولہ نشوہ پوخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶-	پہ بیان دبد دعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغوی قوم تہ کرے وہ ایت ۸۸
۷-	سورة ممتاز دے بہ بیان دا دلایو دتقریف اودھغوی درجو اوراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸-	سورة ممتاز دے پہیل چہ حضرت نوح چہیل قوم تہے در کڑے دو۔ چہ اوڑے میدان تہ۔
۹-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلقو چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب راداخلے ایت ۱۵	۱۰-	سورة ممتاز دے پہیل ۵ بانے ہی صحاحدہ دسورہ

دسورہ ۱۰ دسورہ ۱۰

مقصد سورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دسکرینو ددے مسئلہ

تقسیم سورة: دو حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوی بار بار پدلائلو سرہ اودفع دسہبہ کوی دشرکانو

(۲) ایت ۱۱-۱۹۹ آخرد سورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریح/نتیجہ پانکار ددغے مخکے مسئلہ چہ کومڑوے حصہ کے تیرہ شوہ۔ چہ اوڑے منلہ نوانجام بہے پہ

شان دقوم نوح اوقوم فرعون شی اوکے چاومنلہ نوانجام بہے دقوم یونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دفع کرے۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوبے اگر چہ ڈوے مقصد توحید دے مگر دلہے قران مخکے کرے دے۔ داوے؟ زکہ چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پونہ دے شہ نہ رسول نہ قران او نہ آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہے نو ہیبت بانہ دے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعد دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ	۱-	نودلنہ اثبات دوحید کیگی پیدلا کیلو عقلیا دواڑوں دوسرہ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔
۲-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ او دفع دشعبے دشکرانواوشو۔	۲-	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاپہ دفعہ مسئلہ اوسوہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔
۳-	واقعہ دنوح اجمالاً وہ	۳-	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴-	آخر کے ادفر مائیل اتبع ما یوحی الیک	۴-	نودلنہ آیت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہرازی مگر زڑہ بہ نہ تنگوائے
۵-	آیت ۴ کے الیہ مریم حکم جیجا	۵-	آیت ۴ کے الی اللہ مریم حکم
۶-	آیت ۴ کے: افاکت شمع الصم	۶-	آیت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷-	انکار دشکر کی نو ذکر دے۔	۷-	حالت دشکر کی نو ذکر کیگی۔
۸-	آیت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادو گرو بتلے دی۔	۸-	آیت ۷ کے قرآن تہ سحر و بتلے دے۔
۹-	آیت ۳ کے ددنیا پید اکید و بیان شوے دو۔	۹-	آیت ۷ کے زیادت کوئی یعنی دنیا پید اکیش علت خانی لیب لوبکم اکیم احسن عملا
۱۰-	شروع پہ ترغیب الی القرآن اوشو۔	۱۰-	نودا سورہ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورہ نو نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتے تہ ذوات الراء و بیلے کیگی) نودا دواڑہ سورہ نو نہ ذوات الراء نہ دی)
۱۱-	آیت ۳۸ کے دشکر کی نو نہ مطالبہ وہ دیو سورہ راوڑوں۔	۱۱-	آیت ۱۳ کے دلنہ دی نہ مطالبہ کیگی دسو سورہ نو نو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔

اقتیاز سورہ ۱۰: ممتاز دے پید بیان دوسا کیو اور بجاؤ ۱- تونید ۲- نفی دشکر فی العلم (دادوہ دمقا سد عالیا و نہ دی) ۳- ترغیب فی التبلیغ ۴- تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

۲) سورہ ممتاز دے پہ مطالبہ دسو سورہ نو نو آیت ۱۳ (اگر چہ نو سورہ نو نو کے ہم مطالبے شتہ مگر دسو سورہ نو نو مطالبہ صرف دے سورہ کے وہ)

۳) سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دنوح باندے اگر چہ سورہ نوح کے صرف دنوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے تختہ۔

۴) ممتاز دے پہ طلب داستغفار اوتو بے دواڑو آیت ۳

۶) ممتاز دے پہ آیت کان عرش علی الماء

۸) نوح تہ بن نوح من قومک

۱۰) ممتاز دے پہ آخری آیت چہ سورہ تلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کڑے دی۔ کوم چہ سورہ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورہ: بیان دشکر و مسکو: (۱) العباد اللہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) (۲) نفی دشکر فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ تہ اوس لگ شان تفصیل ددے تلور و مسکو:

(۱) العباد اللہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: آیت ۲ کے: الاتعبدوا الا اللہ ذان لا الہ الا هو

آیت ۲۶ کے: (نوح و ابی) الاتعبدوا الا اللہ آیت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۶۱ کے (صالح فرمائی) یقوم عبد اللہ

آیت ۸۴ کے (شعیب فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۱۲۳ کے چہ آخری آیت کے فاعبدوہ

(ادو گورہ دوسے دگوہ بیان شوہ ہیا پرے دلایمیل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتہ و اور ولہ چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۵ کے یعلم ما یرون..... ایت ۶ کے: ویعلم مستقرہا و مستودعہا کل فی کتاب مبین
ایت ۲۶ کے فلا تسکن ما لیس لک بہ علم ایت ۳۵ ان اعمو ذبک ان الشکک ما لیس بہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک داسے نشینہ)
ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک داسے نشینہ)

بیابا رے واقعہ راوی داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (وریت کڑے سنے رے راوی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ
عالم الغیب نہ دو داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (وریت کڑے سنے رے راوی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعملون حیط (ہرشہ زما رب بہ علم کے دی) او آخر کے یا واللہ غیب السموات والارض (اگورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے علم غیب باندے
اشارہ دہ کے دیشہ چہ ایٹوک بل ہم شہتہ چہ علم غیب و سرہ وی)

(۳) دومیہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان کان علی پیتہ... شاہد منہ (نوچر ستاداشان دے نواوس بہ قلا رنہ کینے تلیخ او کڑہ)
ایت ۲۸: ما سرہ واللہ کتاب دے چہ دارحمت دے نوددے تلیخ تاسو لے بدگنوںے

ایت ۵۲ (ہوڈ) ویلقوم اعبدوا اللہ (داہراہ راست تلیخ دے مونگ شہ ترغیب تلیخ راوی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذوا لکلیل و لیزان بالقسط تہم داسے تلیخ او کڑہ
ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... تہم دکتا بدعنے تلیخ او کڑہ کنہ مکرہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد تہ او امتی تہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داؤل پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ تہ بدوائے چہ تلیخ کے زما ملگری نشہ نواللہ فرمائی چہ پہ بازان او سپارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد تہ - چہ سینہ مننگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا... دغنے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغنے ہوڈ سرہ رے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اگورہ: ما یشتا بہیتہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ تہ خوملا نہ یہ نو لے دزانہ برے کوبے ورتہ او وایہ چہ ستاد مشلا پہ شان دے ماللہ کڑی۔
نو تہ بہ حضرت ہوڈ بٹان مطمئن اوسے او ہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح تہ: تانہ خوز مونگ دا امید نہ دو ز مونگ خودا خیال دو چہ تہ بہ مونگ تہ خوگے خوگے خبرے کوبے قصبے بہ کوبے۔

ایت ۸۷: شعیب تہ: اصلو تک تا مرک... ایما تانہ ستادین داخولے دی چہ تہ مونگ دخیل زوڈ دین نہ وائوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے ز مونگ دا مشران اولمیان نہ پوہگی
ایت ۱۱۵ کے واصبر (بہراہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازرہ) بہنگ شی چہ دخلق ایمان ولے نہ راوی (نوجواب: ولوشاء ربک... اللہ بہ خیل زور چلو لے و)

پہ آخری ایت دے داؤل لے تسلی راغڈے کڑے پہ ایہ یرجع الامر کلہ سرہ چہ تہ ددے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نہ چہ مسئلہ چاری سرات۔

نوسورہ کے خلور مسکلے وی او پہ آخری ایت کے خلور واڑہ مسکلے راٹولے کڑے: لکنہ:

ڈوبے مسئلہ العباد اللہ وحدہ: نودلتہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔

دومیہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ او وبل چا پرواہ مساتہ نو دلتو توکل علی اللہ

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ نے پہ سند کے واپچی یا مژزا نو دپارہ یہ پہ غم جوئی کے واپچی او پرو روے راٹولوی آخر کے دغدہ خکار میان

یا مژزا جال کے یوزانے تہ راٹول شی نودلتہ ہم آخری ایت کے خلور واڑہ مسکلے یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورہ بیان و خلور و مسکووے او پدے مسکو و اوقات دہ پیغمبرانو ہم بیانوی

پہ توحید باندے و اوقات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی د علم غیب باندے و اوقات د ابراہیم او لوط راوی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی دا واد باندے واقعہ موسیٰ راوی

اودا سورہ ذوات الرء نہ دے اوزوات الرء ہغ سورہ تونہ دنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزدلاً ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دو اڑوٹھا ظورہ سورۃ یوسف دوسرہ ہو ہود نہ درستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورۃ ہود	شمار	سورۃ یوسف
۱-	نفی د علم غیب اوشوہ پہ بیان دواقے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ ے فرشتے اوندہ پندہ دے	۱-	نودلت نفی د علم غیب دہ پہ واقعہ یعقوب چہ اود گورہ پہ حال دچیل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر وود د حال دچیل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲-	دعوہ دتوحید ے ثابتہ کڑہ پہ واقعا تودانیا دسرہ بطور دلیل نقلی	۲-	نودلت ہم دعوہ دتوحید ثابتہ توی پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرمائی... ایت ۳۹-۴۰
۳-	آخر دسورۃ کے اوفرماں ' و توکل علیہ	۳-	نوموند توکل چہ اود گورہ یعقوب اویوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴-	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نفس علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فوادک)	۴-	نودے سورۃ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدے راوڑی۔
۵-	ایت ۷۱ کے: فبشرنا بالحقن... من وراء الحق یعقوب	۵-	نودلت واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶-	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلاتیارستوند اوبرکتوند دے وی اے کوروا لود ابراہیم	۶-	نودے سورۃ کے نموند برکت خانی چہ کڑوی ورتید دپلوسی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷-	دقوم لوٹ دبد عملے نموند بیان شوہ	۷-	نودے سورۃ کے دیوے خزے دے جیائے بیان دے۔
۸-	اللہ دھر شہ نہ خبر دار دے - وللمانی السموات والارض	۸-	ایت ۳: (وان کنت من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ ددے واقے نہ خبر نہ دے۔
۹-	ایت ۱۱۳ لارکنوا الی الذین ظلموا میلان اوندہ کڑے سستو اوطالمانوتہ۔	۹-	د یوسف نموند چہ اود گورہ گناہ نہ دے میلان ندے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰-	افتتاح دسورۃ اوشوہ پہ صداقت دقران	۱۰-	دے سورۃ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقران
۱۱-	سورۃ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱-	نودا سورۃ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورۃ:

- ۱- سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲- سورۃ ممتاز دے پہ گنزو خوبونو لکد خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دصر (دے خوبونو بیان دے کچے)
- ۳- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کیدکن عظیم
- ۴- سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یوجاز لکد دپلارنچیل زوی سرہ بل ناجاز لکد دپردی کڑے پردی سڑی سرہ وغیرہ۔
- ۵- سورۃ ممتاز دے پہ تہ تبرہ دروزد خلاف دچیل یو رور۔
- ۶- سورۃ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷- سورۃ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکد جیل ے بہتر اود گنزو لود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کڑل۔ بل د مخلوق بچاؤ د راروان یواخت نہ۔
- دائل کاروند سیاسی بصیرت نو نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست وائی۔ لفظ سیاست دسوس ندے معنی ے قوم خیر خواہی دہ۔

مقصد دسورۃ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حالی ک کمال یوسف)

واقعہ دیوسف پہ شہکو مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ دروزد وچیل جوڑ کڑو زکد چہ دپلار محبت دسرہ ڈیرود۔ نو کنوی تہ ے دروزد وچیل وچیل

مرحلہ ۲: قائلے والاؤ اوجیت کڑو اومصر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو مرحلہ ۴: وزارت درتہ ملوشو

مرحلہ ۵: چہ روزہ ے راعلل اودپلارے خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف مہر تہ رانتقل شو۔

مماثلت دواقعا تہ پہ مابین ددواڑو پیغمبرانو:

(۱) لکد شنگہ چہ یوسف تہ دچیلوروزد دلاسہ چل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ ہم دچیل قوم دلاسہ پہ چل جوڑی اودچیل وطنہ بہر روک کڑے شے۔ سورۃ انفال ایت ۳۰ واز میکر

بک الذین کفرو.... اودقتلوک اویجر جوک۔ نو حالی ک کمال یوسف

(۲) لکد شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درزے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ ہم پہ غار ثور کے درے درزے تیرے دی۔ نو حالی ک کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پانڈمخو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغسے تہ بہ ہم دعا رٹور نہ پانڈمخو کے روان ے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ ہلینہ بہ ستاشہ حال وی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو پڑو مینے در زہ مصر کے چہ وزیر و اہستو اذ چلے خڑے تہ یہ اوے چہ درہ استو گنہ کڑہ نو تہ بہ ہم پڑھے در زہ مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ خلق ولا زو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر دچہ نبی ادر ماہیل چہ زما اوخو دچا کور تہ کیناستہ۔ زہ بہ ہفہ سرہ پائے لگیم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفے کور والا و بدنامہ اوگولر نو تا باندے او ستابی بی باندے بہ ہم دمدینے تہ خلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ چیل روزہ پتہ چو کے او فور زول دغہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چیلور دتہ و تہ اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دغہ کے پور ز او اے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱-	مسئلے ثابتہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱-	نودائے وضاحت دمسئلے کوئی پہ مثالوں سورہ
۲-	آیت ۱۰۵ کے اووے آیا دوی برہ او حکنہ نہ گوری چہ اللہ وحدانیت پرے او گوری	۲-	نودے سورة کے داللہ دکائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی او کوم حکمت، دھنے تفصیلی ذکر کولے شی۔
۳-	دسورة یوسف اختتام او شو پتر غیب الی القرآن سرہ	۳-	نودے سورة افتتاح کیگی پتر غیب الی القرآن سرہ
۴-	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ اوشو۔	۴-	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) ولے راند کووے
۵-	آیت ۴۰ کے اووے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شدہ	۵-	نودے سورة کے پتو حید گنزدلائیل ذکر کوئی۔
۶-	دصبر دنیا دی مثال وو چہ یعقوب او یوسف صبر او کڑو نواجہم نے بہتر شو۔	۶-	آیت ۲۰ کے دصبر دا آخرت بیان کوئی۔
۷-	آیت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے وو چہ یوسف کڑے وو۔	۷-	آیت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرف دی نہ۔
۸-	آیت ۱۰۳ کے اووے (وما اکثر الناس بموءین)	۸-	آیت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹-	آیت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹-	نویات ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوئی۔ پہ من رب السملوت والارض سرہ
۱۰-	آیت ۱۰۹ کے (وما ارسلنا من قبلك من الرسول الا رجلاً....)	۱۰-	آیت ۳۸ کے فرمائی چہ ددے غے پیغمبرانو خزے او بچی صم وو۔

اشیازت و سورة

- ۱- سورة ممتاز دے بہ کثرت دتبیہا تو باندے۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوئی لکہ چہ یوسرے او بوتہ اواز کوئی آیت ۱۴۔
- ۳- ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران اوشی۔ او دھنے باران سرہ خوڑو نہ ڈکشی۔ گندو نہ رابا ہرشی۔ آیت ۱۶
- ۴- ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ آیت ۲۸ کے
- ۵- ممتاز دے پہ بیان دتبیح درعدو نے فرشتے۔
- ۶- ممتاز دے پہ بیان دمطالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموندوا غلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (آیت ۱۴)

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعاء بالادلیۃ المتکوفا

تقسیم دسورة: سورة ۴ بابوں دے۔

- باب ۱: آیت ۱-۱۴ پورے: پہ دے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوئی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریح کوئی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیایات ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوئی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الخالق لکل شیء هو اللہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق آیت ۲ کے آسمانو نہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- دویم دلیل پہ تخلیق آیت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑو لے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔
- دریم دلیل پہ تخلیق آیت ۴ کے چداٹو لے دی جتنے جتنے دا چادی پیدا کڑے۔ او داسوے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- نو پتہ اولکیدہ چہ الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے آیت ۸ کے (العالم لکل شیء هو اللہ) دریم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۱ کے (الخالق لکل شیء هو اللہ)
- (۳) ثلورم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۲ (متصرف فی کل شیء هو اللہ) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۳ کے تسبیح درعدو نے فرشتے نو پتہ اولکیدہ چہ ٹول ماتہ دی محتاج۔
- نویات ۱۴ کے دعوہ پرے تفریح کوئی (لدعوة الحق) خاص دے اللہ رہہ چہ وہ لایق۔
- نو او گورہ دا قرآن چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسمانو نہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑو لے۔ خاص اللہ دہ غوڑو لے۔ نو لدعوة الحق (دعے یو یو نعمت داللہ ذکر کڑے او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریح کڑے چہ ملگرتہ وضاحت اوشی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریح کڑی نو بیا مثال پیش کوئی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللہ نہ بغیر بل چاہتا اواز کوئی نو دھنے مثال آیت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... جتنگہ چہ او بہ ددہ پہ اواز دے غلے نہی رارسیدے دغے غیر اللہ دے تہ اءاد پارہ نہی رارسیدے۔ جتنگہ چہ دا او بو غوگورہ ستر گے چہ لاسونہ نہ دغے دھنے مڑدی ہم نہنہ۔ اعراف ۱۹۵... او گورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اور صرف اللہ دے سجود نو لدعوة الحق (مخفیو ۵ دلائلو سرہ دا دلیل شیکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق

ایت ۱۷ کے پو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوة الحق یہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نو ڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ لکہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول رابا ہرشی لکہ دغوڑ پشان مگردا بہ لگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوویے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او ددے باطل پرستو پڑ پیکندے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: کے مستحیین ددے مسئلے او غیر مستحیین ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑوہ براہر نہ دی۔

ایت ۲۳ پورے ددے مستحیینو ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق - ایت ۲۷ کے غیر مستحیین او ۲۹ کے مستحیین او دھنوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھنوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زڑوہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخر دسورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکینو تہ ۳۵ کے بشارت مؤمنینو تہ ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزولاً ۷۲ بعد از لوح ترتیباً ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱-	اہم مسئلہ بیان شوہ (ردعۃ الحق - لا الہ الا هو)	۱-	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہدہ مسئلہ بہ اوس رسوے خلقوتہ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ردد شرک فی الدعاء شوہ۔	۲-	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چکلکہ ہواراشی ادایرے الوزوی۔
۳-	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلہ مسئلہ بیان کڑے نوکلکہ چہ باران ادشی اوخوڑراشی...	۳-	مثال بیانونوی دکلے دتو حید پہ ایت ۲۳-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴-	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یغیر ما بانفسہم	۴-	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اڈکڑو...
۵-	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکرکانو چہ دانتگہ پیغمبر دے چہ خزہ اوپچی دے دی	۵-	ایت ۳۵ کے مثال داہراہیم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶-	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶-	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوکلکو انجام اونہ منوکلکو انجام شوہ۔)
۷-	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ داغلیگی پدے جنویا نو بانڈے او سلامونہ بہ وائی۔	۷-	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمرگیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸-	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول دپیغمبرانو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوہ دے	۸-	نودے سورة کے دھنے تفصیل دو چہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شوہ۔
۹-	ایت ۳ کے اودے چہ ہرشہ زہ پیدا کوم	۹-	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چہ باران راوڑوم دھنے سرہ شہ راوڑو باہم۔
۱۰-	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشہ چیلے نیٹے نہ روان دی۔	۱۰-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہرہ روان وی ترٹو چہ نیا ابادہ وی۔
۱۱-	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تے گراہی اوویلہ	۱۱-	ایت ۳ کے فرمائی چہ دوی گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

امتیازات دسورة:

- ۱- سورة ممتاز دے پیمانہ مثال ۱۰ کلہ، توحید ایت ۲۴۔
- ۲- سورة ممتاز دے پیمانہ ۱۰۔ چہ اہر قوم بہ دھغوی پڑہ پیغمبر لگے دے۔ ایت ۴
- ۳- سورة ممتاز دے نہایت ۳۵-۳۶ چہ اہرہیم چیل بچے او بی بی پیمانہ کے پریدی۔
- ۴- سورة ممتاز دے پیمانہ ۴۰ باندے چہ اللہ فرمائی چہ پھر پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ سرہ غروندہ او جزقوے شوگر دانتیہر ان در سرہ اونہ جز قیدل۔
- ۵- سورة ممتاز دے پیمانہ ۲۳ ایت ۲۳
- ۶- سورة ممتاز دے پیمانہ ۲۳ ایت ۲۳

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ اوتذکیر پائام اللہ (فندورکول پنےمتونو اللہ او عذابونو اللہ)

خلاصہ مختصر: اڈوسے ترغیب و رکوی تران تہ اویا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بیات ۹ نہ لفظ ائم سرہ دا بیانونوی چہ چہ مسئلہ بیان کڑہ نوہنے سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ ائم سرہ دا ذکر کوی چہ دشکرکین بہ قیامت کے چہو کے جگہ وی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ ائم سرہ مثالونہ ددو فرود دشکرکانو دشکرک مثال اودموحہ یودکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ ائم سرہ زجر، تخویف اودلائیل او واقعہ ذکر کوی داہراہیم دپارہ د ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیباً ۱۵ بعد اسی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

سورة الحجر	شمار	سورة ابراہیم	شمار
نودلت انجادھغو خلقو خانی چوررتہ تبلیغ اوشوگر مسئلہ اوند منلہ۔ نوپدے وجیے متصل راوڑو۔	۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔
انسو سوند شکرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپدے وجیے متصل راوڑو۔	۲۔	حالت دشکرکانو پیرانو اودھغوی دمردانو چہ قیامت کے بہ جگلوے کوئی آیت ۲۱-۲۲	۲۔
ابیت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر حدایت نے چیل نہ کڑو نو انجام ے شوشو۔	۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔
نودلت انجام ددواڑو ڈلو خانی۔ نوپدے وجیے متصل راوڑو۔	۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوگی او منکرین	۴۔
نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ شہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔	۵۔	ابیت ۴۶ وقد کر و کرہم	۵۔
نودا سورة ہم شروع لگی پھ صداقت دقران سرہ۔ نوپدے وجیے متصل راوڑو۔	۶۔	دسورة افتتاح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پہ آرزوگانو دمجربانو پہ مختلفو اوقاتو کے آیت ۲ لوکانو مسلمین (دمرگ پہ وخت کے، پہ قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دحفاظت دقران کریم آیت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دالوالجین اوالوالانس دیدا کیدو چہ شہنہ بیدا کڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ بالونو دجنہم آیت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ امر/حکم داللہ نبی تہ چہ ترمرگ پورے عبادت کوہ آخری آیت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے فتوے چہ ٹوک داللہ درحمت نہ نامیدشی۔ آیت ۵۶

مقصد دسورة: بیان داحوالو دمنکرینو او انجام دمنکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) آیت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زجر دمنکرینو دقران، تخویف اوصداقت دقران کریم

(۲) آیت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) آیت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات دا توام مھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تہذیبی سورة ابراہیم دہ۔ ہغے کے دودہ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورة کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کھف)

رابطہ با سبق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱-	ھر کله چه سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱-	نودع سورة النحل کے عذاب د موجوده خلقو (مکے والو) بیانگی پہ شروع ددع سورة کے
۲-	سورة ابراهیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲-	نودع سورة کے هغه اصل مسئله د توحید بیانوی چه د هغه نه په انکار عذاب رازی۔
۳-	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکنه د پیدائش ذکر او شو چه د ختے نه پیدا وو۔	۳-	ایت ۴ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چه د نطفے نه پیدا دی۔
۴-	الله بیان او کزو چه ٹول ما دی پیدا کړ۔	۴-	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چه ٹول ماته دی محتاج
۵-	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو ته	۵-	ایت ۳۲ کے ترقی ده په ما سبق باند۔
۶-	حالات بیانیدو د مفسدینو او مٹوحدینو	۶-	نو ایت ۳۶ کے د هغه خلاصه راو باسی۔ چه د چا نه انجام شو۔
۷-	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷-	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چه ددته په ژوند کے ټنگه انقلاب رازی۔ بُدْأَ شَى...
۸-	ایت ۴۹-۵۰ کے (يَا عِبَادِ اِيْنَا الْغُفُورِ اِيْنَا الْعِزِّ الْعَلِيِّمِ) د ان عذابى والعذاب الاليم)	۸-	۱۱۲ کے ددعے عذاب مثال بیانوی چه الله پرے قحط مسلط کزو په مکے والو باند۔
۹-	آخر کے اووے چه تته تر مرگه پورے عبادت کوه	۹-	خپل احسانات ذکر کوی چه تر مرگه پورے زما احسانات دی نوز که تر مرگه پورے به عبادت کوه۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے په بیان درانگارنگ دلائلو عقلياً تو په توحید باند۔
- (۲) سورة ممتاز دے په تفصیلی فائدو د چارپایانو باند۔
- (۳) سورة ممتاز دے په بیان د بعضو قواعدو د دریاب باند۔
- (۴) سورة ممتاز دے په بیان د هغه کلمے د کفر چه په وخت د اکراه کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- (۵) سورة ممتاز دے په حکم د مچے د طرفه د الله نه ایت ۶۸
- (۶) سورة ممتاز دے په فائدو د شاتو باندے فی شفاء للناس
- (۷) په بیان د هغه خزع چه خپل طاقت به ئے خپله تباہ کوه۔
- (۸) په بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چه ٹول او امر و نواهی پکے راجمع دی۔
- (۹) په بیان د هغه قحط چه په مکے باندے راغله وو چه دے کافرو به خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتکون (رنگارنگ عقلی دلائلو سره)

تقسیم د سورة: شپگ بابونه دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعه (رنگارنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر هغو ته چه اوزی د توحید نه نو هغوی ته د هغوی په قول او فعل دواژو زجر ورکوی۔
 - (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر الله نه
 - (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائیل عقلیه په دے باندے چه ٹول مخلوق الله ته دی محتاج او تابعدار۔
 - (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائیل عقلیه به دے چه نعمتونه ٹول ما دی پیدا کړے
 - (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد ته او هر مبلغ ته، تخویف منکرینو ته او احوال د مشرکانو په قیامت کے او ترغیب ورکوی
- قران ته او واقعه د ابراهیم

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱-	ایت ۱۲۵ کے (ادع الیٰ سبیل ربک....) نوچکلہ تیرا بلے۔ نو تکلیف بہ ضرور درو کر لے شی	۱-	اچھ تکلیف و برداشت کڑو۔ نوراشہ چا و اس در باندے ددے پانعام کے سیل داسانو نو او کرم نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۲-	ھرکلہ چدے سورۃ النحل کے اعلان د عذاب دو (ایٰ امر اللہ۔۔۔۔۔)	۲-	نودے سورۃ کے وجوہات د عذاب ذکر کوی ٹلور۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۳-	ترغیب الیٰ الحجرت دو۔ کہ مسکلے تودے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳-	حالات دانیاؤ ذکر کوی چہ مسکلے پارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴-	ایت ۹۹ کے اوے چد شیطان زور بہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴-	ایت ۶۴ کے دشیمان ہتکنڈے / طریقے دگمراہ کولو ذکر کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۱۲۴ کے اوے چہ یوم السبت پہ چا مقرر شوے دو۔	۵-	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان دا اصل السبت کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۶-	ایت ۱۲۷ کے اوے چد زورہ مرنگوہ۔ صبرا جریہ ضرور در کوم۔	۶-	ایت ۱۰۳ کے ددے صبر مثال ذکر کوی۔
۷-	مسئلہ توحید نے ثابتہ کڑلہ پدلا نیلو عقلمیاد سرہ۔	۷-	نودے سورۃ کے حالات د ہغو ذکر کوی چہ مسئلہ نے اونہ منلہ او شرک پے کڑے دے۔
۸-	حالت دھا جرو بیان شول پہ ایت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸-	ایت ۷۶ کے انجام د ہغو بیانوی چہ مہاجر نے پے ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹-	ایت ۸۸ کے اوے چد زیات برکڑو ددوی دا عذاب	۹-	ایت ۹۷ کے دا خانگی چہ شنگہ بد درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰-	ایت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نوفرشتے بہ درتہ زیری در کوی۔	۱۰-	چہ چاقق پرستو پورے توتے او کڑے نود ہغو ی انجام بہ شوی۔

امتیازات د سورۃ:

- ۱- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د علت د عذاب بانڈے یعنی وجوہات د عذاب بیانوی۔
- ۲- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اضرأ بانڈے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ د شے شے بوتلے دو۔ او بیان نے برہ آسانو نو تہ او حجت کڑے دو۔
- ۳- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواہی بانڈے۔
- ۴- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۰ بانڈے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمانیٰ آدم...
- ۵- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تہجد بانڈے۔
- ۶- سورۃ ممتاز دے پہ ہغے ایت ۸۸ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ آسانو نو او جنا تو، چہ تاسو منکر قرآن نے۔ راجع شے او ددے قرآن پہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۵ چہ علت خانگی چہ انسانان ولے پیغمبران را ایگے دی او فرشتے م ولے ندی را ایگے دے انسانو نہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان د ہغے ٹلور و اعمالو چد ہغے پہ کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱- شرک مُشْتَرِہ (چہ پہ شرک بانڈے ہمیشہ گری او کڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوی۔)
- ۲- ہنک د شعائر اللہ سبب لُتْوُل عذاب (بے عزتی د شعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳- اخراج الرسل سبب لُتْوُل عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و سبب د عذاب سبب گری)
- ۴- استهزاء الرسل سبب لُتْوُل عذاب (در سولانو پورے لوتے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم د سورۃ: سورۃ تقسیم دے پہ ٹلور و حصو بانڈے۔

(۱) ایت ۱-۵۸ پورے: پدیکے ڈوبے سبب د عذاب (شرک مُشْتَرِہ) تفصیل سرہ ذکر کوی۔ او پدے واقعہ د بنی اسرائیل نو ذکر کوی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے دہوے وارے عذابونہ

راو ایگے یو دارے د بخت نصر اہل دارے درو میا نو طرف نہ۔ او دریمہ و رے دہنی معنی لفظ کڑوسرہ مترقیانہ پورے

(۲) ایت ۵۹-۷۵ پورے: ہنک د شعائر اللہ او پدے واقعہ د قوم صالح ذکر کوی۔ چہ اونے بے عزتی یے او کڑہ نو د عذاب مستحق شول۔

(۳) ایت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لُتْوُل عذاب پدے واقعہ د بنی ذکر کوی چہ ہرکلہ کے دالو رسول گمراہ دکنے نو او یستونو دا کئے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راوستو۔

(۴) ایت ۱۰۱-۱۰۶ پورے: استهزاء الرسل سبب لُتْوُل عذاب پدے واقعہ د فرعون او دہغے د قوم پر کلہ یے عربی پورے لوتے او کڑے نو اللہ دوی لہ نہاہ لٹل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱: پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی ہعراج تہ۔ معراج سرہ دوہ سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داہ ژومے سفر ددے سورۃ ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لوے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لہ تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔

ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لہ پہ خپل خاص لفٹ ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورۃ نجم کے ورتہ ہم اشارہ شوے دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ زکہ چہ عبیدہ تے ویلے دی او روح عبیدہ تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسرہ پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسرہ وو۔ چہ ژومی آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کلہ چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ ژڑہ شو۔ زکہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ بے پہ سجن کے الیدل۔

پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحییٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادریس سرہ پترم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت بے ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشو زکہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پرا تہ دے؟ جواب اللہ ورتہ ددوی ہغہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کلہ شوے وہ۔ ددے د تاریخ بتہ نشتہ۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او ددے واقعہ تصدیق د ژڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر ددے تصدیق نشتہ چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہغہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہغہ ترے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہغہ د خلے نہ اوریدلی دی۔ ہغہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خبرہ منے۔ ہغہ ورتہ وائی چہ بالکل ژڑہ پہ دے خپرہ ایمان دے۔ ککھ تنگہ چہ زما ایمان د ہغہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ ددے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الكهف (کئی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ ما سبق سرہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الكهف
۱-	افتتاح دسورة شوے وہ پہ سبحان الذی سرہ	۱-	نودا سورة شروع کیگی پہ الحمد للہ سرہ (چہ زوہ و پاک شونوا اس حمدونہ واپہ اللہ)
۲-	سورة ختم شو پہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ اللہ بغير ناما نودے)	۲-	شروع شو پہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ قران کے رالیگلے دے)
۳-	آیت ۷۶ اودے چہ کلمہ صفایان ددین کووے نوظلق بہ ۷ پہ ہجرت مجبور اکوی۔	۳-	نودے سورة کے دھنے جو انونو ذکر دے چہ چلہ نے دین دپارہ ہجرت کڑے دو۔ زک چہ درد منکرے نشو کولے۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۴-	آیت ۱۴ کے اودے چہ عمل و خیلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴-	آیت ۴۹ کے وائی چہ اسوسونہ بہ کوی۔ ی ویلینا مالی ہذا کتب لا یغادر صغیرة ولا کبیرة۔۔۔
۵-	آیت ۴۶ کے اودے چہ قران او توحید نہ منکر بہ یہ شا اوڑی پہ نفرت سرہ۔	۵-	آیت ۵۷ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶-	عجزہ دمعراج ذکر وہ۔	۶-	نودے سورة کے نور شبہات دشترکانو ذکر کوی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۷-	آخر دسورة کے کلمہ متقد و ولد راؤ ژو یعنی رد دشترکے اوکڑو۔	۷-	آیت ۴ کے یہ در کوی ہفتو تہ چہ اللہ سرہ نامان گرزوی۔
۸-	بیان دھنے ثلور و امور واد خباثونو اوشو چہ دھنے یہ کولوسرہ کونکے دھنے مستحق دعداب گرزوی۔	۸-	دو غنے ثلور و ندر و می عمل یوشاخ / خباثت ذکر کوی چہ ہفتہ شرک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لرہ علم غیب ثابوتی نو معذب کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۹-	قران پہ اعتبار نہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہوا اللہ	۹-	نودے سورة ندر یمہ حصہ شروع دہ ترسورة احزاب پورے ادر یمہ مسکدہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہوا اللہ۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۱۰-	مالدار ہمیشہ آتھراء کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰-	خباثت یعنی سپک والے ددنیابیانوی بالوجوہ الثلاشہ پدیراوسا بوسرہ۔

اقتیارات دسورة

۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے دوو رڈو چہ یہ پہ مال فخر کواد بل پہ ایمان

۳- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دحضرت حضرت اوسوی

۱- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے داصحاب کھف

۳- سورة ممتاز دے پہ بیان دخباثت یعنی سپک والی ددنیابالوجوہ الثلاشہ

۵- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دذوقترین

مقصد دسورة: (۱) نفی دعلم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خباثت ددنیابالوجوہ الثلاشہ (اشارہ دہ کپے دینتہ چہ ٹوک علم غیب بل لرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت راغلے دے۔ نودے پہ

وجہ ددنیاسپک والے بیانوی پدیرے اسبابوسرہ۔

خلاصہ دسورة: سورة کے ثلور واقعات بیانوی پہ مسکدہ علم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ داصحاب کھف بیانوی چہ اوگورہ دے اولیاء دی مگر ذہل زانہ خبرندی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے آیت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منکم کم لہستم قالوا لہما یوما اوجض یوم

اوگورہ اودہ دی۔ مڑہ نہ دی مگر یہاں خبرندی بقرہ ۲۵۹ کے دحضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان دحالہ خبرندی۔ حلتہ

ہم دو۔ قال کم لہست قال لہست یوما اوجض یوم حاصل داشو چہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خردی۔ صرف یوا اللہ خردے۔

(۲) دویمہ واقعہ نبی پنی دعلم غیب چہ ڈولوانیما سردار دے مگر پندہ ورتتختہ چہ صابہ کیگی۔ آیت ۲۳ اوگورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غدا نوچہ پیغمبر تہ پندختہ نوبل بہ ٹوک دی چہ

عالم الغیب ہئی۔

(۳) دریمہ واقعہ دوسوی اوجحضرت حضرت چہ اوگورہ دواڑہ پوزائے روان دی مگر موسیٰ تہ دحضرت حضرت اودھند در یوکار و نود حقیقت پندختہ یو کشتی ماتول بل ہلک وذل بل دیوال جوڑول۔ او

سرہ دے چہ حضرت حضرت دوسوی نہ وعدہ ہم آختے وہ۔ چہ اعتراض بہ نکوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتہ حقیقت خالی چہ آیت ۸۲ و ما فعلتہ عن امری (داکاروندہ مادازانہ

نودو کڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نودواڑہ دیوبل حقیقت نہ خبرندی۔

(۴) خلورمہ واقعہ پئی علم غیب ذکر کوئی حضرت ذوالقرنین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یاولی مگر ولی خوضر ورو۔ نو او گورہ دیو تو م پیہ نہ پوھیگی۔ نو چہ یہ ظاہر و خیر و یویل نہ پوھیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوہندوی چہ یہ زڑہ دانسان خیروی۔ او داصفت صرف داللد دے۔

نودا تلور واقعے دے دپارہ ذکر کوئی۔ چہ عالم الغیب صرف یواللد دے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نو دعا ہم صرف دیواللد نہ غواڑہ۔

کلہ چڑوسیہ دودہ واقعے ذکر شی۔ نو یواختا شت د دنیا ذکر کوئی۔ د دو روز و واقعے سرہ پیہ در یو د جو ہوسرہ:

(۱) کہتہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ تا بتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نو دے واقعے کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنے شی لکہ شنگہ چہ ہفے باغ والاند و احسنے شوہ۔ ایت ۴۲ او گورہ

(۲) دریمدوجہ (و قنک قلیل) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ برابری ناگہانہ پر ہے آفت راشی او فصل تباہ شی ایت ۴۵-۴۶ او گورہ۔

(۳) دریمدوجہ (لذنیانگون و بان علیک) دادنیابہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ یاد آئے چہ یو یلتا مال اطلال کتب۔۔۔

نودا دسورہ حاصل دو۔

سورۃ مریم کی (نزولاً ۴۴ بعد از فاطر ترمیناً ۱۹ بعد از کھف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورۃ کھف	شمار	سورۃ مریم
۱-	نفی علم غیب اوشہ پیداقعا تو اربعاء سرہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوالقرنین)	۱-	نفی وتصرف گنگی دینیمبر انوا اولما نیکنہ۔
۲-	ایت ۴ کے اوے چہ دی او دیوہ دے نہ چہ وائی چہ اللہ تائبان دی۔	۲-	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ دا ڈیرہ سخہ خبرہ کوی۔
۳-	ایت ۱۳ کے اوے چہ اصحاب کھف چکوش او کزو نو توفیق م درتہ در کزو۔	۳-	ایت ۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کھف نہ ہر چا چکوش او کزو دسکے دیانولو نو توفیق در کوم
۴-	ایت ۳۳ کے بیان دھنے باغ والا او چہ دھنے مالک وکیل چہ زہ ستانہ پہ مال او اولاد سرہ زیات یم	۴-	ایت ۷۷ کے دہل ظالم خبرہ بیانوی چہ ماتہ ب اللہ قیامت کے ڈیر مال او اولاد را کزی۔
۵-	آخر سورۃ کے اوے چہ انما الہکم اللہ واحد	۵-	نودے سورۃ کے رد بہ ہنودے چہ ہنوی وائی چہ عیسیٰ اوبی بی مریم حاجت روا دی۔
۶-	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چہ انسانانو کے دا اوچت مخلوق وو۔	۶-	ایت ۶۳ کے عجز دلائیکو ہم ذکر کوی۔ چہ جبرائیل ہم عاجز دے۔ نپل اختیار شی چلو لے۔
۷-	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷-	نودتہ نور و انبیاء عجز بیانگی لکہ ذکر یا سخی وغیرہ۔
۸-	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رو وو پہ نپل قوم باندے	۸-	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چہ ابراہیم پہ نپل پلار رد کوی۔
۹-	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ اصحاب کھف وو نپل قوم نہ	۹-	ایت ۴۸ کے دابراہیم دہائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰-	ایت ۴۸ کے اوے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - برہنڈا او ناسنتہ بہ ماتہ راشے)	۱۰-	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماسبق باندے چہ ہر شہ بہ ترے داظم او راشی موگ تیش تور۔

مقصد سورۃ: عجز المصطفین (عاجزی و چنوکڑے شوے مخلوقا تو چہ اول اول عاجزہ دی او متصرف نہ دی)

تقسیم سورۃ: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۶۳ پورے: پدیکے عجز د انبیاء او اولیاء بیانوی چہ اول اول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳- آخر پورے: پدیکے عجز دلائیکو بیانوی چہ اول اسمالی مخلوق دے او خاص طور دہر بانیل چہ دلائیکو سر دار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چہ: رب السموات والارض وما ینھما فاعبدوہ واصطبر لعبادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ راتلو حضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ فکر د انبیاء چہ زان نہ دستوے فکر کڑے دے دسکے، بیانولو چہ خلقوا اصلاح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دبی بی مریم چہ کھورے ورتہ را نور زیدے او چینہ ورتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ خبر د عیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ حالت دینگی ایت ۱۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دا در لیس چہ پدہر جو سرہ اللہ اوچت کزو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزلہ ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دو اڑو لجا طور سرہ مریم نہ روستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱-	سورة الکہف کے نفی علم غیب او شوہ۔ پیمبریم کے پواقعا تو اربعاء سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی او آسمانی دو اڑو مخلوقا تو۔	۱-	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب او تصرف یے شکوے چہ ابتلو ابالمصاب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشو لے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو
۲-	- ایضاً -	۳-	نودے سورة کے تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ چہ بہادرے سرہ۔
۳-	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳-	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۴۳ کے دابر اہم بیان کے رد الہان باطلہ پنفی دصفا تو دالوہیت سرہ او شو۔	۴-	نودے ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ ادوری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵-	ایت ۱۳ کے انا انحر تک مائے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زامہربانی دہ۔
۶-	ایت ۵۳ کے اوے چہ رور ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶-	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوی چہ موئی ذہیل رور پیغمبرے دپارہ دعا غوتے دہ۔
۷-	آخر سورة کے اوے چہ کو م خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷-	نودے سورة کے ددغے ہلاک شو یومثال ذکر کوی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸-	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قرآن نہ	۸-	ایت ۱۲۴ کے زجر او تخویف دنیاوی / اخروی و روکی دھغوتہ چہ قرآن سرہ تعلق نہ ساتی۔
۹-	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القرآن دو چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۹-	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ داتقرآن مگر کہ ٹوک نہ منی نو نہ زڑہ متنگوہ۔
۱۰-	ایت ۲ کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۰-	ایت ۱۱۴ کے اداب دقرآن دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینا دوتہ ورسرہ مدوایہ۔
۱۱-	ایت ۹۷ کے اوے چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۱۱-	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲-	ایت ۶۵ کے اوے چہ اللہ پعبادت کلک شہ	۱۲-	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ چیل اہل و عیال تہ ہم دے حکم و کڑہ۔
۱۳-	ایت ۸۷ کے اوے چہ دموحد بیونہ بغیر بہ دچا شفاعت نہ کی دے۔	۱۳-	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چاہنہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کیگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصاب (دیکھے سور تو نو نہ پترقے دے چہ علم غیب او تصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پہ تفصیل سرہ ذکر کوی۔

(۲) تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

امتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پواقہ دموئی چہ اللہ ورتہ او فرمائیل چہ انی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پدعا دموئی رب اشرح لی صدی... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پھغہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د سوز و دھغی تہی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پدے چہ اللہ ویلے وادتمتہ چہ تہ بہ بہ جنت کے نہ او گے کیگے او نہ برہنڈیگی۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاساس لاساس پکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پہ لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱-	آیت ۱۳۵ کے اوے چہ کل متر بصر ہر یوانظار کو کئے دے ذہیل انجام۔	۱-	نوپہ شروع ددے سورة کے اقتراب للناس حسابہم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲-	آیت ۱۲۴ کے اوے چہ ٹوک قران نہ رخ داڑوی نوژدندہ درلہ تک کرم	۲-	آیت ۲ کے اوے چہ رخ شگہ اڑوی الا استمعوہ وہم یلعون اوری مگر عمل نہ کوی۔
۳-	رد دشرک اعتقادی فی العلم اونی التصرف اوشو۔	۳-	آیت ۹۰ کے ددغے خلاصہ را دہا سی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم یلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چہ اوگورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ دو اللہتہ۔
۴-	عجز موسیٰ بیان شو۔	۴-	نودلتہ عجز دؤورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	آیت ۱۳۲ کے اوے سخن نزہم	۵-	نودلتہ پرے یومثال بیانگی چہ اوگورہ یونس دمی پیہ ضیہ کے ژوندے ساتلے وو۔
۶-	آیت ۱۲۸ کے اوے چہ ابادوی نہ گوری چہ ٹومرہ ڈیرا توام متاہ کڑے دی۔	۶-	آیت ۱۱ کے علت ددغے تباہے خانی چہ زک م تباہ کزل چہ ظالمان وو۔
۷-	کھف کے نفی دشرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷-	نودے سورة کے نفی دشرک فی الدعادہ چہ کلہ عالم الغیب نہ دی۔ متصرف نہ دی او ذہیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نوتہ درتہ ولے اواز کولے۔
۸-	ابتلاء دا نبیاء بیان شوہ	۸-	نودلتہ اکرام دا نبیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء م عزت مند کزل۔
۹-	آیت ۱۳۳ کے حکمت و ارسال الرسل بیان شو۔	۹-	نودلتہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و توحیدیم پیغمبران راہلگے دی۔
۱۰-	آیت ۹۷ کے اوے چہ موسیٰ سچے اوسوزو اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔	۱۰-	آیت ۵۸ کے فرمائی چہ ابراہیم ذہیل قوم بتان مات کزل اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔
۱۱-	آیت ۱۲۳ کے اوے چہ ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱-	ذکر شے دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

منتقصد سورة انبی دشرک فی الدعاء باحوال الانبیاء (انبی دشرک فی الدعاء دسورة رعد ہم مقصد وو۔ مگر ہلتہ پیدلا کیلوتنوعا باندے وو۔ نودلتہ پہ حالاً تو دا نبیاء سرہ نفی دشرک فی الدعاء کوی۔ چہ اوگورہ پیہ ہغوی باندے تکالیف راغلی دی نو صرف یو اللہتہ اواز کڑے دے بل چاہتہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ہغہ واقعہ دا براہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۰۷ و ما ارسلک الا رحمت للعلمین
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ قلنا یا ناز کونی بردا و سلاما علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پہ دعاء ایوب باندے آیت ۸۳
- (۵) سورة ممتاز دے پہ عجز پیغمبران نو پیہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پہ دعاء یونس باندے آیت ۸۷
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ وما جعلنا من قبلك الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پہ ہغہ آیت چہ زک مہ ادا سامان تحت وو۔ نو جدا جدا کزل۔ آیت ۳۰
- (۹) سورة ممتاز دے پہ واقعہ فیصلے دحضرت داوود او سلیمان چہ متعلق وہ دیوگڈہ او یوزمینداسرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شکیک بابونہ دے:

- ۱- آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوی او زبرد کوی منکرینو دقیامتتہ اورسالتتہ اقرانتہ
- ۲- ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدعوہ و توحید باندے۔
- ۳- ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
- ۴- ۴۸-۹۵: تنویر پیہ سابق پیہ واقعہ تو دا نبیاء دسرہ (دسورة مقصد باندے رزا اچوی پیہ ذریعہ دواقعاتو ددے ۱۷ انبیاء۔)
- ۵- ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف دشرک کانونتہ او بشارت مومنانوتہ۔
- ۶- ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱-	پہ شروع کے اوے چہ اقرب للناس حسہم (قیامت راز دے شو)	۱-	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲-	رد د شرک اعتقادی ادشو۔	۲-	نودے سورة کے رد د شرک فعلی کیگی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۲ کے اوے ذوی سخ اڑوی دقران نہ۔	۳-	ایت ۲ کے ترقی دہ۔ چہ صرف سخ نہ بلکہ تندے تے تریوشی یہ بیان دقران سرہ۔
۴-	ایت ۲۳ کے اوے چہ ددی دا مددگار ان امدادی کو لے ددی۔	۴-	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شوکے چہ ددی دا اواز د نقصان باعث دے
۵-	ایت ۳۵ کے اوے عباد کرمون	۵-	ایت ۱۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ ہم نشی جوڑولے
۶-	ایت ۲۹ کے دقرینو تا بعداری تے ذکر کڑے وہ۔	۶-	ایت ۱۸ کے دا ذکر کوئی چہ ٹول م تا بعداری کہ مقرب دی او کہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷-	ایت ۳۰ کے اوے اسماں او زمکہ بندو۔ ماکو کو کڑل۔	۷-	ایت ۵ کے دا خانی چہ سنگہ م کو کو کڑل۔
۸-	نفی د شرک اعتقادی ادشوہ	۸-	اعلان د جہاد دے چہ دے مسئلے د پارہ بہ جہاد ہم کول خواڑی۔
۹-	ایت ۲۵ کے اوے چہ پیغمبر تو حید بیان کڑے دے	۹-	ایت ۵۲ کے وائی چہ پیغمبر سرہ مقابلہ ہم شو دے دہ د شیطان طرف نہ۔ او خلق تے کسولے دی
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے اوے چہ اللہ ستا سو پھر حال باندے پوھدے۔	۱۰-	نو شروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ اور یگہ خلاف تے مکوہ۔
۱۱-	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراہیم رشده	۱۱-	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا ابراہیم مکان البیت
۱۲-	ایت ۲۲ کم قصصنا من قرینہ ٹومرہ ذیرکلی م تباہ کڑل	۱۲-	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، ہاد، مدین
۱۳-	دقیامت نہ انکار باندے د شرک انو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳-	دقو حید نہ پناکار باندے د شرک انو جگوا

مقتصد سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنور و مسکو چہ دے شرک فعلی سرہ متباق دی۔ (۱) تخریمات اللہ (۲) تخریمات العباد (۳) نذور اللہ (۴) نذور العباد۔

امتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان د حج د طرف ابراہیم ایت ۲۷

(۲) سورة ممتاز دے پہ ہنے او امر و چہ حاجیا نو نہ ور کڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال د شرک چہ کدہ دم دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ شیطان دا نبیاد بیان کے دوسوے نور زولے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۷) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۸) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۹) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ۷۲

تقسیم د سورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرک انوتہ، اباد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د شرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر د دو ڈلو لھذان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان د شرک کیا تو اربعا

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د دربو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ د سورة، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د شرک انو ذکر کولے شی۔

سورة المؤمنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷۴ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المؤمنون
۱-	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱-	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پدے خصفا تو سرہ۔
۲-	رد د شرک فعلی اوشو۔	۲-	بیان دتوحید بالاولیٰ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے اووے۔ چد اللہ کتاب سرہ ددہ نخ روانیگی۔	۳-	ایت ۱۰۴ کے وائی چآخرت کے بددرلہ پدورہ جنم کے داخ روان کرم۔
۴-	ایت ۲۸ کے دہخو انوتاہ شہے کلو بیان اکڑو۔	۴-	ایت ۵۵ کے ددے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کڑے دے نودا مہلت شد خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۵ انسان دپیدائش تفصیل بیان کڑو۔	۵-	نودلتا ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	آخرد سورة کے دیکار نو ترتیب در کڑو۔ چتا سوا کامیاب شہ۔	۶-	نوپدے سورة کے دیکئی نور کار نہ بیانوی۔
۷-	ایت ۷۲ کے بیان دھغے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھغے رخ روانیدو۔	۷-	پدے سورة کے اوصاف دھغے خلتو چہ قران پرے نہگی۔
۸-	تخلی سورتو نو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸-	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۹ کے بیان دمثالونو دجنگونو اوشو۔ طڈان خصمان	۹-	نودلتا ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو دجنگونو بیانگی۔ دو مونو چلو پیغمبر انوسرہ۔
۱۰-	ایت ۷۳ کے اووے چوٹوک غیر اللہ ادا رکوی نو دوی خوچ مٹم نشی پیداکولے۔	۱۰-	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پوغستو باندے دوی سرہ دلیل ہم نشہ۔
۱۱-	تخلی فی التبلیغ چہ شایرد د شرک اوکڑہ چہ کامیاب شہ۔	۱۱-	قد فلاح المؤمنون دغے سڑے کامیاب شہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۱۲-	چاچد توحید نہ رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شہ۔	۱۲-	ایت ۱۱ اندلاخ الکافرون دغہ کافر نشی کامیابیدے۔

مقصد و سورتہ: اثبات دتوحید بالاولیٰ (عقلی، نقلی، وحی) او رد دشرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورتہ: (۱) سورة ممتاز دے پہ اول کے پادو صافو دمو منانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دفاکدو دزیمون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ہغہ ایت چہ کلہ مشرک تباہ شی نو الحمد للہ ادوایہ ایت ۲۸
- (۵) سورة ممتاز دے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے زائے چکوم زائے کے عیسیٰ پیدادو۔ ایت ۵۰
- (۷) سورة ممتاز دے پہ تلخ الوجوہ باندے چہ تونہ بددرہ او پر سوم ایت ۱۰۴
- (۸) سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے اوے چہ دطور سینا پیغمبر کیگی۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ہغہ ایت باندے چہ کہ حق پرست تابع دباطل پرستوشہ یعنی رد دمنکر پریدی نو اللہ بدنیان تباہ کڑی۔ ایت ۱۱
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ اٹھو فیہا چہ جنم کے کورے شہے سپو۔

خلاصہ و سورتہ: سورة ۵ حصے: (۱) ۱۱-۱ اوصاف دمو منانو

(۲) ۱۲-۲۲ دلائل عقلیہ پتوحید باندے

(۳) ۲۳-۲۹ اول نقلیہ دطر فدی پیغمبر انونہ پہ مسکد و توحید او دسرہ تخویفات ذکر کولے شی

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخویفات او ترغیب الی القرآن

(۵) ۷۸- آخر دلائل عقلیہ، اثبات دقیامت او زجر منکر نیوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۳) بعد از نمونوں - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ مابقی سرہ:

شمار	سورة نمونوں	شمار	سورة النور
۱-	دلنہ صفات بیان شول چہنے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی وہ)	۱-	نودے سورة کے دھنے اعمالوڈ کر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ کلہ زان دے مزین کڑو پینو صفا تو نودا بدو صفا تو نہ زان آساتہ۔ نو پدے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی وہ)
۲-	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ تلاشہ (عقلی نظمی وحی)	۲-	نودے سورة کے پدہ مسئلہ وضاحت کوئی پینو مثال سرہ (اللہ نور السموات والارض۔۔۔)
۳-	پہر سولانو اعتراضونہ دو چدے خورسومگ ٹوندے بندہ دے۔۔۔۔۔	۳-	نودے سورة کے دنی پینو بی بدنامہ او دھنے صفائی کیگی۔
۴-	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خدا گانے دحق پرستو پورے۔	۴-	نودے سورة کے الزامونہ ادبنا مے دی۔ ددے امت وخلقو پورے وخلقو۔
۵-	دوئوح بی بی دتا ہے بیان اوئو۔ (چہہ نافرمانہ دچیل خاندوہ)	۵-	نودے سورة کے دنی دبی بی دصفاے بیان دے (چہہ نافرمانہ دچیل خاندوہ)
۶-	ایت ۵ کے دموئنا ووصفات لفر وجمہم یحافظون	۶-	ایت ۲۷ او نورو ایٹونو کے دحفاظت طریقے خانی۔
۷-	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چیتہ مبعث نہ پیداکرے۔	۷-	پہر دے سورة کے فرمائی چہ پینو حکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸-	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تا بعد او د رسولانو	۸-	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خانی۔
۹-	مومن ہندے چہ زنا نوزان نچا کوئی۔	۹-	ظالم زنا کوئی۔
۱۰-	مشرک سرہ پشترک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لابرہان لہ	۱۰-	مثالونہ دشرکانو لکہ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان دمرتبے اوصفاے دحضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پے بیان د دفع فحشاؤ/ بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پے سزا دتہمت پے باکد امنو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پے سزا گانے نود بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پے بیان د درے اوقا تو پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پے تعلیم دسلام دیند کیدو کورتہ۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پے بیان د ۲۵ قسمہ ہندے چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ ہندے۔

مقصد دسورة: دفع فحشاؤ/ بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول اوے آداب

فلورا اصول دادی: (۱) ایت ۲ لاناخذکم بھمارانہ چہ پے مجرم جرم ثابت شی نو بیارے رسم مکہ پے مجرم رسم کول پے مارا لزم رسم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ لے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لایکح الا زانیہ دبدکارو دمحلس نہ لے شے۔ درندہ اوئو دھنوںے صفائی کوے۔ درندہ دماعشر لے ناصور پشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنات چاچہ نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دے اودے۔ زکے چدحق پرستو بدنامی دحق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلعان مسئلہ چہرے اوئو دپویل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے چہداشہ۔

اوہ اداب دپارہ رد د فحشاؤ دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ مذہ۔

(۳) ایت ۳۱ خزہ و پردی سڑی نہ نہ گوری۔

(۵) ایت ۳۲ چلوئو انو (ھلکانو/ جینکو) نہ وادہ اوکڑے۔

(۷) جینکی پے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داکہ پے بی بی عائشہ اودھنے صفائی دنی طریقہ داہ۔ چہ کلہ پے پوہم تلو نوہس/ ترعہ بے داوجود پوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ کے زان سرہ

بوتلہ پے داپے کے پے یوم مقام باندے پڑاؤ داچو د شے تیریدود پارہ۔ نبی دمحمول مطابق دفعہ سحر ہم دختی پاسیدو اولمگری کے ہم دختی پاسول چہ موزا کڑی او روان شی۔ بی بی عائشہ نچیل حاجت دپارہ

لے تلو۔ چہ واپس رات لہ نو دغاڑے پاسے او شاییدو۔ ہندہ دھنے د مشکو و/ مرو او لولو باندے شود۔ پندابس راغلدہ نو قائلہ تلو۔ دہ او اسوال پیداکرگی چہ قائلہ بغیر دے نہ شگاہ لارہ۔ نو حقیقت

دادے چہ بی بی عائشہ دجسم لجاظسرہ ڈیرہ پیکہ وہ۔ اودھے ورزو کے پردے حکم ہم راغلدہ۔ نو بی بی عائشہ داوچہ پاسہ پے کجاہ/ ڈو لے کے بسورہ تلو۔ نوچہ صحابادو کجاہ اوچہ تلو نو دی تددومرہ پندہ نہ

لکھنے کے لیے بی بی عائشہ موجود تھیں۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحابہ چھوڑنا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہل پڑا اور ارام تہ قافلہ کیوں نہ لے چاہے کتل نو کجاوہ کے بی بی عائشہ تختہ پریشان خوشو مگر مطمئن ہم دو بہ زک کہ چہ نبی طریقہ بہ داوہ چہ قافلہ پسے بہے روستو یوحنا بی رارادان کڑے دو۔ اوھغہ نہ دقا قافلہ پاتے شوے ساما نو نہ رارادان۔ پیدھے موقع یہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ پوے ہم گلو لے دو۔ نو نبی مطمئن زک وچ حضرت صفوان صحابی ادا امتی دے رسول دے ادا امتی در رسول روحانی زوے در رسول ہم وی نو نبی بربلی بی دے امتی مورہم وی نو مورہم چیل زوی سرہ کہ یہ سفر زی نوذ کی نہ حرج دے۔ نو چہ بی بی عائشہ چیل مقام دارام تہ راعلے وہ نو گوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ وہ ورتہ پتہ وہ چہ زمونگ دقا قافلہ یوتن روستو رارادان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلہ پسے ہم اور سوی۔ خادر نے اونستے دے اولاستدہ چہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ رادرسیدو نو چہ شنگہ ہے بی بی عائشہ نظر پر یوتن وانا اللہ وانا الیہ راجعون نے او ویل۔ اونچل اوخے بی بی عائشہ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او دہ داوخ رسے مخکے نیو لے دہ اوقا قافلہ پسے روان شو۔

دلہ منافقا نو چہمی گویا نے شروع کڑے۔ چاہے کتل چہ بی بی عائشہ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ راعلہ نو دوی اووے چہ اوگورہ دا خبرہ دہ۔ زک کہ چہ منافق خود موقع تلاش کے وی۔ منافق ہمیشہ پہ چلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافق نو داوے چہ اوگورہ کہہ دابی بی عائشہ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔ بعضے نہ خد صحابہ ہم پدے معاملہ کے دمنافقو خبرتے تسلیم کڑے۔ زک کہ چہ پر دیکھتہ چیل یواہ لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذفہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ وویا دے سورہ دا اتونہ ۱۱، ۱۲، وغیرہ چہ راعلہ نو حقیقت ورتہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چیل کتاب کے اوکڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ مابین سورہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱-	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح و عمل اوشوہ	۱-	نور سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کی گئی یہ آیت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے صلہ پہ کار شئی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲-	احوال دما فقہیو بیان شول۔ چہ دعوہ کوی دقران اوستو مگر عمل نہ کوی۔	۲-	نودے سورة کے احوال دمشر کیو بیانیگی۔ نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳-	آخر سورة کے اودے الا ان لہ ما فی السموات ولارض... (بیان د توحیدو)	۳-	نودلہ آیت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نوپدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴-	فشاء دعمل بیان شول۔	۴-	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ پہ قران اوستو بانندے اعتراضون د مگر بیوڈی۔
۵-	اول کے اودے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵-	آیت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تنخے دو۔
۶-	دمومنا نو صفات نے بیان کڑل پہ آیت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶-	آیت ۶۳ کے نور او صاف دمومنا نو بیانیگی۔
۷-	اول او میزد سورة کے ترغیب الی القران در کڑو۔ بار بار	۷-	آیت ۵۲ کے فرمائی و جاہد ہم بہ جہاد کبیرا (یعنی دقران بیانولوتنے لہوے جہادو نیلے دے۔
۸-	اودہ آداب بیان شول۔	۸-	اودہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ نوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹-	آیت ۴۰/۳۹ کے اودے چہ کفار اوستو ناقین تباہ دی۔	۹-	نو آیت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکو نہ لگوی۔
۱۰-	آیت ۵۴ کے اودے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔	۱۰-	نو آیت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے بہ پہ لاسونو چکو نہ لگوی۔
۱۱-	آیت ۳۹ کے اودے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان و نظر دھو کے دی)	۱۱-	نودلہ آیت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گرد و غبار کڑو۔ فجعلہ ہباء منشورا
۱۲-	لشی د علم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی نہ حال خبر نہ دو۔	۱۲-	لشی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ آیت ۱ کے پہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳-	آیت ۱ (سورة انزلہما...) آیت ۴۶ (لقد انزلنا آیت میثب...) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳-	آیت ۳۰ و قال الرسول یرب...

مقصد و سورة: اثبات د مقاصدے اربعو او دفع د شبہا تو د مشرکینو۔

امتیازات د سورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراضو د مشرکانو او جو ابونو پہ نوے انداز کے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دا و صا نو د عباد الرحمن بانندے آیت ۶۳ نہ روستو۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے آیت ۵۳۔
- ۴) سورة ممتاز دے پہ آیت ۵۲ چہ دقران بیان تے جہاد کبیر و نیلے دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ آیت ۳۰ بانندے چہ دشرکانو اعمال تے (ہباء منشورا) و نیلے دی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ دے زلہ نے و نیلے دے۔
- ۷) سورة ممتاز دے پہ آیت ۲۷ (یوم یغضض الظالم علی یربہ)
- ۸) سورة ممتاز دے پہ شکایت دہی پہ مگر بیو دقران بانندے آیت ۳۰۔
- ۹) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے آیت ۵۳۔
- ۱۰) سورة ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ دے زلہ نے و نیلے دے۔
- ۱۱) سورة ممتاز دے پہ آیت ۲۷ (یوم یغضض الظالم علی یربہ)
- ۱۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۳۰ و قال الرسول یرب...

سورة الشعراء کی (ترتیباً) ۲۶ بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقفہ

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱-	نودائیسم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جاود گردے۔	۲-	آیت ۳۳ الزام پہ موسیٰؑ چہ جاود گردے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳-	آیت ۵۷ نبیؐ تکم دو۔ چہ قل لا اسئکم علیہ من اجر	۳-	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شکیس/مزدوری
۴-	آیت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذتم	۴-	اودہ واقعات دہخو انوا قواسو پہ فقد کذتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴-	آیت ۶۸ مسئلہ ذکر شوہ چہ فلان دعومع اللہ لآخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵-	نودے سورة کے دھنے خلقو حال ذکر کوئی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶-	لفی دشرک فی البرکات اشوہ درے وارے۔	۶-	آیت ۲۱۳ کے لفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷-	آیت ۱۷ کے خطاب ذکر دے حق پرستو اولیاؤ/بیرانو تہ اتم اذلتتم عبادی	۷-	آیت ۹۷: نچلہ بہ بحرمان پہ چیل زان دکنر فتوہ اولگوی۔
۸-	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸-	اودہ واقعات دہبیرانو او دھنوی دشمنانو ذکر کو لے شی۔
۹-	آیت ۴: اعتراض دو۔ چہ اقران د نچلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹-	آیت ۱۹۳ کے فرمائی چہ اقران روح الامین راوڑی۔
۱۰-	آخرا د مشرکانو نبیؐ پوزے	۱۰-	نودائیس تلسی دہ۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱-	آخرا دسورة کے: فسوف یملکون لزاما (دعذاب بدوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱-	اودہ مثالون ددھے عذاب ذکر کوئی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲-	آیت ۷۰ کے اوے چہ چا توبہ او دینتہ او ایمان نے راوڑو۔ نو تو یبق بہ دیکو کولو برکرم۔	۱۲-	آیت ۴۶ مثال چہ سارو توبہ او دینتہ نو او گورہ شگہ پہ نیکو کلک شو۔ چہ مرگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳-	آیت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکر دہ	۱۳-	آیت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکر دہ۔
۱۴-	آیت ۳ کے رد دو۔ ددے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴-	آیت ۶۹ کے یرد دے دابر اہیم پہ چیل پلار او قوم باندے
۱۵-	آیت ۱ کے اوے چہ شی داقران/رسول مخلوقا تولزہ یرہ وروکے۔	۱۵-	آیت ۲۱۳ کے درتہ چل خانی چہ دایرہ درکودل ژوبے ڈیل کورنہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ اوھربلغ تہ پہ واقعاتو دا قواسو یقینو او دھنوی دانبیاؤ

خلاصہ دسورة: وضاحت دوو مسئلو (۱) نجات لموئین (۲) ہلاکت الظالمین او پدے اودہ واقعات ذکر کوئی۔ او گورہ چہ چا دا مسئلہ منلے دہ دھنوی تہ نجات ملو

شو لکہ ملگری دنوح، دھوڈا دشعبیت دصالح وغیرہ۔ او مخالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دہ الفاظ بار بار راوڑی و ان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دہ الفاظ آخر کے بیانیوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستارب پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواپہ مومنانو رحم کونکے دے۔

امتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان او اقسام دشعراؤ چہ شہودی او شہد۔ خدھدی چہ دین خدمت کوئی۔ بدھنوی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے چہ جداشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوئی او موسیٰ جوابونہ در کوئی۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ دعا دابر اہیم و اذا مرضت فھو یشفین

(۴) سورة ممتاز دے پہ بیان دشعراؤ باندے۔ او پہ بیان ددے چہ شعراء ہرہ کندہ کے پرانتہ وی۔ آیت ۲۲۵

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د نچلہ کورہ۔ آیت ۲۱۳

سورۃ النمل کی (ترتیباً ۲ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ لجاظوسرہ شعراء نہ روستو دے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ اشعراء	شمار	سورۃ النمل
۱-	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱-	نودہ سورۃ افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲-	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القرین	۲-	نوپدے دودہ مثالونہ دجوانا تو میگی او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳-	آخر دسورۃ کے ایت ۲۱۳ نفی دشرک فی الدعا اوشوہ۔	۳-	نفی دعلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لجاظوسرہ داسورۃ پر ترقے دے)
۴-	آخر کے اودے چہ ظالمان بہ پوہشی پینیل انجام۔	۴-	انجام دظالمانو ذکر کوئی پدے سورۃ کے۔
۵-	د اود پیغمبر انواقعات نے ذکر کول پدے سورۃ کے	۵-	نودلند دودہ نور پیغمبران ذکر کوئی۔ داؤد او سلیمان
۶-	تسلی ددے سورۃ کے نبی تہ اوہر ملنہ۔	۶-	زہ عالم الغیب یم اذ منصرم ہم (زہ نہ تنگوارہ پدے سچ کوم)
۷-	زہ نجات و رکوم اوزہ ہلاک کوم۔	۷-	زکہ چہ زہ خیریم پھر چا او پھر نہ۔
۸-	فرعون ساحران مقابلے موسیٰ تہ راجع کزل	۸-	ملکہ بلقیس خیل وزیران خطہ سلیمان تہ راجع کزل۔
۹-	داللہ حکم موسیٰ اوہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤہمالی فرعون لاؤشی دواؤہ فرعون تہ	۹-	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰-	ایت ۱۹۳ دقرآن جبرائیل راؤڑے دی	۱۰-	ایت ۹۲ کے ان اتلوا القرآن
۱۱-	کفار م تہ کزل او مومنان م سچ کزل۔	۱۱-	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی

انتیازات دسورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر غوازی ایت ۱۸ وغیرہ کے۔ (۲) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ ہدہد باندے ایت ۲۲ وغیرہ کے۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ دملکت دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورۃ کے دنہ تسمیہ بسم اللہ دہ۔

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۱۳ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزت مند شش بے عزت نبی او بے عزت عزت مند شی۔

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۶ باندے چہ دکفار و سیاست مونگ تہ خانی چہ ہمیشہ مسلمانان پہ مال دھوک کوئی۔

(۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بندوبست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورۃ ممتاز دے پہ یونے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شکہ کوے ایت ۶۰ نہ راخلم تر ۶۳ پورے۔

(۹) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذکے نہ برادزی۔ (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ تسمیہ او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۲ ان اتلوا القرآن (۱۳) سورۃ ممتاز دے پہ بار ۵ بار اللہ سرہ

مقصد دسورۃ: (۱) نفی دعلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانو، او تخویف نہ منوکوتہ او تسلی منوکوتہ وغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دعلم غیب باندے واقعہ موسیٰ ذکر کوئی چہ او گورہ موسیٰ دخیلے لائے چہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ یہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۳ واقعہ سلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر او گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکت دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پہ ڈاگہ وائی۔ ایت ۲۲: قتال اعلت بہا لم تحط بہ

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی: ایت ۶۵ کے چہ قل لا اعلم من فی السموات والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پہ دویم مسئلہ چہ متصرف زہیمہ او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف نہ دے دودہ واقعات ہم بیانوی۔

(۴) ایت ۲۵-۵۳ چہ صالح مانج کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ داؤد راؤڑی چہ او گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزت کو دوناؤ کڑو۔

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی۔ پہ ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی اللہ خبرنا انہ لیسرکون

دے دے ثلور واقعات او دودہ مسکن نہ روستو لائیل شرع کوئی پہ الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کسی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار اولیٰ طورہ نازل نہیں دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱-	خاتمہ سورة او شہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱-	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک آیت القرآن الیمین پدے وجہ متصل راڈو۔
۲-	- ایضاً -	۲-	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوںے نوظلق بہ درتہ بدے ررے دانی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳-	انبیاء تہ سے سلا تیا در کڑے وہ لکہ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳-	دودی امتونورہ ہم ماجاؤ او سلا تیا در کڑے وو۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴-	نفی د علم غیب مخلوق نہ پہ واقعاتو دو پیغمبرانو	۴-	آیت ۴۴ کے دئیٰ نفی د علم غیب کوی۔ پدے وجہ متصل راڈو۔
۵-	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے او شہ۔	۵-	علت د الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی دظالمانو دہ۔
۶-	آیت ۶ کے اووے چہ د قرآن تاتہ در کوشی د اللہ طرف نہ۔	۶-	آیت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ د قرآن بیانوںے نوظلق بہ دشوری۔ خو چہ دشکر کانوملگر تیا او نہ کڑے۔
۷-	آیت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائیل و دو پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد د شرک	۷-	آیت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد د شرک کوی۔ پدے وجہ متصل راڈو۔
۸-	آیت ۸۳ کے اووے چہ ٹول بہ جمع کڑم صف در صف	۸-	آیت ۷۵ کے دانی چہ دشمران بہ ترے ٹکے راو باہم
۹-	عالم الغیب اونچ کولو والا زہ یم	۹-	بلہ نموندی کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کڑل د فرعون نہ۔
۱۰-	دلائیل عقلیہ نہ بعد آیت ۶۳ کے مشرکینو تہ چہ ہاتو برہاکم	۱۰-	نودانہ بیا آیت ۷۵ کے چہ مشرکینو تہ ہاتو برہاکم پدے وجہ متصل راڈو۔
۱۱-	نفی د شرک فی العلم پہ واقعاتو موسیٰ اوسلیمان او خلاصہ پہ آیت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہ دے پھر شہ۔	۱۱-	آیت ۸۸ کے نفی د شرک فی الدعاکوی۔ پدے وجہ متصل راڈو۔
۱۲-	خاتمہ سورة پہ توحید کوی	۱۲-	نودا سورة ہم پہ توحید سورہ تمگی۔ پدے وجہ متصل راڈو۔

انتیازات د سورة

- ۱- سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۲ باندے چہ دہرنا علیہ مرضح (پہ موسیٰ) مونگ دوزو خزو پھی بند کڑے وو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے اٹوک سرہ مزشو۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی وک لاقتلوہ
- ۴- سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لوٹو گڈو تہ او بہ درنگو لے دے۔ فسق لہما
- ۵- سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون آیت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۸۵ چہ قرآن مے در باندے فرض کڑے دے۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدائش، پہ دریاب کے دغور زولو، د فرعون کور کے پدینو او لوے دو امدین تہ پہ لو باندے۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان د خزانو د قارون
- ۱۰- سورة ممتاز دے دنا پوہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزانو اثبات باث د قارون

مقصد د سورة: تسلی محمد تہ پہ واقعہ موسیٰ حالک کمال موسیٰ

تقسیم د سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) آیت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ آیتوںے بطور براءت استحال دی۔ براءت استحال د مطلب چہ سپوگئی نکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگئی د اولے روزے ڈیرو کو قتلو تہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ براءت استحال کے یومفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ڈیکم خلق پرے پوہگی۔ سپوگئی بیارو روٹگی نودرے / اٹلو روزے پس ہر چاتہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ آیت ۷ کے بیا کمل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰ کے تسلی دہ محمد پارہ۔

(۲) آیت ۴۳ - آخر د سورة پورے پدے کیے بیان د مفاہم د براءت، زبرنگرینو تہ او ترہید من ادنا ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ مابقی سہ

شمار	سورة القصص	شمار	سورة العنكبوت
۱-	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شوہ۔	۱-	نودلتہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	تسلی وہ محمدؐ	۲-	تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	نفی دشکر فی الدعاء وہ دے سورة کے پآخری آیت ۸۸ کے۔	۳-	نودلتہ ترغیب فی التسلیح ذکر کو لے شے چہ شاید مسئلہ بیان کڑہ خلقوت۔
۴-	ذفرعون او قارون و حالاً تو ذکر او شو۔	۴-	نودے سورة کے دورو اتوا موزھلکا و حالات بیانگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۵-	شبہات دشکرینو ذکر شول۔	۵-	تاہی دشکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	آیت ۱۵ کے قبطی عمل تے ڈیٹین عمل او دے۔	۶-	آیت ۳۸ کے دورو دشکرینو اعمالو تے اعمال ڈیٹین و پیلے دی۔
۷-	بیان دو پسر سورة کے مستضعفین اکرزو دے او چتومہ آیت ۵	۷-	نودے سورة کے سبب داوچتو لو خائی۔
۸-	آیت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراؤک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸-	آیت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون)
۹-	پہ بنی اسرائیلو امتحان ذفرعون طرف نہ	۹-	پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ / دوالدینو طرف نہ / دنا کارہ ملیا نو او پیرا نو طرف نہ۔
۱۰-	آیت ۷ کے اللہ موسیٰ موربی بی تے او دے لاشخانی و لاشخانی	۱۰-	فرشتے لو طو تے آیت ۳۳ کے فرمائی لاشخانی و لاشخانی

امتیازات دوسرے

- ۱- سورة ممتاز دے پہ بیان دمدت تبلیغ ذور باندے (آیت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تبلیغ کڑے دو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے مثال چہ دشکر کا نو دشکر مثال یے دشکر اودھنے جا لے سرہ لگو لے دے۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی من خفاء و اتمک ر)
- ۴- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۸ باندے چہ پیغمبرہ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دغے شہہ مگر پہ نبل شان۔
- ۵- سورة ممتاز دے پہ ہنے نہو دوسو ڈیٹین چہ ہنے سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ آیت ۵۶ او ر دستو نورو ایتو نو کے۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سلما)۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنے پہ متازلو او مراتبو۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ بیان دتلو قسمہ عذابو نو پہ پو آیت کے آیت ۴۰
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان دشکر اودھنے دکر آیت ۴۱ (ان اوھن البیوت لیلیت العنکبوت)
- ۱۰- سورة ممتاز دے پہ آیت ۵۶ (لجادی الذین امنوا ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے ندے۔

مقصد دوسرے : الا ابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو او تسلی مومنانو تے)

خلاصہ دوسرے سورة کے دا ابتلاء / دا امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف ندرازی، ثمرہ زمانہ بدوی۔ او پہ کوم کیفیت بدوی۔

- منازل دا امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بدوی آیت ۶۔ مگر زان بہ کلکہ دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منج کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواص شروع شو پہ پختہ چکلہ بہ ختمگی۔
- او کہ زده کڑے دا قرآن نو بیابہ و بیان تے نفس نہ پریدی چہ زان لہہ جلاوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سلی او خیل قبر کے بہ سلم۔ نو ڈوبے از ماش نفس طرف نہ بدوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدینو طرف نہ آیت ۸۔ ہنوی بدے بیان تے نہ پریدی۔ والی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکا ج او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہنے۔

(۳) چرمور پلار دین مقابلہ کے اونہ نے نووی بہ لاشی ملا عنکبوت بدرپے مناظرے دپارہ راوی۔ دغے ملاتہ بہ ستاپہ نکلے والی چداھلک راتہ چاروان کڑے دے۔ نووے بہ درتہ والی چااختلافی مسئلے مد چیزہ۔ کہتہ درتہ اووے چہ مولوی ضاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اونسی۔ گناہگار بہ شم۔ نووے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اسے زما اونہ ولے زہ درتہ نا پوہہ حکارم شہ۔ ولے ماو کدوانو پانڑے ویلے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ ددے سورہ پڑھاو کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا اونختی بیابہ بہ شانہ گوری۔ اوتہ بہ دا مقابلہ اوگئے۔

نورے منازل شود امتحان: (۱) نفس طغ نہ (۲) دنا پوہہ والدین طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/ پیرا نو طرف نہ

اوس ددے نہ پئس مراتب امتحان نوو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ دا امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نووے دپارہ واقعہ نووچ نے راوڑلہ۔ چہ کہ عمرو د نووچ ہومرہ ولے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمرو دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفہ واقعہ در زمیندار/ گیڈی/ اودھفہ دغزے)

(۲) دا امتحان بہ وی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہمیم نے راوڑلہ۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ او غوزولے شے ایت ۲۳: قالوا حقوہ او اقلوہ

نووہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ وی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ وی۔ لکہ چہ اور کے او غوزولے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستوہفہ نہہ/ ۹ دوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے او شوی۔ نو جواب ان الرضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑکڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلندے کور دے دا بہ در نہ پاتے شے۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلندے کارو بار دے تجارت/ نوکری دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیث جانداران باندے چہل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلندے خلق تا بعد روری ستا مسئلے بیانو لوسرہ بہ داخلق ستا مخالف شے۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دغزے او سپوگے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد رکاری۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے ادج شے۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ ابا کڑم۔

(۷) دلندے دغزے دے مزے دی۔ خلق درتہ تنھے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہم ددے زائے نہ مگر وارل ہنہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/ گاڑی مے ڈیر پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفہ بل زائے بہ شنگہ وی۔ ہسے نہ چہ ہفہ خلق مایا زما پچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شنگہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دغے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے یا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فینا لنھدھم سبلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورہ ختم شو۔

سورة البروم (کسی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنكبوت	شمار	سورة البروم
۱-	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دیکھے پیغمبرانو۔	۱-	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نو اللہ بہ در باندے خوشحالی رادلی) لکھ شگہ چہ اللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعمر یسرا
۲-	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲-	نودان ہفتہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ اوہل تشیح بالتلیخ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳-	آخر کے اوے ان اللہ الخ مستین	۳-	ایت ۴ کے دے غے خصوصی امداد مثال چہ بدرینوسرہ اللہ کرے و۔ نو دے نورو مومنانو سرہ ہم کوی۔
۴-	مسئلہ دو حیدر ذکر شوہ۔	۴-	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵-	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ نوح ملگری مے خلاص کزل۔	۵-	ایت ۴۷ کے قانون ذکر کوی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو بچاؤ زما قانون دے ہمیشہ ہفتوی پنج کوم۔
۶-	ایت ۹ کے اوے چہ چا مسئلہ او ملہ ادبیان لے او کڑو نو زیکا نو خلقو کے بے شمار کڑم۔	۶-	ایت ۱۵ کے پہ ہنے زیادت کوی چہ دنیا خوشہ چہ آخرت کے بے پہ ہانچو کے دندہ کڑم۔
۷-	ایت ۶۵ کے اوے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ او از کوی۔	۷-	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوی۔
۸-	دے سورة کے دا قوام سابقہ دھلا کتو نو بیان او شو۔	۸-	نوع دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پپاو چہ وی یا پپا لونہ۔ دا زچلو اعمالو دے رازی۔
۹-	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹-	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰-	دجولاگی مثال پہ دفع دشکر ذکر شوہ۔	۱۰-	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشکر ذکر کو لے شی پہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱-	چہ یہ مصائب برداشت دے او کڑو۔	۱۱-	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

امتیازات دوسورة ۱۰: سورة متازدے پہ واقعہ درو میا نو دیکشت وقتی طور او روستو پہا پتے دھنوی۔

۲- سورة متازدے پہ ایت ۷ چہ بے دینہ پہ دنیا چہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳- سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ لولہ دنیا اللہ تعالیٰ پہ توحید/دین فطرت پیدا کڑے دہ۔

۴- سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پپاو چہ رازی او کہ پہ لونہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵- سورة متازدے پہ بیان دفرق دصحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶- سورة متازدے پہ دو دھو الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ چہ دمیماں بیوی پہ میز کے مے مینہ اچولے دہ۔

۷- سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر دے شی نہ پیدا دے۔

۸- سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشوی نو اللہ بہ زان سرہ شکر خوش کڑی۔

۹- سورة متازدے پہ یوے دوزے دو دھو سرہ قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰- سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْهِ

مقصد دسورة: بیان ددو خبرو (۱) البشارة للموءمنین (نبی او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیہ بالتوحید وبعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلخ تہ او گورہ)

خلاصہ دوسرہ:

در سالت نبیؐ یا ہیکم کال دے پدغہ زمانہ کے دقصر (بادشاہ دروم) او کسری (باشاہ ایران) جنگ شوے دے کسری دایران بادشاہ تہ بے ویل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ ویل لکہ شکہ چہ الیزبتھون نو دا انگلیڈ بادشاہانو تہ بے ویل۔ اگر چہ دروی خیل نو مہونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتحہ باندے کے مشرکان خوشحال شول۔ جشنے مناو کڑو۔ اونہی او صحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوڈ۔ یعنی دے کے والد ایرانیانو فتحے قیاس پخیل زان اوکڑو۔ او رومیانو مغلوب کیدو قیاس بے پھوسنا نو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبیؐ او صحابانہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ او مسلماناوسرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دغیرتی سڑی کا دے۔

نو دیکے دا ژوسی ایٹون نارغلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ وادریدل نو نوروی دنی دجیوں کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کافر ویتہ وائی چہمہ خوشحالیکے درے کالہ کے ستاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پتران وصحابا وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستونیا قیل کڑے) ہفتہ اووے چدا دروغ دی۔ ہفتے ورزو کے شرط للاحرام نہ وو۔ یادساتے چہ شرط جواری دہ۔ مگر ہفتے ورزو کے لادحرمت حکم نہ ووراغلے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شی نولس اوخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی اوکے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر رضی اللہ عنہ تہ ترانے چہ داداسے اکڑل۔ نبیؐ ورتہ اووے چہ لفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہ پورے کیگی نو دوبارہ در شاہ او داوخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو او خانو نہ سل اوخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نورہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددے مردہ یا مہاجر جو دے بہ دغہ شرط ادا کوی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بدر لڑا شو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ درز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ ددے رومیانو فتحے اسباب شووو۔ شیخ القرآن ویل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت وو۔ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ صلے درخواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے را کوی۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہختہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزائینو کے دن کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ ادا تاسو تہ بہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰ صندوقہ جو کڑل او پہ ہراوخنے ددہ ددہ صندوقہ بار کڑل او ہر صندوق کے ددہ ددہ فوجیان سرہ د صلحے بند کڑل۔ او یو پوسڑے/فوجی ادخ سرہ روان شو۔ نو دغے یو یو ادخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ او پہ طرف دایران روان شول چہ ہر کلا دھارے نہ او تہ۔ نو فوجیان د صندوقہ نو نہ راو تہ۔ اولاول د کسری بہ دار الخلافہ نے حملہ اوکڑل۔ او ہر شے نے لوٹ کڑل۔ نو کہ چہ دھغی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری او دھغے فوج تہ نے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خیر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومیان غالب شول۔ او چہ ہر کلا د ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زئی۔ نو دایران طرف نہ دور تہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج راجتاج کیگی او دے روم طرف نہ دور تہ نور رومیان دشا طرف نہ کیگی او نہ سم یے دل دول کوی۔ چہ بیائے چہ ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کون تاسو لگے او کزورے نے نو سبابہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورہ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱-	اثبات توحید بالادلہ عقلیہ اوشو۔	۱-	نودلت اثبات توحید بالادلہ ثلاثہ (یعنی عقلی نقی او وحی درے واژدہ سرہ کیگی)
۲-	آخر کے نے افرمائیل فاصبران وعد اللہ حق	۲-	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک انزالک من عزم الامور (یعنی داہن تکلیف کے کلکیدل دزوانا نو خلقو کار دے) نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شد دلیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳-	ایت ۱۱ کے فرمائی چه فارونی ما ذخلق الذین من دونہ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۳۱ کے اووے چه لاکون من المشرکین (یعنی رد دشرک نہ کول مشرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴-	ایت ۱۳ کے فرمائی چه ان الشکر لظلم عظیم نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ درہ صفات دی ادچت ادچت پاسا نو نو کے ہم ادچہ زلمہ ہم)	۵-	ایت ۲۷ فرمائی چه اللہ درہ صفات دی چه کہ داؤل سندونہ سیا حی شی۔ او در سرہ اووہ نور شی اوداؤلے اونے قلمونہ شی نو دا اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶-	دلہ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶-	نودے سورة کے بیان دھنے مسکے (توحید) چه فتنے سبب جوڑ کیگی۔
۷-	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷-	نودلت اوصاف د مومنانو ذکر کو لے شی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۸-	ایت ۵۸ کے اووے ولین جنتهم بایتہ (کہ چرے تہ در تہ مجزہ راوڑے ہم نو نہ منی)	۸-	ایت ۷ کے فرمائی واذا تم علی علیہ ایبتنا ولی مستکمرأ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۲۷ کے اووے چه دوبارہ پیدا بکیش ددے خلقو ماتہ اسان دے وھواھون علیہ	۹-	ایت ۲۸ فرمائی چه دوبارہ پیدا بکیش دلو نو خلقو درہ اسان دے لکہ دیو انسان پیدا بکیش
۱۰-	ایت ۳۳ کے اووے چه تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عواربهم منین الیہ۔۔۔)	۱۰-	ایت ۳۳ دانی ککہ چه نے موجودہ سند دی لہ راگیر کزی نو ماتہ چنے دخی

مقصد دسورة: اثبات توحید بالادلہ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

امتیازات دسورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چه ۱۲ نصیحتونہ (اوامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- ۲) سورة ممتاز دے۔ پرورد آلا تو د موسیقے بانڈے صریحہ۔ ہے خسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارہ نو۔ اودلتہ صریحہ
- ۳) سورة ممتاز دے۔ پدایت ۲۷ چه کہ داؤل سندونہ اووے سومرہ نور اووہ سندونہ سیا حی شی اداونے قلمونہ شی نو دا اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- ۴) سورة ممتاز دے۔ پہ آخری ایت چه ۵ مغیبات ذکر کوئی۔ چه ددے ہنز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ بانڈے چه پلار زوی تہ پہ و زرد قیامت بانڈے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۹ بانڈے چه فرمائی چه آواز نو کے بد آواز دخر دے۔

سورة السجده (سکی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱-	دعوه دو حیدر پیدلا کیونلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱-	نودلنرد د شرک کیگی ایت ۴ کے مالکم من دونن من ولی ولا شفیع نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ایت ۳۰ کے ادوے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲-	ایت ۵ کے فرمائی: یدر الامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوی۔)
۳-	آخر سورة کے ادوے یلعلم ما فی الارحام	۳-	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ وابدأ خلق الانسان من طین
۴-	ایت ۲-۳ کے صداقت دقران اوشو۔	۴-	ایت ۲ ترقی دہ چہ دا کتاب د رب اللہ من طرف ندے۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۵-	ایت ۷ کے ادوے چہ قران داوری نو داوڑی لکہ چہ پوگوگو کو کے پردے دی۔	۵-	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو اندامو نومو دمقران نداوڑی۔ لکہ پوسترگو، پوگوگو نو پو زڑہ سرہ۔ وجعل لکم السمع والابصار والافئدة قليلاً ما تشکرون
۶-	آخری سورة کے نفی علم غیب اوشو۔	۶-	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشهادة نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۷-	ایت ۳۲ کے دشمنانو صفتے بیان کڑو۔ چہ کجی راشی نو صرف پو اللہ تہ اداوڑو او پو راحت کے بیابل تہ۔	۷-	ایت ۱۶ کے دمومنا نو صفت فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تہ راہد دشتے دانی۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	ایت ۷ کے ادوے چہ خلق قران داوری مگر بیادقران خلاف کوی۔	۸-	ایت ۲۲ کے دانی چہ دہ خلق غمٹ طالمان دی۔ انتقام بہ ترے اخلو۔
۹-	ایت ۱۰ کے او فرمائیل خلق المسلمات بغیر عمدترومھا	۹-	ایت ۴ کے فرمائی چہ داہر شے ۶ دن کے پیداکڑل
۱۰-	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پیزائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی نو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱-	مسئلہ تو حیدر ثابت کڑے شوہ پو دلیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱-	مسئلہ تو حیدر تاہیگی دلنہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم ذکارو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ بانڈے چہ قول دشمنانو وقالوا اءاذا ضللتنا فی الارض اءانالی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵-۱۶ بانڈے چہ اوصاف دمومنا نو بیانوی چہ قران داوری نو کس پرے کوی اوشے پو اگدو چو خوب نہ کوی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ بانڈے چہ عذاب دقبر بیانوی ولنذقنہم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما اخفی لہم من قرۃ العین چہ ما داسے نعتو نہ پیداکڑے دی۔ چہ انسان دھنہ دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد و شہے دشمنانو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) داشہے دسر نہ رارواندہ - اولہ شہے داوہ چہ دوی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ نو سورة انعام کے ہنہ شہے ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دے شہے نہ را کوز شول نو بلہ شہے دے دشمنانو شروع کڑلہ چہ زمونگ سوال اللہ تہ پیش کوی۔ نو سورة یونس کے دہ شہے ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلتنہ ہم دہ شہے چہ مونگ ورتہ خدا بان خونہ وایو مگردا چہ زمونگ شفاعت بہ کوی۔ ادد اللہ نہ بہ موخلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دے شہے رد کوی۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب داچہ داسورة تفریح دے پو نچکو دوو سورونو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سوسدے دوو سورونو کے دلائیل عقلی، نقلی، وجہ دے واڑہ داویدیل نو اوس داعقیدہ خیلہ کڑہ۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلاوڑہ کیدو نو سورة السجده اسورة ملک بہے ادوے مطلب داچہ (و شیا بک فطر) زہ اود کیگم پیدے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے تختہ اوبل ٹوک برکت اچو کئے تختہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران تہ ناست نہے نو شہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لشرح الناس من الظلمت النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دہ شہے او شکوک و شہاتوتہ اشارہ دہ۔

سورة الاحزاب (مدنی) ترتیباً ۳۱ بعد از الم اسجدہ - نزولاً ۹۰ بعد از ال عمران

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة الم اسجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱-	رد و شیعہ دشمنوں کا نواوشو۔ اودا ثابت شوہ چہ حاجت روا صرف یو اللہ دے۔	۱-	نودلتہ درے مسکے وضاحت و پارہ درے مثالونہ ذکر کوی پہ ایت ۴ کے
۲-	آخر کے اوے چہ ترے واڑوہ چٹوگ قرآن نہ منی۔	۲-	ایت ۱ کے فرمائی چہ صرف مخ نہ بلکہ جبرہ نے ہم مہ منہ لا تطلع الکفرین ولنا فقیین
۳-	رد و شرک وو۔	۳-	نودلتہ رد و رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد و شرک نہ بلکہ رد و رسم باطل بہ ہم کوے۔
۴-	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف دمو منانو بیان شول۔	۴-	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف دمو منانو بیانگی۔
۵-	رد دشمنوں کا نواوشو۔	۵-	نودلتہ ایت ۹-۱۱ کے دشمنوں کی بیانیگی چہ ہنوی پیدیدہ حملہ کرے وہ یعنی جنگ احزاب
۶-	ایت ۴ کے اوے چہ باز مکہ ادا سان ۶ لہجو کے پیدا کرے دی۔	۶-	ایت ۷ کے دایا نوی چہ دے زکے ادا سانو نوت نے چل کارونہ حوالہ کڑی دی یا نکلے سورة کے ویلے دو چہ پیدر الامر نودلتہ ہفتہ تدبیر دکارونو خائی چہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا توتہ۔
۷-	نفی دشمنی قہری اوشو پہ ایت ۲۹ کے ادا اثبات و توحید ہم اوشو۔	۷-	ایت ۴ کے درے مثالونہ پہ توحید بیانگی۔
۸-	ایت ۲ کے فرمائی چہ قرآن اللہ رانا نزل کرے دے۔	۸-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ یاد کرے دا قرآن۔
۹-	ایت ۲۲ کے اوے چہ مجرمانو نہ بہ انتقام اہل	۹-	مثال دا انتقام بیانگی۔ چہ لکہ شنگہ دے دینو قریظے نہ و اہستو۔
۱۰-	بیان اوشو۔ دہلاکت د اقوام سابقو	۱۰-	نودے سورة کے بیان کیگی دہلاکت د موجودہ امت۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ دغزوہ احزاب / خندق باندے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ۲۳ خطبات باندے نبی او امت تد پارہ د تخصیص (تیز و لود امت) ۱۲ خطبات نبی تہ او ۱۲ امت تہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ بیان دھنے در یومثا لو کو کوی چہ تو حید وضاحت او رد و شرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ہذا ایت باندے چہ گناہ د پار قصد شرط دے ایت ۵ و لیس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ماتعمدت قلوبکم
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ نبی تہ تا سوتہ دھر چاند او ہر شہ نہ خوگ دی۔ البنی اولی بالموء منن من انفسہم و ازواجہم
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ ایمان والو د پارہ د نبی سنتو کے نموند جو نہ تیر و اوہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسیہ
- (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دغزوہ ہنوقریظہ ایت ۲۶
- (۸) سورة ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زید و حضرت زینب پہ میمز کے د طلاق باندے ایت ۳۷
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبی تا سوسر و کے دچاہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے چہ دموکی صفائی اللہ کرے دہ۔
- (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۲ باندے چہ اسمانو، زکو، غر و نوتہ نے چل احکامات پیش کرل نو ہنغوی او مثل مگر انسان او مثل دانسان ڈیر نظام دے۔
- (۱۲) سورة ممتاز دے پہ نوم اہستو د حضرت زید (۱۳) سورة ممتاز دے پہ تذکرے د مہمنی باندے۔
- (۱۴) سورة ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینب د نبی سرہ چہ اللہ دا نکاح چلہ ورتہ کرے دہ۔

مقصد سورة: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) و التشییح للمبلغ (اوسلغ لہ بہادری و رکول)

خلاصہ سورة: پہ بلہ صفحہ او گورہ

مختصر خلاصہ دوسرے: اول درے اور پیش کوئی (۱) یا بھائی اللہ یعنی ہفتے کے مسئلہ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔

(۲) دویم امر لا تطع الکفرین والمنافقین (مناقہ بہ درتہ وائی چہ نرم نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانہ اوکافر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے وتیح مایوچی الیک (چہ مناقہ دے قرآن واتباع بندواندوی۔)

نودے در یواو امر وسرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کوہم نودا نول خلق بارانوادوی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع ددغے شہبے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ خلقود فتود نہ مدیریکہ۔ تہ مسئلہ بیانہ۔

(۴) بیایا ایت ۲ کے درے مثالونہ پیش کوئی دپارہ دوضاحت دتھکے سورۃ دسکے (مالک من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبیہ مثال (واجعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شرتگ یو بدن کے دہوہ ژوونہ کیدی دعشان دیو عالم دودہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دویم مثال (واجعل ازواجکم الی ظہرون منھن المستکم) غنکھہ چہ ستاد ابی بی ستاپہ خلد ستامور کیدے نشی نودا رائکے غیر اللہ تہ کڈوک دالوہیت صفت وکرکزی نوہفہ الہ (کارساز) کیدے نشی داحض دغلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (واجعل ادعیاءکم ابناءکم) نہ دی گرزولے اللہ تعالیٰ ستاسو مند بولایا/مصحفی ستاسو حقیقی زامن نودعشان ستاپہ خلد ہفہ غیر اللہ الہ کیدے نشی نوہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذالکم توکم فانواہکم) داحض ستاسو غلے خبرے دی۔ کہ تہ گتے تاوسپنہ وائے نودا یکنہ ستاپہ خلد دا اوسپنہ کیدے نشی۔

بیادایت ۶ نودر خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات اوشوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: واتیح مایوچی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من اللہین بیثاقہم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے درنہا خستہ دہفہ پورا کرہ (ویشیا یک فطھر) چہ سب ملامتہ نہ دالہ پد بارکے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی اللہ قل لا ازواجکم... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ماکان علی التبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی نبی سنا رسلک شاہد او مشر او نذیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی انی انا صلناک ازواجکم اتی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی اللہ فی قل لا ازواجکم وینک انساءک الموءمنین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا تقواللہ (دا علم نبی او مومنانوتہ مشتمل دے)

امت تہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدرخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فانتھرو...) خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰ (دا حکم نبی او مومنانوتہ مشتمل دے)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوئی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعا توسرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوماتو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوجن مخلوق تدر کرے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کرے

(۲) بدعت: چہ ہفہ کارا کرے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی اوصحابو دور کے) چہ نہ دی کرے۔ یا کرے دی مگر تادرتہ یونہی ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ روستودعا کول) در کرے دی

(۳) رسم: ہفہ کار چہ خیر القرون کے چہ نہ دی کرے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیباخو بدعت دے) نوداے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تشکیلی۔ نبی در رسم ہاتو کی تدرے وارے دعا کرے دہ دہرے پہ موع۔ چہ عربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پہ موع بالکل نہ خردو بلکہ رکولے گوو بہے نو نبی

اوفرمانی: رحم اللہ علی کلقتین نوصحابو بہ تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی بہ بیبا افرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین نوصحابو بہ بیبا تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی پدریم

زل اوفرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین و المقصرین نو رسم ہاتو کی تدر رسول درے وارے دعا کرے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تشکیلی لے کو لے شے۔

نو لکہ شنگہ چرد وشرک اوبدعا تو لازم دے دغدرنگ رد رسوماتو ہم پہ عطا باندے لازم دے۔ دا صرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نودے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کوے۔

نوایت نمبر ۴ کے چہ کوہم درے رسونہ پہ عربو کے دو۔ قرآن دے تو ژ او کرڈ اوحاص طور ددغے دریم رسم توڑے پہ نبی او کرڈ۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے بہے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً) ۳۳ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از قسطنطنیہ

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱-	نودلتہ پر شروع سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ یعنی اثبات دلو حیدرے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲-	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خانی او زان لرہے ٹا ہتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے	۳-	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یا لوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴-	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ ٹی نو آیت ۱۵ نہ دھغوی حالت او انجام ذکرکوی۔
ہتسے بیان کوونکے	۵-	آیت ۲۸ کے پرے ترقی رہ چوڑو لے دنیا تے لیگلے۔ ومارسلک الاکاتہ للناس بشیرا...
متبارہ کے۔	۶-	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہ دم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامنفاقین و	۷-	نودلتہ حالت دسکرینوخانی: وقال الذین کفرو ان نوء من بھلد القران ولا بالذی بین یدیه
	۸-	آیت ۲۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹-	عاجزی دنورو انبیاء جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وجمہا ال	۱۰-	نویات ۳۱ کے انکار کافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دیغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱-	آیت ۳۷ کے فرمائی چہ اے مومنانونا سورہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
م ڈیل ثواب د		دوی لرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲-	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی علم غیب نیگی دجناتو نہ۔ فلما خرصیت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نوپہ ٹلور وطر بقوسرہ دغہ شہیہ رد نیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ یہ تقسیم سورۃ کے ددغہ طریقہ بیان بہ اوشی
وٹی / عصا سلیمو
چہ چینجو / دینو خوڑ لے وہ۔ (۳) سورۃ ممتاز دے یہ عجز انبیاء، جناتو، او فرشتو۔

د ڈیم دسبا دا

د آسلا لہین

باتندے چہ دیمیر

دو یا تحوتو پہلک

و مارسلک
(۸) سورۃ ممتاز دے یہ بیان ددے چہ داؤد تہ اللہ اسپندہ نرمہ کڑے وہ۔ آیت ۱۰ کے والناہ الحمدید
(۱۰) سورۃ ممتاز دے یہ آیت ۲۵ چہ اللہ فرمائی چہ موجودہ کافران دنگلے کافرو لیسے ہسے تہ ہم نہری پہ طاقت کے
الاکاتہ للناس...

(دخلو رتقہ) سہ نیکانو مخلوقا تو عاجزی اللہ تہ ذکرکوی دے سورۃ کے - (۱) انبیاء کرام (۲) بادشاہان - لکہ داؤد اولیماں دواڑو ہم انبیاء

دواو

دیمیر ہورے شہ

ہے مشرکانو کوی۔ چہ دے اولیاؤ لرہ اللہ اختیار کرے دے او خلاصول کو لے شہ۔ نویات ۲۲ کے دغلا رپہ ٹلور وطر بقوسرہ ہندوی۔

تقسیم سورۃ او تقسیم دقران پہلخ او گورہ

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۵ بابوندے (۱) آیت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاً عالیاً و اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با
اودے سرہ متعلق زبرد تنویف و رکوی نہ منو کو تہ۔

(۲) آیت ۱۰ - ۲۱ عجز و شرفاً و اربعاً ذکر کوئی۔

(۳) آیت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء ثابتوی پہ خلور و طریقوسرہ - اثبات و قیامت دلیل عقلی ۵

(۴) آیت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن تہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات و قیامت

(۵) آیت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشکر او اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۶۱ آں: ددے زائے نہ قرآن خلور حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم خلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - ماندہ : الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شیز ماجوز کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: المرئی لکل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہغہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لخلق و قاتو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہغہ ما پو لے د

(۴) سبا - ناس: اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

ہرہ حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دوسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلنہ دودہ مسئلے ذکر کو لشی۔ (۱) اثبات و قیامت او (۲) انبی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (س)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۳۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱-	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا تابینہ شوہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱-	نودتہ پہر سورۃ کے الحمد للہ کے راڈرو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ راہ وایہ۔
۲-	رد د شرک ادشو پہ ثلور و جو ہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲-	نودے سورۃ کے اثبات دتو حید کوی بالادلۃ العقلیہ
۳-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعاد ادشو اوصاف طور د حضرت داؤد او سلیمان	۳-	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کوی چہ یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴-	آیت ۴ کے اوے چہ زہ پد دے منکو (موء منانو) رزق عزتمند کرم۔	۴-	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہم ورکرم۔
۵-	نفی د تصرف وہ دائیباؤ نہ او دملکونہ	۵-	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کوی اللہ جیل زان دپارہ
۶-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے ثابت شوہ داخرہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔	۶-	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دپوستکی واکداران ہم ندی۔
۷-	آیت ۲۲ کے اوے لایملکون مشقال زرۃ.....	۷-	آیت ۱۳ کے دانی لایملکون من قظیم
۸-	آیت ۲۷ قل ارونی الذین الحنتم پیشر کاء	۸-	آیت ۴۰ قل ارء یتم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ما ذاخلقون من الارض....
۹-	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹-	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰-	آیت ۲۸ کے اوے ومارسلک الاکاۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰-	آیت ۲۳ کے فرمائی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات دسورۃ

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتود وزرو آیت ۱
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لہے تے سر حاکم وینے دے۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ صیث ٹوک بہ دبل بوج نشی او چتو لے اگر چہ دا دہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ لورو زائینو کے شتہ لاترو وازہ وزرا اخرا مگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجہ کے تقسیم شی۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غر و نوہیا نو
- ۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ پہ مخلوقا تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما ینفخ اللہ من عبادہ العلماء)
- ۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ جیل دیوگی لہ او چتوی
- ۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۳ باندے چہ جہنمیان بہ وائی چہ الحمد للہ الذی اذہب عنا الحزن

مقصد دسورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غابوئی چہ غیر اللہ غاصول نشی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۳۱ بعد از جن

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱-	مسئلہ توحید نے ثابت کر لیا پہلا دلیل عقلی دوسرہ۔	۱-	نودے سورۃ کے پہلے مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی دطر فہ صاحب یاسین۔
۲-	آیت ۷ کے اوے لہم اجر کبیر	۲-	آیت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳-	آیت ۱۹ کے اوے چڑوند (مشرک) او بیٹا (مکوح) پوشان ندی۔	۳-	نودے سورۃ کے دواڑوا انجام خانی۔
۴-	آیت ۲۳ کے اوے۔ لن تجد لسنة اللہ تبدیلا (دعا لقیو یہ حق دے دا اللہ پہ فیصلو کے تہا پہلی نہ رازی)	۴-	آیت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ او گورہ شگہ اللہ ساڑہ کڑل پشان دسرے ایرے
۵-	نفی دشفاعت قہری او شوہ عقلی دلا کیلوسرہ۔	۵-	دلے پرے مثال پیش کوی پہ دلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶-	آیت ۱۳ کے اوے مایملک من قطیر	۶-	آیت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد نہ محتاج دی دغا اولیاء او مڑی۔
۷-	آیت ۴ کے اوے چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا ہتخوانے طریقہ ددے مکرینو	۷-	آیت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ او گورہ شگہ تکذیب دے کڑے دود دے پیچہ رانو۔
۸-	آیت ۹ کے اوے کذالک العنور	۸-	آیت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب پہ ہم کیگی دغل۔
۹-	آیت ۸ کے فرمائی چہ شیطان ورتہ بد عمل خایرہ کڑے دے۔	۹-	نودے سورۃ کے پہلے مثال دے چہ او گورہ دصاحب یسین دشمنانوتہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰-	مسئلہ ثابت کر لیا توحید پہ دلا کیلوا باندے۔	۱۰-	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پہ واقع دصاحب یسین چہ او گورہ پوتن دو۔ دمرگ پرواہ نے ندہ کڑے۔ او مسئلہ نے بیان کڑے دہ۔
۱۱-	آیت ۱۴ اوے چہ ستا اواز نداوری دا مڑی۔ او نہ ستا حاجت پورا کولے شی۔	۱۱-	آیت ۳۳ کے فرمائی چہ امداد شوکے چہ زہے غرق کڑم نو امداد بے ہم شوک نشی کولے۔
۱۲-	دے وارے توحید ذکر شو۔ آیت ۱۳ ۳ ۱۳	۱۲-	دے وارے لفظ صبیہ ذکر کیگی۔
۱۳-	آیت ۱۰ کے اوے قللہ العزۃ جمیعا	۱۳-	مثال ددے عزت لکہ شگہ عزت چہ صاحب یسین تہ ور کڑو۔
۱۴-	آیت ۶ کے فرمائی چہ انالشیطن لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴-	آیت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا للشیطن

امتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استناز انوصفا ئی نے کڑے دہ۔ او یا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳ باندے چہ زہے ڈوب کڑم نو شوک نے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۵۹ باندے وامتاز ایوم لکھا لجر مون جدائشہن ووزاے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو دا کوم مددگار ان نبوی دی چل امداد رہ۔ نو ہتھیت کے داسرکان ددے مددگار ان امداد کوی۔
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۸۰ باندے چہ ماد شہے اونے نادر پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یسین باندے آیت ۲۷ وعلنی من المکر مین۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۶۵ باندے ایوم ختم علی افواہم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات توحید او پہ دے دواڑو مسئلو باندے دلائل عقلیہ او نقلیہ فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شی قلب وقلب قرآن یس دہرش یوزرہ وی او قرآن زرہ سورۃ یس دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیان کوی چہ دے سورۃ تہے قلب قرآن ولے دہیلے دے۔ فرمائی چہ ڈول بدن او ددے داعضاء دصحت دار ودار پوزرہ وی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبر دار پہ بدن کے یوٹو شدہ دعوے چہ کہ داسمدی نوٹول بدن سم وی او کہہ دا خرابہ بیمارہ شہاڑول بدن او داعضاء دسرہ خراب وی۔ ڈھم دغہ رنگ چہ قرآن کے چکوم حلال و حرام او اور نوٹو ہن وی نو دا پہ مثال داعضاء وی۔ او ددے سورۃ مقصد دے اثبات توحید او اثبات د

قیامت اونٹی دشفااعت قہری دے۔ یعنی کد اعتقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ ارقیامت کے ماٹوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعتقیدہ پورا او بخدی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل
حرمت اوپہ اوامرو اونو اہمی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیٹ ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم
وغیرہ بہ ہیٹ تکہ عمل اونہ کڑے شی زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامتقصد ویریوی داللد دیکڑ نہ پہ ورز دقیامت چہ دقران پہ نور واد مرو او نواہی عمل او کڑہ۔
شیخ القرآن صاحب بددے وجہ داسے فرمائیلہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شے دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطقہ پہایت ۸۸ کے او درے دارے یکے
لفظ صحیحہ رائے دے۔ پہایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے د نطقے او پیدائش دے پہ صحیحہ مرگ دے پہ صحیحہ او قبر نہ راوتل دے پہ صحیحہ نو چہ داستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی دے
کوے۔ او دقران، داللد او درسول خلاف دے لے کوے۔

ہغہ یوحیدیش کے چہ رازی چہ مژو تہ سورۃ یس او دوائے نو دھغے دامتقصد نہ دے چہ زنگدن او بے ہوشے کے درینہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے
ژوندے دے او ہوش کے دے نو داسورۃ درتہ پہ معنوسرہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پہ دے پوہشی چہ قیامت کے ماداللد نہ ہیٹ ٹوک نشی خلاصولے۔

یادساتے چہ دقران دثلورے حصے دا رو مے باب دے۔ چہ یکے درے سور تو ندی (سبا فاطر او یس) چہ درے واژہ اثبات دقیامت او نئی دشفااعت قہری کوی۔
پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نئی دشفااعت قہری کڑے دہ پنہ در یو وجوہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفااعت اختیار ورسرہ شتہ۔
نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی دہ چہ خلاصول زک نشی کو لے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ
ان یردن الرظن بضر الاتعنی شفا عتھم شیما ولا یتفقون۔

سورة الصفحہ کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفحہ
۱-	چہر کل دے سورة کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاً و اد نظلیاً و سرہ چہ بنیر اللہ نہ بل ٹوک خلاصہ کئے تھے	۱-	نودے سورة کے عجز المصطفین پہ مثل دسورة مریم ذکر کیگی چہ جز شوہ مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دائول اللہتہ عاجزہ دی۔
۲-	عجز د کوا کب لکہ ستوری نمر سپو کئی ذکر شوہ۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲-	نودتہ عجز چہ جز شوہ مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داعف غف کائنات عاجزہ دی دغدرنگ پیغمبران او انبیاء ہم عاجزہ دی۔
۳-	ایت ۷۸ کے زجر بالا انکار قیامت وو	۳-	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴-	ایت ۷۵ کے زجر شکرانہ دوو چہ اولیاء ستا سواد اڈنی کولے بلکہ اڈ ستا سواد اڈتہ محتاجہ دی۔	۴-	ایت ۲۵ کے دائی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہم امد اڈنی کولے۔
۵-	ایت ۵۲ کے دقیر نو و الو حسرت نے بیان کڑو۔	۵-	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور و الفاظ سرہ۔
۶-	دسورة خاتمہ اوشوہ پہ تیج سرہ	۶-	نودا سورة ختم کیگی پہ حمسرہ
۷-	اثبات در رسالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷-	نودے سورة کے مقصد رسالت ذکر کوی۔
۸	پہ جنت و اللہ طرف نہ سلام د تھے ذکر شوہ	۸-	پہ نولوی پیغمبران و اسلام پہ آخر دسورة کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹-	ایت ۵۹ و امتاز و الیوم لبعثنا لکرمون	۹-	ایت ۲۳ و تفوہم انہم مسئولون

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵ چہ مکالمہ جنتیا نو ذکر کیگی سکے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۵ چہ زقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دائول نوح اولاد دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰۲ بانڈے چہ ارادہ دذبح کولو کوی ابراہیم ذبحل پگی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۲۵ چہ الیاس د قوم درابلو بیان دے بعل نوبے بت تہ
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۱ چہ یونس متعلق کشتی والو گرہ اچولے وہ۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۷ چہ یونس د قوم تعداد نے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ وکیلے نو ترقیامتہ بدکب پہ غیب کے دو۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۶ چہ پہ یونس سے اوند کدو راونچولا اودنمر نے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۹۷ چہ ابراہیم دسوز ولولہ مینار جوڑو لشی۔

مقصد دسورة: عجز المصطفین پشان دسورة مریم (دچہ جز شوہ مخلوقات عاجزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے دانبیاء

(۳) دوہ وارے دجانا تو

دے سورة نہدقران آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورتوں دی سورة صفحہ ص زمر
تھے ڈوبے حصہ کے نفی و شفاعت قہری اوشوہ نودے سورة کے پرے ترقی وہ چہ خلاصہ لے شکوے چلہ عاجزہ دی اللہتہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱-	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی و چہر کڑے شوے مخلوقات تو) بیان شوہ	۱-	نو دے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ایتلو بالمصاب تکالیف پرے ہم راغله دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لرے کڑے شوے۔
۲-	دے سورة کے د (۷) ادلی العزم پیغمبر انوعا جزی بیان شوہ	۲-	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبر انوعا جزی بیانگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم احق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذکلفن
۳-	ایت ۳۵ کے او دے چہ دوی تہ تو حید بیان شی نوخ اڑوی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳-	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چہلہ رخ نا اڑوی بلکہ نور ہم اڑوی انشو انشو زانے ترے دا پیچیر یاں دی اولیاء نہ می۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الھما واحدا ایت ۵
۴-	ایت ۱۷۳ کے او دے ان چند نام الغالیون زموگ ٹکرے غالبے دی ہر وخت	۴-	ایت ۱۱ کے نمونہ دے غلبے عذاب خالی۔
۵-	چہر کلہ دے سورة خاتمہ یہ تو حید او شوہ۔	۵-	نو اوس پیدے سورة کے پہ مسئلہ تو حید باندے د نہو (۹) انبیاء کرامو ذکر کولے شی۔
۶-	ایت ۳۵ کے دشمنیو تکبر بیان شو۔ دسکے تو حید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶-	ایت ۷ کے دشمنان تکبر حکیم وکان من الکفرین
۷-	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافر انو ذکر دہ یہ قیامت کے پہ چیل مابین کے	۷-	نو دے سورة کے دشمن کا نو جگوار ذکر کولے شی پید نیان کے
۸-	ایت ۱۶۵ کے دشمنیو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دانہ پتہ بعدارے کے صف بستہ یو۔)	۸-	ایت ۷ کے فرمائی فسید المملکتہ کلھم اھمھون
۹-	ایت ۶۶ کے کافر و خوراک پیدوزخ کے لا کون مھا (زقوم بہ خوری)	۹-	ایت ۵۷ فلید و قوہ حمیم و غساق گرے اوسہ او پیپ در غمونو پیکلی
۱۰-	دے سورة کے دشمنیو جگوار د موحدینو سرہ ذکر شوہ۔ لکہ دابر اھیم قوم جگوار ابراہیم سرہ	۱۰-	ایت ۶۲: دغہ شرکان بہ والی چہ و قالوا مالنا لالی رجالا کننا نعدھم من الاشرار

امتیازات و سورہ

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ انشو انشو زانے ترے زانے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پید یوال سڑی راغله دو
 - (۳) سورة ممتاز دے پہ واقعہ سلیمان چہ اسونود جہاد سرہ مینہ کوی ایت ۳۱
 - (۴) سورة ممتاز دے پہ واقعہ سلیمان چہ ویلے یے دو چہ زما بدومرہ بچی پیدا کیگی چہ ہنوی نہ بلکہ دجا بدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو ویلے نوھیٹ اونہ شو۔ ایت ۳۳
 - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خالی
 - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۲ باندے چہ نعمیان بہ والی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالی رجالا کننا نعدھم من الاشرار
 - (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے یڈاؤد انا جعلک خلیفۃ فی الارض
 - (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ حضرت ایوب پہ پتہ چینہ کے دلا مہلو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد و سورہ: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دھکے نہ پہ زیادتہ ترقی چہ او گورہ ایتلو بالمصاب تکلیفونہ پرے راغله دو۔ زانے ندو بچ کڑے شوے۔

سورة الزمر - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱-	چہر کھردے سورة ص کے مسئلہ بتلووا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔ مصیبتونہ پرے راغلے دو۔	۱-	نو پیر مردے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبداللہ مخلصالہ الدین مطلب دا چہر کھڑول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یو اللہ لہ (یہ طبع میں د خداے توب)
۲-	پہ اول ددے سورة کے ترغیب الی القرآن دو۔ اوپا خرد سورة کے ہم۔	۲-	نودے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳-	دشترکانو اعراض دسکے توحید نہ ذکر دو۔ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہا واحدا	۳-	نودے سورة کے ددے اعراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نوبی۔
۴-	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے بہ دیکھے نہ کولووی۔	۴-	ایت ۷۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵-	ایضاً	۵-	ایت ۷۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کتہ چہ درتہ نزدیکی نواچا تک بہ جہنم دروازے پرے راکولو کڑے شی۔
۶-	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہفتہ دے چہ قرآن کے تدبر کوی۔	۶-	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہفتہ دے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کوی۔
۷-	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷-	نوپدے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی پہ دفعہ مسئلہ توحید باندے۔
۸-	دآدم تخلیق ذکر او شو پہ ایت ۱۷ وغیرہ کے	۸-	نودے سورة کے ایت ۶ کے دآدم دا اولاد تخلیق ذکر کولے شی خلقکم من نفس واحدہ
۹-	دشترکانو یو اعتراض دو پہ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہ واحدا	۹-	ایت ۳ کے دشترکانو یو اعتراض بقر یونالی اللہ زلفہ
۱۰-	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددی شحال دے۔	۱۰-	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددی بد حال ذکرے کولے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشترکانو چہ اولیاء زمونگ دتقرب ذریعہ دی
- ۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پیرے پردے کے پروت دی۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تشابہا مثانی
- ۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشترکانو مثالے پیش کڑے دے د مشترک خر سرہ۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے ننگ شی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت داول تران دے۔
- ۷) سورة ممتاز دے پہ شردو کافرانو جہنم تہ ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- ۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ اعلیٰ ہفتہ روح چہ فیصلہ نے شوہ دہ دمرگ۔ او ناعلیٰ ہفتہ روح چہ لا فیصلہ نے ندہ شوہ۔

مقصد سورة اثبات توحید بالادلۃ العقلیہ او رد شہادتو دشترکانو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روتے دے دھوشکو سورتونہ چہ سورة سبانه را شروع دو پہ یو انداز کے چہ ڈولو مقصدو نئی دشفاعت قہری۔

- ۱) سورة سبا کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے پدفعہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی دو۔ (۳) نو سورة یس کے پدفعہ مسئلہ باندے دلیل نقلی دو۔
 - ۲) نو پہ صفات کے پدے مسئلہ باندے نورا ترقی وہ۔ چہ نچلہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نورا ترقی وہ چہ ابتلووا بالمصاب
- نوددے غے جگھے ۵ داڑہ سورتونو نچوڑ پدے سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتمدوارے توحید ذکر کوی چہ کیے خلاصہ دجگو سورتونو وہ۔

سورة المؤمن کی (ترتیباً ۴۰ بعد از زمر - نزولاً ۶۰ بعد از زمر)

(دورة الزمر نہ تراخاف پورے دو لوگوں کو ترتیب نزول مسلسل روان دے)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المؤمن
۱-	دے سورة الزمر کے رد و شفاعت قہری او کڑو۔	۱-	آوردتہ ایت ۱۴ کے فرمائی فدو اللہ مخلصین لہ الدین نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۲-	ترغیب الی القرآن دو شروع کے ہم اوپہ در میان دسورة کے ہم بار بار	۲-	نودا سورة ہم شروع کیگی یہ ترغیب الی القرآن سرہ۔
۳-	پہ آخردے سورة کے اووے چہ فرشتے ہر دوخت داللہ تا بعد ارے دی۔	۳-	نوادے سورة ایت ۷ کے فرمائی چہ موحدینو پارہ دودی د والدینو پارہ اولاد او خزے دپارہ دافرشتے دعا او استغفار ہم غواڑی۔
۴-	ایت ۳۶ کے اووے چہ اللہ نے گراہے کے پریدی نو مہر دگراہے ورتہ اولگوئی نو ہیٹ ٹوک ورتہ لارہ نشی خود لے	۴-	دھنے مثال چہ او گورہ پو طرف تہ موئی او بل طرف تہ رجل مومن کو ششونہ کوی مگردنہ فرعونیان پہ لارہ نشو زکہ چہ اللہ ورتہ مہر دگراہے وغلے ووپہ چہ دودی دضداد عناد۔
۵-	ایت ۳۷ کے اووے اللیس اللہ یز ذوالنقمام (آیا نہ دے اللہ خاوند بدلے)	۵-	ایت ۴۵ کے مثال پدے نے پیش کڑو۔ چہ او گورہ اللہ موئی او رجل مومن بدلہ واخستہ او فرعونیان نے تباہ کڑل۔
۶-	ایت ۵۹ کے اووے چہ دوی دحق تکذیب کوی۔ واسکیرت اوزان غٹ گزوی۔	۶-	نودے سورة کے پرے زیادت کوی چہ صرف تکذیب نہ بلکہ جگڑے او بحث مباحثہ ہم کوی۔
۷-	ایت ۶۶ کے وچیلے دو چہ یو اللہ بندگی کوہ	۷-	ایت ۱۴ کے وائی چہ دے بندگے کے اخلاص پیدا کڑہ چہ بل ٹوک کہے اللہ سرہ شریک نہ کڑے۔ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۸-	ایت ۵۴ کے اووے چہ ستا سواداد یہ اونہ کڑے شی دا چانتہ چہ رادد شہ وائے بغیر اللہ نہ۔	۸-	ایت ۱۸ کے فرمائی ما نطالمین من جیم ولا شفیج یطاع
۹-	ایت ۲ قاعبد اللہ مخلصا لوالدین ایت ۳ اکا اللہ الدین الی اللہ	۹-	ایت ۱۴ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۱۰-	آخرد سورة کے اووے وقیل الحمد للہ رب العالمین	۱۰-	ایت ۶۴ کے فرمائی چہ فثمک اللہ رب العالمین
۱۱-	ایت ۴۵ کے دشرک حال ڈکروو۔ چہ تو حید سرہ نے تندے گنہ گشی او غمشی۔	۱۱-	ایت ۱۲ کے نور حال دے دے شرک بیانوی ڈاکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفرتم وان یشرک بہ تو منوا
۱۲-	سات بار توحید ذکر وو۔	۱۲-	دلنہ سات بار توحید ذکر وو۔

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ترغیب الی القرآن سرہ او تبلیغ الی القرآن سرہ پہ نوے انداز کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ پہ دعا و فوستو د ملائیکو د موحدینو پارہ دھغوی والدینو، خزو، بچو وغیرہ دپارہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ بیان درجل مومن ایت ۲۷ نہ دستو نے تفصیل کیگی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د عذاب قہر د فرعونیانو ایت ۴۶ چہ پہ فرعونیانو سحر او ماخام عذاب وژانڈے کولے شی۔ النازیر ضون علیہا غدوا و عسیا
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۳ بانڈے چہ کہے بیان دھنے علما د دے چہ پہ چیل علم مشرورہ دی او اللہ کتاب تہ نہ کینی۔
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۹ بانڈے یلعلم خامیۃ الامین
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ چہ او بیبا دے فرعون وہ انی اخاف ان ینبدل دیکم
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۴ بانڈے و افوض امری الی اللہ زہ سپارم چیل کارونہ یواللہ تہ

مقصد دسورة: نفی د شرک فی الدعا او اثبات د توحید پہ عقلی نفی او وحی د لائیکوسرہ او طریقہ تبلیغ او پدے مثال درجل مومن او یو بس اعتراضات پہ توحید د طرفہ د منکرینو

(شاہے خبرے بل ختہ او گورہ)

او دھنے جو ابونہ۔

(۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریح کو لے شی یہ نکلے سورتو نو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریح شوے دو۔ پہ نکلے سورتو نو باندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریح دو پہ نکلے سورتو نو باندے۔ سورۃ یونس کے باند مقاصد راجحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلو رسکے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی و شرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نو سورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتے نو سورۃ الرعدے پرے تفریح کڑو چہ ہر کلمہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق

(۲) دغشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی و علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نو سورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم رانگے دو۔ نو سورۃ الانبیاءے پرے تفریح کڑو۔ چہ فلم تمدحون نو بیاد لے ورنہ ادا زونہ / چنے وٹے چہ اور سے او رآمد شے۔

(۳) نو ہم دغشے دا سورۃ المؤمن تفریح دے پہ نکلے سورتو نو باندے لکہ سورۃ سہا کے نفی و شفاعت تھری وہ او عجز و انبیاء او اولیاء ذکر و نو سورۃ فاطر کے پہ دفعہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاً و سرہے دفعہ مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی دصاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ ائخذوا من دون اللہ الہتہ ان یردن الرحمن بضر..... نو سورۃ صافات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز و انبیاء او نور و مخلوقات توے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نو سورۃ الزمر کے ددغشے نکلے سورتو نو خلاصہ وہ دعویٰ و توحید او ۸ بار دلائل عقلیہے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نو دا سورۃ المؤمن پچھنے نکلے سورتو نو تفریح کو لے شی۔ چہ ہر کلمہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعہ کے دا فا تفریح دپارہے راوڑے دے۔

(۴) نو مقصد سورۃ نفی و شرک فی الدعا اثبات و توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن

(۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ ددے زانے ندا دریم باب و آخری حصے شروع دے آخری حصہ و قرآن شروع وہ۔ سورۃ سہانہ چہ اثبات و آخرت کوئی۔ پدے دریم باب کے ۷ سورتو نہ دی چہ دے تہ حوامیم سیخ وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتو نہ چہ تم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباس فرمائی چہ لکل شیء لباب و لباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب و قرآن وائی زکہ چہ قرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان و توحید دے نو چہ پہ دفعہ مسئلہ و توحید کو ہم اعتراضات دی نو دے حوامیم سیخ کے دھنے ۱۱ اعتراضو جو ابونہ ذکر دی نو پدے و جدے حوامیم سیخ تہ لباب القرآن وکیلے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن وینکلے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱-	چہر کلمے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کڑلہ پہ عقلی، نقلی، اور وحی دلا کیلوسرہ چلائی دینے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲-	نودلے رد و شبہا تو شور و کیگی۔ زکہ چدا دہاٹل پرستوہ خوانے طریقہ چکلہ مسئلہ بیان شی پہ دلا کیلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی او اعتراضونہ کوی۔
۲-	ایت ۳۰ کے اووے چہ تاسو یروم دعذا یونونہ	۲-	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونہ کوی۔
۳-	ایت ۴-۵ کے اووے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگہ کوی۔	۳-	ایت ۲۶ کے ہفتہ طریقہ ددوی دجگہ بے بیانوی چدوی وائی چہ شور جوڑ کڑے واللہ یہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴-	ایت ۸۳ کے زجر ہونو مایا نونہ دو۔ چہ ہونوی وائی چہ مونگ لہ نہ چیل علم کانی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم نہ چیل علم نازیل	۴-	ایت ۵ کے زجر وروکوی امیا نونہ چد وائی چہ مونگ یہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکرہ مما تدعون الیہ
۵-	ایت ۱۶ کے اووے یوم ہم ہمزون پدغہ روز کے بدوی اللہ تہ جناح وی پٹ پٹی	۵-	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پیدل شکوے چہ ددوی اندامونہ بہ پدوی گواہی کوی۔
۶-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶-	نودلے ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷-	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یو بل پے دی۔	۷-	ترتیباً او نزولاً یو بل پے دی۔
۸-	جگہ ادا کافر و ذکرہ پہ ایت ۴ کے مایا چلائی فی ایت اللہ الذین کفروا	۸-	وجہ جگہ ذکر کوی ایت ۵ کے وقالوا قلوبنا فی اکنہ
۹-	ایت ۳۱ کے اووے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کڑل۔	۹-	ایت ۱۵ کے علت دہلاکت خانی فاما عاد فاسکمر وا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستحو العمی...
۱۰-	ایت ۷ کے اووے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی وروکوی۔

انتیازات دسورة (۱) سورة ممتاز دے پہ شبہا توابع بعد البیان باندے

(۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پدجان سرہ یعنی نشہ دو شہد م کڑو۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تاسو دھونوی پدورسونو/بیا نونو کے شور جوڑ کڑے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت بی الدین باندے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یوچدا نشان سرہ فرمائی چہ زہ بددے قرآن حفاظت کو م سورة حجر ایت ۹ کے پہ چدا نشان سرہ دیکھے دو۔

(۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہفتہ دودہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔

(۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شنگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگر دل نہ پہ چدا نشان سرہ وائی۔

(۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہفتہ دے چہ زکوٰۃ نہ وروکوی۔

مقصد سورة: نفی و شرک فی الدعا او دفع و شبہا تو ارجاؤ (دے حوا میسول یو مقصد دے چہ ہفتہ نفی و شرک فی الدعا دے او دفع دعوہ نکلے سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہد لکہ ایت ۱۴ لکہ ذواللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰ وقال رکم الدعوی استجب لکم.... ایت ۶۵ کے حوالگی لا الہ الاہو فدعوہ و تخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو بدغے دعوہ بیان کڑل نودھے جو ابونہ و سرہ بیانگی۔

(خلاصہ د سورة بل مخ تہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ مشترکینو اودھنے جوابونہ ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینو دقرآن تہ ذکر دے۔ بیاییت ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایت ۵ وقالوا قلوبنا فی اکنہ استاچہ جزہ مونگ نہ پوھیگو۔ بتاخرے ز مونگ د سمجھ نہ بالاتردی۔ لک چہن ایمان والی چہ مونگ قرآن تہ شہادہ کیونہ۔ زک

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہیدہ دتخوانہ راروان دہ۔

نوایت ۶ کے جواب دے۔ چہ قرآن ہم داخبرہ کوی چہ قل انما انابشر ملکم زہ ہم ستاسو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پہ سمجھ کے رازی دقرآن نو ستاسو سمجھ کے ولے نہ رازی۔

یوگی الی فرق زما وستاسو مابین کے دادے چہ ماتو جی کیگی اوتا سوتہ نہ کیگی۔ دشو جی کیگی؟ انما الھکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسلدہ اخرو لے ستاسو سمجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض مونگ ستاخرہ زک نہ منو چہ شپے بابا/ولی پہ خوب کے راعلے وو۔ او کوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ زما پہ نوم دے نذر سختہ بند کڑلہ نو نقصان بدرکزم۔ لہذا

مونگ ہفتہ زوژدین پے زو۔

نوایت ۲۵ کے جواب: وقصینا لھم قرآء۔... دا بابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستاسو ہفتہ دوست ابلیس دے چہ پتاسو مقرر دے اوستاسو دوست دے۔ اولیاء خوستاسو د حال نہ

بے جزہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ ہرہ دا کتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پہ ضرور بلہ جبہ کے راعلے دے۔ تہ ہم عربی یے او دقرآن ہم پہ عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پہ

چلہ جبہ کے اویاے خلقتو نہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے پہ راعلے وو۔

نوایت ۳۳ کے جواب ء اٰنجی و عرّبی کہ قرآن بلہ جبہ کے راعلے وو نو بیاب دے دا اعتراض کو چہ قرآن عجیبی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ مونگ نہ منو دقرآن۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ دقرآن رشتیا اللہ طرفہ دے نو پہ یوزل پہ راعلے دے۔ دا خو چہ لگ لگ بیانوے لشی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوی۔

نوایت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پہ یوخت او پہ یوزل راعلے وو۔ ہفتے کے ہم تاسو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفتہ ہم تاسو اواز نہ منو۔ یعنی تاسو بنی اسرائیلونہ پہ ضد او عناد کے کم نہ

ے۔

نوداعلو شہیدہ منکرینو دتہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے دے شہیدہ منکرینو الشوری کے بیانیگی۔

سورة الشورى کی

(ترتیباً ۴۲ بعد از حم سجدہ - نزولاً ۶۲ بعد از حم سجدہ - دعویٰ مسیح ترتیب یوشان چلیگی)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة حم سجدہ	شمار	سورة الشورى
۱-	ژوبے ربط دادے چہ دائرہ سورتوںہ ترتیباً او نزولاً یوں پے دی۔	۱-	دفعہ نکلے کے ژوبے ربط شو۔
۲-	سورة مؤمن کے دعوہ دتوحید ذکر کر لے۔ ایت ۱۴ کے فاذعو اللہ تخلصین لہ الدین نوسورة حم سجدہ کے ادوے چہ ان الذین قالوا ربنا اللہ ثم استقاموا اتقوا اللہ علیکم لا تخافوا دغے موحدینوتہ فرشتے تسلی درکوی	۲-	ایت ۱۰ کے دا دتوحید مسئلہ نورہ ہم پہ نکلے بوزی چہ ذالکم اللہ ربی علیہ توکلت والیہ انیب
۳-	سورة حم سجدہ کے دشمنیکہ نوظرفہ شورشپے دے پے دعوہ دتوحید باندے۔ ادھنے جو ابوندو۔	۳-	نودلہ نور درے اعتراضونہ پے دعوہ دتوحید ادھنے جو ابوندہ بیانیگی
۴-	ایت ۶ کے ادفرماں چہ انما اللکم الہ واحد فاستقیموا لیہ پدے مسئلہ کلک شہ۔	۴-	ایت ۱۵ کے فرمائی چہ واستقم کما امرت ولا تتبع اھواھم پدے دعوہ دتوحید کلک شہ او ددے مشرکانو دخواہشا تو پے نشے۔ اوگورہ اھواھم دے دیتلے دے دشمن دے ندے دیتلے
۵-	ایت ۱۲ کے ادوے واوحی فی کل سماء امرھا اللہ ہر زائے کے چیک او امر مقرر کر ل۔	۵-	ایت ۵۲ کے فرمائی وکذا لک اوحینا الیک روحنا من امرنا داستا ینبیر کول ہم زم د او امر و نہ یوامر دے۔
۶-	ایت ۳۰ کے ادوے چہ والہشروا بالجمیع الہی کلتم تو عدون فرشتے موحد تہ دجنت زیری درکوی	۶-	ایت ۲۲ کے پدے غے ترقی دہ فی روضت الجنت لھم ما ینشاءون عند ربھم نہ صرف باغیچے دجنتونو بلکہ پورا جھکیل دخواہشا تو بندے ہلنہ براہرشی اے موعہ
۷-	دقران ددہ نومونہ ذکر شہل ایت ۴۴ کے ہڈی و شفاء	۷-	ایت ۱۷ کے ددہ نور نومونہ دقران حق او میزان ذکر کیگی اللہ الذی انزل الکتب بالحق والیمیز ان
۸-	ایت ۵ کے ادوے وقالو لولم یاتنا کنہ مشرکین وائی چہ مومگ زڑہ نہ ستاد مسئلہ نہ کوزگی	۸-	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ دتوحید مسئلہ پدے مشرکانو ڈزیرہ خندہ او بدہ گئی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے دوجی در یواقسا مو سرہ ایت ۵۱ کے: اللہ نہ کوئی خبرے انسانانو کے چاسرہ گر پدے در یو پریقو یو قحیا الہام (زڑہ کے خنبرہ اچول لکہ دعویٰ موربی بی تہ)

دویم: اومن ورا عجاب لکہ موسیٰ سرہ پیکوہ طور باندے دریم: اویرسل رسولاً رایکل دفرشتے پیغمبر تہ

(۲) سورة ممتاز دے پدے در یو اعتراضونو دمنکرینو طرف نہ چہ دارنگ اعتراضات نورو سورتونو کے خندہ۔

(۳) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۹-۵۰ باندے بھب لمن ینشاء اناھا و بھب لمن ینشاء الذکور او یزدھم ذکرانا واناھا.....

(۴) سورة ممتاز دے پے لفظ میزان سرہ چہ قران تہ اللہ میزان دیتلے دی۔ ایت ۱۷

(۵) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۱ کے پے الفاظو لیس کمنگہ سرہ چہ اللہ ینشان کے مثالونہ میانوہ زکے چہ اللہ مثال نشینہ۔ دشرک دے۔

(۶) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۳ باندے چہ مشرکانو باندے دتوحید مسئلہ بدہ گئی۔ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الذعا (دا ڈولو حوا میمو مقصد دے) اودفع دنورو در یوشہا تو دمنکرینو طرف نہ پے مسئلہ دتوحید باندے۔

(خلاصہ سورة بل تہ اوگورہ)

خلاصہ مختصر: حواہم سبع دسورۃ مؤمن نہ شروع دی۔ ہلکتہ دلو لو جو امیسو سب دعویٰ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین صرف واللہ ندعا غواڑہ بل چاندہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلورا اعتراضونہ ذکر شول پیدغہ دعویٰ بانہے اودھنے جوابونہ اشول۔ چہ ہفہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا پیرہ نہ پوہیکو ایت ۵ کے اودے وقالوقلوبانی اکتہ ایت ۶ کے ورتہ جواٹ و رکوی چیزہ انسان ہم شہ بل مخلوق خونہ ہم چیز ما پیرہ نہ پوہیکے قل انما انابشر مملکم

(۲) مونگ ستا خبرہ زک نہ منوچہ دشتہ مہ بابا/ اولی یروی چہ درہ خبرہ مہ منہ نوجواب ایت ۲۵ کے وودچہ ابابانہ بلکہ شیطان دے چتا سوری۔ چہ قرآن نہ لرے نوشیطان پیدے ملگرنے

دی لکھ سورۃ الزخرف ۳۶ من یعیش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ قرین

(۳) چہ قرآن دھڈائے کتاب وے نوبلہ جہ کے وے نہ راتلو۔ نوجواب ایت ۴۴ کے وء اء عجمی و عربی راشداتماشا او گورہ چہ قرآن عجمی جہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتران پو یو دارے وے رانغے چہ لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تہ تورات پو یو دارے رانغے نو ہفہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے دے نور اعتراضونہ ذکر کوی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخونہ دی یو شاخ: دا خبرہ دو حید چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین نہ زانہ کوی بل شاخ: دا خبرہ ستانہ نکلے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلك دا خبرہ نہ درانہ نہ کوی بلکہ پیدے تاتہ دہی کیگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ ہنخو انو پیغمبر انونہ ہم دہی کڑے شوہ۔

دے مسکے چہ فادعواللہ مخلصین لہ الدین نودواڑو شاخونہ دے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوی۔ چہ تاتہ کوم دین دہی کیگی ددغے دین دہی نوح تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ۔ نو چہ میز کے کوم پرینخول ہفہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوی دا کومہ چہ تہ کوی چہ ویلے شتہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پیرہ حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودائی چہ ویلے شتہ

وے آدم دہی وسیلہ نہ دہ نہ دے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۴ کے و ما تفرقوا الا من بعد ما جاء ہم العلم بنیاد اللہ باغیان دی چہ وائی چہ اللہ پیرہ ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرعوا ہم من الدین ایادوی بل خدا تہ شتہ چہ ہفہ خدائے ورتہ دین رالیگے وی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذوا توشتہ۔ اود اللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ تہ کیگی۔

(۳) دریم اعتراض: ہنخوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسکے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سڑے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوی

(الف) ایت ۱۰: و ما خلقتم فیہ من شیء فحمدہ الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ اللہ پیرہ کتاب یعنی پیرہ قرآن سرہ حل کڑہ۔ زکہ چہ داسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: و قل امنک بما انزل اللہ من الکتاب ما پیرہ قرآن ایمان راوڑے دے پیرہ بل کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ دذوا تو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقمیدہ چہ پیرہ قرآن اے اولو چہ ویلے شتہ او کہ براہ راست دغوستو تعلیم و رکوی قرآن۔

مومہن ۶۰ وقال ربکم الدعویٰ ایتجملکم پیرہ کے راتہ وسیلہ دذوا تو ثابت کڑہ یا لجیب دعویٰ الدارح اذا دعان دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم دعویٰ بے باب کے نور و کتابونہ پیرہ نہ زہ۔ بلکہ دچیل رب کتاب پیرہ لاڑش۔

(ج) ایت ۵۲: وکذا لک اوصینا الیک روحا من امرنا ما کنف تدری ما لکتاب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً نھدی بہن یشاع من عبدنا دایمانیا تو دپارہ قرآن کریم کافی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت تختہ دعویٰ زده کولود پارہ۔

یادساتے داٹول اودہ اعتراضات/ شہادت شول دسکرینو طرف نہ پیرہ دعویٰ دو حید بانہے۔ نکلے پیرہ ہم بیانیگی پیرہ نور و سورتونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ مابین سوره (اگرچہ بعضے علماء دوسے نوردخوا میسبج ربط نہ بیانوی۔ زکہ چرٹو لو جو ایمو یومقصد دے۔ مگر بعضے علماء دا شاعت نے بیانوی۔ نومونگ نے زکہ بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱-	دشکاکو دثلو رواعتر اوضونو جو ابونہ پہ ہم سجدہ کے او در یو اعتر اوضونو جو ابونہ پہ شوری کے اوشول	۱-	نودے سورة کے دشکاکو دثلو (یعنی اتم) اعتر اض جواب کیگی۔ پہ ایت ۸۶ کے
۲-	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن اوشوہ ایت ۵۲ وکذا لک اوصینا الیک روحا من امرنا....	۲-	نودے سورة افتتاح کیگی یہ ترغیب الی القرآن باندے ادبیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک د فریضیت کو لے شی۔
۳-	اجمالاً د جنت بیان دو۔ پہ ایت ۲۲ کے	۳-	نودے سورة کے تصبیلاً د جنت بیان کو لے شی ایت ۶۸-۷۳ پورے
۴-	ایت ۵۲ کے اوے چتران رزادہ۔ وکن جعلتہ نورا نھدی بہ من نشاء من عبادنا	۴-	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چہ زہ بہ ددے قران اثور بارہ کے تپوس کووم وانبند کرک ولقوک و سوف تسلون
۵-	ایت ۳۳ کے اوے چہ کشتی ام دررہ پیدا کڑی دی پسمندر کے پشان دغر (کدہ بحری جہاز)	۵-	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک وانا نعام ماترکون (نوشکر یہ ادا کڑہ کدہ دے اللہ)
۶-	ایت ۲۸ کے اوے ان الانسان لکفور	۶-	ایت ۱۵ کے ترقی وہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷-	ایت ۲۸ کے اوے چہ غلغولنا او میدو نردو ستوباران کووم	۷-	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زکہ تازہ کوو۔

امتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دعا د سورائی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی تر لنا هذا واما کننا لمقرنین وانا الی ربنا لمظلمون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ دو توحید پہ چل پشت کے مسلسل گرزولے وہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکاکو دثلو وکیل چہ د قران دے کی یاد طائف پہ یومالدار سڑی ولے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۶-۳۷ باندے دمن لعش عن ذکر الرحمن فیض لہ شیطانا فھو لوقرین و انھم یصدونھم عن السبیل و یحسبون انھم مھتدون
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۳ چہ اللہ فرمائی چہ قران ستا او ستا دووم امت دپارہ شرف دے۔

مقصد دسورة: نفی دشکاکو دثلو فی الدعاء (د او و اژدو سوتو نو۔ مومن نہ احتاف پورے۔ ہم دا یوہ دعوہ/مقصد دے) او پہ دے سورة کے داتے شہبہ/

اعتراض رد کو لے شی ہنہ دا چہ مشرک وائی چہ نیک وہ مونگ خودی نہ شہ خدایان نہ واپو۔ مگر دا چہ دوی مونگ خلاصوی د اللہ نہ او زمونگ دپارہ د اللہ نہ سوال کوی مونگ خودی نہ خدایان نہ واپو۔ نہ مونگ تھے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کوو۔ دوی زمونگ دپارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصوی د اللہ نہ۔

نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ او دھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پدے سورة کے ہم بیانیگی۔ چہ ہنہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دا د اللہ نازولے دی۔ زکہ نے رامد کوو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجونا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: دامونگ چہ دوی نہ رامد شے واپو۔ نوپدے اللہ خوشحالگی۔ وقالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ دا زمونگ زوڑ دین دے۔ چہ علماء داسکے مونگ نہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا آباءنا علی امہ وانا علی الخیرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے او چہ خلق ورتہ ناست دی۔ نوپدے دوی نے جادو چلیدے دے۔ ولما جاء ہم الحق قالوا لھذا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ کہ د قران د خدائے کتاب دے نوپدے یولوے عالم ولے نہ راتلو۔ دا پیدائشی ہتیم او فریب او امی باندے ولے رائے۔ دے رات لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتہ ولے نہ رالیگلہ بطور پیغمبر پڑے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ حوامیو دعوہ (فدو اللہ مخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سرہ متعلق وہ ہنہ دا چہ ۸۶ کے چہ مونگ دوی نہ چہ دا راد سے رامد شے واپو۔ نومونگ خودی نہ

خدایان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ نہ زمونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصوی اللہ نہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار ہے چہ نہ دے وکرے۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱-	شروع سورة پي ترغيب الى القرآن سره شوع ده۔	۱-	نودا سورة هم پي ترغيب الى القرآن سره شروع كيگي۔
۲-	دشركي نود شيعه جواب ايت ۸۶ كے او شو چه سفار شيان ندي۔	۲-	ايت ۶ كے فرمائي چه ستا سوال صرف اللہ ادري / قبولي بل شك ندي۔ يعني تقي پي ما سبق ده۔
۳-	دني خبره ايت ۸۸ كے ذكر شوع ان طوع لاء قوم لا يوع منون	۳-	ايت ۲۱ كے دموي خبره: وان لم توع منوا لي فاعتر لون۔ كز ما خبره ندي نولرے شے راند۔
۴-	مومنانو ندي بشارت اخروي۔ و۔ ايت ۷۰-۷۳ پورے: اذ خلوا الجحيم اتم وازوا حكم تحمرون	۴-	ايت ۵۱-۵۷ هم بيان د بشارت اخروي۔ چه صرف نچلے بيہيانے ندي بلکہ وزو جھم بخور عين
۵-	دفعون د هلاکت ذكرا شو اجمالاً مختصراً پي ايت ۵۵ كے	۵-	نودے سورة كے تفصيلاً ذكر كولے شي۔ دفعون د هلاکت۔
۶-	ايت ۴۴ كے اووے۔ انذركم لعلكم تتقون۔	۶-	ايت ۳ كے فرمائي چه انا انزلناه في ليلة المبارک
۷-	ايت ۶۷ كے اووے چه متقيا نودوتي چه آخرت كے هم دي۔	۷-	ايت ۴۱ كے فرمائي چه كافران يودوست به بل تپي آخرت كے هيٹ فاندہ ندي در كولے۔
۸-	ايت ۳۰ كے كافرو قرآن تہ جادو ويجلے دے۔	۸-	ايت ۱۴ كے رسول تہ مجنون والي۔

انتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پي ايت ۴ باندے فيھا يفرق كلن امر حكيم (پي دغے شپے كے فيصلے دكارونو جدا جدا كولے شي۔)

(۲) سورة ممتاز دے پي ايت ۱۰ باندے يوم تاتي السماء بدخان مبين آسان به لوگے شي او يعطى الناس دا خلق به پت كڑی۔

(۳) سورة ممتاز دے پي ايت ۱۴ باندے چه و انباد دافرو دے۔ در رسول متعلق: معلوم مجنون ڈير پوه ليونے دي۔ (پي دے خبره سوچ اكرے پوه او ليوے)

(۴) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۴ وازرك البحر رهوا خشك / ولا لدرياب پريده

(۵) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۵-۲۷ پي نمتونود دنيا فرعون لره۔ چه بانو ندي، چيے، مقام كريم دغيره دو۔

(۶) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۹ فنا بكت عليهم السماء آسان اوزر كے دفعون تپانو پي هلاکت اوند بزل۔

مقصود سورة: بيان د نهيے شيعه پي دعوه د حواميموسيح چه هغه دعوه پي سورة مومن كے درے وارے بيان شوے ده۔

(ايت ۱۴ كے فدو اللہ مخلصين له الدين ايت ۶۰ كے وقال يكلم الدعوي اتجب لكم... او ايت ۶۵ كے هو انجي لالا اله الا هو فدو مخلصين له الدين)

سورة تم جده كے پي دغے دعوه باندے ثلور شيعه اودھے جوابوندي بيان شول چه هغه دا دو۔

(۱) ايت ۵: مونگ ستا پي خبرو ندي پوهيگو جواب ايت ۶ كے: زه هم ستا سوپشان انسان بم۔ ولے ندي پوهيگي زما پي خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبره / مسلكه زك ندي منو چه د شيعه خوب كے باهام يروي جواب ايت ۲۵ كے چه باباندي بلکہ شيطان دے يروي

(۳) كتران د اللہ كتاب وے نوبله چه كے به را غلے وے۔ جواب ايت ۴۴ كے غ انجي وعربي

(۴) كتران رشتيا د اللہ كتاب وے نو پي دارے به را غلے وے۔ جواب ايت ۴۵ كے چه تورات تانوكوم اومنو حالانكه هغه پي يودارے را غلے دو۔

بيادرے اعتراضات اودھے جوابوندي او شو پي سورة شوري كے:

(۵) دا خبره دتوحيد (فدو اللہ مخلصين له الدين) تہ دزانو كوي۔ اودا خبره هكے پي خبر انوندي كڑے۔ نو جوابوندي ايت ۳ + ۱۳ كے او شو۔

(۶) ٹول بليان ستا خلاف دي هغوي خودا خبره ندي كوي بلکہ هغوي دائي چه سيله شيعه۔ بابا گان رارسيد شي۔ ولے آدم دني پي وسيله ندي وود خلاص شوے۔ جواب ايت ۱۴+۲۱ كے

(۷) پخواني ٹول كتابوندي ستادغے مسلكه خلاف دي۔ نو جوابوندي ۵ او شو ايت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۲۷، او ۵۲ كے

(بل طرف تہ هم او گوره)

بیا بلہ شہبہ پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہنہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خور تہ خدا یان نہ وایو۔ تہسے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی زموگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زموگ ویلے دی۔ ددوی پہ شفاعت سرہ اللہ زموگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے نہمہ شہبہ:

(۹) اصل کے دا د ہنہ اتے شہبہ دویم شق دے۔ ہلتیہ نئے جواب اوکڑو۔ چہ نہ دوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ واوروی۔ نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبح العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوڑی بغیر غوگونو۔ (پہ سمج بانڈے الف + لام د پارہ د تخصیص دی۔ چہ د صفت صرف دا اللہ دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غوگونو واوروی چہ دا اتفاق مسلدہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ واوروی بغیر غوگونو۔ ز کہ چہ د باغوگونہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشتہ۔ د قوت سماعت د پارہ نوح اول شرط دے ددہ پہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: اللهم ارسل یمشون بھما.. اللهم اذن یمشون بھما.. نو چہ ددغے اللہ پہ اور یدو کے ہیٹ شک نشتہ نو بیا دہنہ ذات نہ و لے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية

(ترتیباً ۲۵ بعد از دخان - نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱-	شروع دسورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱-	نودا سورة هم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۲-	نہم شبہہ وہ دحوامیسو سج پہ دے سورة کے: چه مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردورہ دہ چه زمونگ سوال اورى۔ او الثرتہ وژانده کوی۔ نو جواب ادشوا بیت ۶ کے اندر سبع العليم	۲-	لسمہ شبہہ پیدے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چه زمونگ دین پخوانے دے old is gold نودے سورة کے ددغے شبہہ دفع کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۳-	فرعون دمویٰ مزاق اژاد کرو نو غرق م کڑو ایت ۲۳	۳-	ایت ۹ کے فرمائی چه ٹوک زما تینو پورے ٹوٹے کوی هغه عرق کو دم۔
۴-	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴-	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق ده ذالک هو الفوز الیمین
۵-	ایت ۳۲ کے افرمائی چه بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پہ چلہ زمانہ کے ولقد انزلهم علی علم علی الخلمین	۵-	ایت ۱۶ کے ترقی ده پہ ماسبق وفضلنا هم علی الخلمین
۶-	ایت ۳ کے فرمائی چه قرآن م دجیر او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶-	ایت ۲۰ کے فرمائی چه هذابصار الناس وهذی ورحمة لقوم یوقنون
۷-	ایت ۳۵ کے دقیامت نہ دکافرو انکار ذکر دو۔	۷-	ایت ۳۳ کے ددغے مکرینودقیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

امتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چه ہر امتی پہ چلے اعمال نامے ترانغو تے شی ایت ۲۸ کل لیتہ تدعی الی کتابہا

(۲) سورة ممتاز دے دکافر و پیدے دائینا چه مونگ ٹوک نشی ہلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۳ وما یھلکنا الا اللہ

(۳) سورة ممتاز دے پیدے خبرہ چه فرمائی چه کلہ پوھشی پہ حقہ مسکہ یا قرآن نو ہلہ دے مزاق اژادوی۔ ایت ۹ واذا علم من ایئنا ہیما ان اتخذھا مژوا

(۴) سورة ممتاز دے پیدے خبرہ چه قرآن پہ ذرا بل دا سے کوم کتاب دے چه دی پرے ایمان راڈوی یعنی نہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لمرہ۔ ایت ۶-۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وجد ۵ وجوہاتو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فضیلتونہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد دسورة: بیان دسے شبہہ دمنکرانو او جواب ددغے شبہہ هغه دا چه:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پسے زو۔ چه هغه تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چه پہ دغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔

اودغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریح من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین هغه دے۔ چه واللہ طرفہ دے۔ اودین هغه نہ دے چه پہ خواہشا تو مینی دی۔

یعنی دامنکرین ددین نہ بلکہ دچلو خواہشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریح من الامر واضح دین دپخوانو پیغمبرانو چه هغه فدعو اللہ مخلصین

لہذا دین دے یعنی نوروالفاظو کے هغه لا الہ الا اللہ دے چه دہر پیغمبر دین دے۔

﴿دے دحوامیسو سج ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة اھتاف (چه آخری دحوامیسو سبوعون دے) دخلا سے بل طرف تہ﴾

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوے ود۔	۱-	نودا سورة هم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔
۲-	شروع دسورة هم پہ من اللہ العزیز الکریم اذخاتمہ ہم پدغے سرہ اوشوہ۔	۲-	نوددے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الکریم کے راوڑو۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ما خلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے ود۔ وختم علی سمعہ وقلبہ... زکہ چر دوی ددے نہ چل مقصد وانہ غشو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً والبصائر وانفذنا فما غشی سمعهم والبصائر ولا نفخنا لهم من شیء
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھے ود۔ الٹا بدوی دا بحرمان پہ قیامت کے (پہ شلور بوڑی بدوی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہ شلور بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شہبہ وہ دحوا میسوح اودھنے جواب	۶-	نوددے سورة الاحقاف کے یو لسمہ شہبہ پہ دعوہ دحوا میسوح اودھنے جواب دے۔

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جنا تو چر دا ویدو قرآن ایت ۲۹ وغیرہ
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جنا تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصوا لکہ تنگہ چہ قرآن فرمائی چہ اذا قرأ القرآن فاستمعوا وانصوا لعلکم ترحمون۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جنا تو ایت ۲۹ ولوالی تو هم منذرین اور ایت ۳۱ ایسی واداعی اللہ و انبوا بہ...
- (۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن دجنا تو طرف نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ صدقاً لعلین یدیرہ یسجدی الی الحق والی طریق المستقیم
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ثلاثون شہر باندے چہ موردے پچی نہ ۳۰ میا پشنتے پی در کڑی
- (۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دسور پلار زوی نہ ایت ۱۷ وھما یستغثن باللہ ویکل امن ان وعد اللہ حق
- (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد دسورة: بیان دیو لسمے / آخری شہبے پہ مرکزی دعوہ دحوا میسوح (قد عو اللہ مخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

دا سورة آخری دحوا میسوح دے شہبہ دادہ چہ مونگ خور نہ خدایان نہ دایو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ / جولائے کے نجات دے۔ اذخیر و برکت دے۔ نو جواب کوی پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولوا نصرہم الذین اتخذوا من دون اللہ قرباناً لہم دغے عادیانولرہ ولے ددوی بابا گانو بیج نہ کڑے شو۔ دا اللہ عذاب نہ۔

﴿ خلاصہ شہادتوں و دعویٰ مسموع ﴾

دعویٰ مسموع دعویٰ ذکر وہ ہے سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۳ کے فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعویٰ استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الا هو فدعوه مخلصین لہ الدین)

چہر کلہ دعویٰ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات / شہادت شروع کر ل چہ ہفہ دادی:

سورۃ تم سجدہ کے پدغے دعویٰ باندہ سگور شہبے اودھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوہیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سو پشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خیرہ / مسئلہ زک نہ منو چہ دھنے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دا اللہ کتاب وے نوبلہ جہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اء عجی و عربی

(۴) کہ قرآن رشتیا دا اللہ کتاب وے نو پو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پو وارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات اودھنے جوابونہ اوشو پے سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین) نہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوشو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آدم نبی پو ویلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۳ + ۲۱ کے

(۷) چوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوشو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲ کے

بیا بلہ شہبہ پے سورۃ الخزرف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ تہ سے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوئی تہ سوال کوو۔ اودوئی زونگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زونگ ویلے دی۔

ددوی پے شفاعت سرہ اللہ زونگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعتہ

بیا بلہ شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ زونگ سوال وادری۔ نو جواب ایت ۶ کے وو چہ انہ لسمیع العلمیم

بیا بلہ شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زور دین پے زو۔ اوستادین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب ووپا ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ اودین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شہبہ ذکر دہ پے سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ بلکہ ددوی پے سنگ کے یا لمن کے نجات دے اوجیر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عادلہ ولے ددوی بابا گانوفج

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو ددوی پے سنگ کے نجات گنڑے۔

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۲۷ بعد از احقاف - نزولاً ۹۵ بعد از حدید)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱-	مسئلہ ثابتہ کفر لہ پیدائیلو عقلیہ نقلیہ او وجیہ سرہ	نودے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس ہم نہ منی نوقال ورسرہ او کثرہ فاضرب الرقاب ایت ۴
۲-	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراہ دے۔	نودت ایت انکے فرمائی چہ اعمال او عقیدہ دواڑہ نے بر باد دی۔
۳-	بیان دجنت مختصراً او شو	نودت ایت ۵ کے تفصیل ددنے جنت کوی۔
۴-	بیان دشہما تو دشراکانو او جو ابو نہ او شول۔	نودت بیان دحالا تو دشرفاقو کوی چہ دشہما نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان ہم پیدا کوی۔
۵-	ترغیب الی القرآن و مبلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقوتہ)	نودت حالات انکار یا نودقران ذکر کوی۔
۶-	قوم عاد دینبیر و حضرت ہود خلاف او کفرل نوجاہ م کفرل	نودت ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہر شوک چہ دینبیر خلاف کوی عمل نے تباہ کیگی۔

انتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ پدیکے دندے د روایت بیان نے کڑے دے۔

(۲) سورة ممتاز دے پایت ۱۲ چہ دینا پرست کپے د غوی سرہ مشابہ کڑے شوے دے۔

(۳) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ غفلت و قسم دے لشہر و نہ ذکر کولے شہ دجنت چہ صفحہ پی، او بہ شات او جنتی شراب دی۔

(۴) سورة ممتاز دے پایت ۲۳ افلا نجد یرون القرآن ام علی قلوب انقلھا۔۔۔

(۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ ایمان پیکلہ زان پوہ کڑہ زان نہ طولی مہ جوڑوہ۔

(۶) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق بر باد دی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی دلارے/دین واللہ نہ (ت) چہ کوم دینبیر خلاف کوی۔

(۷) سورة ممتاز دے پایت ۳۷ چہ کہ اللہ تاسو نہ تاسو سول مال غوستے دتے نوجمل بہ ذکر کولے دتے۔

(۸) سورة ممتاز دے پایت ۲۷ چہ کافر و سرہ ترھے وختہ پورے جہاد کوہ چہ تر شو ہتھار او غور زوی/شکر پریدی۔

مقصد دسورة: ترغیب الی الجہاد و الانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑہ و کڑہ اللہ دپارہ) او ورسرہ ورسرہ احوال و منافقانو ہم ذکر کوی۔

تقسیم دسورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹: پدیکے ترغیب الی الجہاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریع کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جہاد بہ دے مقصد لہ کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پدیکے ترغیب الی الانفاق او احوال و منافقانو چہ ہمیشہ بہ دوی ٹال مشول کوی بہ جہاد کے ہم او انفاق کے ہم

اودوی بہ چرے ہم ددین کار خلوص سرہ نہ کوی۔

دا قران طریقہ دہ۔ چہ مسئلہ دتو حید او رسالت بیان کڑی۔ نوورپے مسئلہ دجہاد او انفاق راوڑی۔ زکہ چہ دغہ مسئلہ دتو حید قران او سنتو جہاد

او انفاق نہ دینبیر نشی خوریدے۔ یعنی صرف دغلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ ہم لگوے۔

سورة الفتح مدنی (ترتیباً ۳۸ بعد از محمد - نزولاً ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱-	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی نفعی۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲-	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او انفاق اونکر و نو۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانوی و صحابا و سپا ایت ۲۹ کے چہ ہنوی بہادران دو۔ او پے دینے زانو نہ قربان اللہ بہ بل قوم راوی چہ ہنوی بد اللہ پے دین جانثاران وی۔
۳-	زجرو دے سورة کے منافقا نو لہرہ چہ جہاد او انفاق نہ کوی۔	نودلہ ایت ۱۷ کے جہاد نہ کو کونے شے خلق مستحق کڑل چہ ہنہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ نفع دی۔
۴-	ایت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد ایت طلب گاردی نو ہنہ توفیق دھد ایت درکوی	نودے سورة کے مثال دھنہ خلق چہ طلب دے دھد ایت او کڑو نو ہد ایت در نصیب شو۔ چہ ہنہ صحابہ دو۔
۵-	ایت ۱۵ کے بیان درجنت نہر نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہر نہ ہو۔	ایت ۲۶ کے اوے زما نیل چہ و اللہ ہم کلمۃ التقوی صحابا و سرہ کے کلمہ تقوا اولگولہ۔
۶-	ایت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقا و دشمن کیوں عمل بر باد دے۔	ایت ۵ کے فرمائی پے دے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۷-	ایت ۲۵ کے اوے چہ منافقا بہ تا سو نہ تنہی پے شاگانو۔	نودے سورة ایت ۶ کے فرمائی چہ پے دوی د اللہ لعنت دے او دوی دوزخیان دی۔
۸-		ایت ۱۰ کے فرمائی چہ صحابا او مومنا بہ در سرہ بیعت کوی۔ د دین پے کارونو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۸ چہ بیان کوی دھنہ اونے چہ دکوے لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پے بیان و صلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پے زید فحقو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پے خواب پیغمبر ایت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پے صفا تو صحابا و جہان دصفا توے شوے دے پے انجیل او تورات کے ایت ۲۹

مقصود سورة: البشارة للمؤمنین

تفسیر دایت (۱) انفتحنا لک فتنا مینا مونگ فتح در کڑہ تا نہ فتح نکارہ۔ کوم فتح ترے مراد دہ۔ کون فتح دے ترے مراد دانستہ شی نو ہنہ بہ ۸ ہجری کے شوے وہ او صلح حدیبیہ پے ۶ ہجری کے شوے

وہ۔ چہ ہنہ پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعضے خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعضے ترے صلح حدیبیہ۔ چہ فتح مکہ ترے مراد شی نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گر زید و فتح کے۔

پے شگم کال دھرت رسول خوب اولیدو چہ مونگ کے ٹوک د بیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سرد نہ خرابی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چہ کونہ د پیغمبر خوب وحی وی چہ صابانے صحابا و نہ بیان ددے خوب

او کڑو۔ نو صحابا پے ہوش چہ دا خود مونگ تہ اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحابا پورا پوہ شول پے تعبیر دے خوب چہ کال پس بہ دا خوب پے تعبیر سرہ پورا کیگی۔ نو پے و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب

نہ دو تعبیرے بل کال نہ برابر کیگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کڑو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحابا ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ کونہ د پنے مقام تہ اور سیدل نو کافر ورتہ نکلے شو چہ تا سو کے تہ

نشے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگلو چہ سرداران دے راضی کڑی پے عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ رانگلے پے۔ سرداران دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو اڈرہ مگر نور

ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پے عمرہ نہ کوی نوزہ شگہ او کڑم نکلے رسول نہ۔ دا آداب او محبت دد صحابا و رسول سرہ۔ پے دھنہ حدیبیہ کے چہ رسول و وضو کوی نو صحابا در رسول د چار اندام او پے پینل

خچ اپوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دل تہ کفارو لیدل ددوی دا حالت چہ صحابا مین رسول سرہ ددہ چہ دھنہ وضو او پے ہم لاندے زکے تہ پے پیدی نو دودہ وینہ تویدو

تہ بہ شگہ پے پیدی۔ نو داخل دپارہ درعب او چولو دپے کافر و باندے۔ لکہ شگہ چہ د بیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحابا ہنہ نور او بیماران و لے نہ وی۔ مگر طواف دوران کے دے

چہلہ بہادری نکارہ کڑی۔ دائرہ بیگ صحابا دو دے کفارو چہ دا حال صحابا اولیدو کونے تہ زہر و کڑو چہ خیال کوی۔ چہ دوی سرہ جنگ اونکرے۔

بحر حال عثمان ہلہ لگ لیت شو دل تہ شیطان او از او کڑو چہ عثمان ہلہ شہید کڑے شو۔ پے دے خبر سرہ رسول د زینہ شواو غصہ شو۔ او نے لاندے دیو یو صحابی نہ دا بیعت اٹلی چہ تر مرگہ مرگہ پورے

بہ دوی عثمان بدلہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورتہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پے دے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زینل ملگری پے سر صحابا و نوزہ غیرت کوی۔

نودے واقعے او بیعت تہ دیکھیگی بیعت رضوان چہ پے ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے د کافر و طرف نہ شدا سے شرا بیط ہم دو چہ ظاہراً د مسلمانا نو د کزورے نشانی وہ۔ او عمر

پے بار بار ہنہ شوے ہم ددے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اوتلی دے وکڑے دہ۔ آخر دا چہ کافر و ددے معاہدے چہلہ خلاف ورزی پے ۸ ہجری کے او کڑے۔

د معاہدہ صلح حدیبیہ او ددے خلاف ورزی سبب او گر زید ددے کئے چہ پے ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحابا پے کچہ جاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۰۶ بعد از مجادلہ)

رابطہ مابقی سہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱-	چہر کلہ دلنہ بیان رفتے او شو۔	نوادس نئے سورة کے بیان دامور منظماء دے۔ (اشارہ دے کپے دے خبرے تہ چہرے بدے عمل نصیب کیگی چہرے امور و خیال اوسانے)
۲-	ایت ۲۶ افرمائیل چہ صاباؤ سرہ داکلمہ تقوا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پیدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ کے فرمائی ان اکرمک عند اللہ انکم (چہر توحید کلمہ دے عمل نصیب شی نوعہ تمند بہ شے)
۳-	خاتہ پہ امنوا او شوہ ایت آخری: وعد اللہ الذین امنوا عملوا الصلوات۔۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا ایہا الذین امنوا۔۔۔۔۔
۴-	دے سورة کے کافر و سرہ جنگ بیان دو۔	نودلنہ باغیانوسرہ جنگ بیان دے۔
۵-	آخر کے افرمائیل محمد الرسول اللہ	نودلنہ فرمائی چہ ٹوک در رسول بے ادبی کوی۔ نودھن عمل بر باد دے۔

مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (دمعاشرے داصلاح دپارہ اووہ آداب چہن سہرہ ستاجماعت مضبوطیگی)

دائل آداب پہ یا ایہا الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: واللہ اعلم بنہ منہ منہ کیگی۔ مطلب دچہ اللہ حکم اور رسول طریقہ موجود دہ۔ نوجہل پیہر، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: جمیل اواز دپیہر پہ اواز مہ او چتوے یعنی رسم رواج در رسول طریقے نہ مہ او چتوہ۔ ترجیح در کڑہ طریقے در رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: درکن بارہ کے مکمل تحقیق او کڑہ دانہ چہ ٹوک در تہ دروغ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ او کڑے نوجماعت بدے گڈووشی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کد جماعت ارکان چلو کے پہ شہرہ و دران شی صلحے او کڑہ۔ او کہ پوتنجا دوہ کپے صلح نہ کوی نوہن بل سرہ امداد او کڑہ چہ بوج راشی بہ ہنہ سڑی صلح نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: ایورکن ۲ ذیل رکن تحقیر نہ کڑی۔ درنہ ملگری بہ تہ نس شی۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: اہگمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چہل اختیار کے ندی۔ مگر گمان باندے عمل کول خواہ اختیار کے دی۔ ورنہ جماعت ملگری بدے تہ نس شی۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم او کڑے دھنہ چہ ہنہ تہنی دی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے ندی۔
- بیار دستونو روا تہ نو کے فرمائی چہ منافع بہ چہ ہم دے ادب او لحاظ نہ کوی۔ داحاصل دصورہ دو باقی ترجمہ اسانہ۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادب و معاشرے چہ داسے بل سورة کے نشہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ ٹوک رسول تہ درے نہ یاد کور دش طرف نہ اواز نہ کوی نو دوی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہ اللہ خو ش کڑے دے تاسولہ ایمان او نہ دے خو ش تاسولہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و فسوق و الحصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہ اللہ فرمائی چہ جعلکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب امانا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لاسلمنا و لم یدخل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمنون علیک ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورۃ ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۳۶ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ الحجرات	سورۃ ق
۱-	آیت ۱۳ کے اوڑے ان کریم عند اللہ انکم	نور لہ آیت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	آیت ۱۸ کے اوڑے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	آیت ۶ کے فرمائی چہ سزا ہرزہ پدوسوسہ ہم پوہ دے و نعلم ما تو موس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریڈ
۳-	دے سورۃ کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نور دے سورۃ کے اثبات دقیامت کوی (اشارہ دہ پکے دے تہ چہ معاشرہ سدوی نوقیامت کے ہر دے اجرد رت نصیحت کوی۔)
۴-	آیت ۲: چا چدا نیا و بے ادبی او کڑہ نو عمل بے بر باد دے۔	آیت ۱۴: چا چدا نیا و تکذیب او مخالفت کڑے دے نو ہفتہ لہ اللہ تبارہ کڑے دے۔

امتیازات و سورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پے تعجب دکافرو پے اثبات دقیامت آیت ۲

(۲) سورۃ ممتاز دے پے بیان د جبل الوریڈ باندے (دزڑہ رگ) آیت ۱۶

(۳) سورۃ ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لے کر شی - آیت ۲۲

(۴) سورۃ ممتاز دے پے ہونو فرشتو چینی او گس طرف تہ تاتے دی - آیت ۱۷

مقصد سورۃ: اثبات دقیامت او دلائل عقلیہ پے قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز داسورۃ ق پے مانزہ کے ڈیروستو۔ کذا لک الخروج داوے؟ زکہ چداختر پے ورز ہر سڑے دچیل دس مطابق پے چیل جبل لباس کے راوتے وی دکورنہ۔
نور دے قیامت کے بہ چیل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار دہم سرہ تلور حصہ دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الحاق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی لکل شیء ہوا اللہ (۳) کہف - احزاب پورے: الباریک فی کل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات دقیامت + نفی دشفاعت تھری کوی۔

دا اوسہ پورے چہ تلور حصہ کے دسباند واخلمہ تر حجرات پورے کوم سورۃ نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی دشفاعت تھری اوشوہ۔ اودا نکلے سورۃ نہ (ق ذاریات طور) اثبات دقیامت کوی بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لک الخروج نو ذاریات ۵-۶ کے فرمائی انما تو عدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پدے دے سورۃ نو کوی۔
اثبات دقیامت دے بالترقی۔

دقران دا تلور حصہ پے دولس (۱۲) بابو تقسیم دہ:

باب (۱): سورۃ سبا + فاطر + یس (درے سورۃ نندی)

باب (۲): سورۃ الصافات + ص + زمر (درے سورۃ نندی)

باب (۳): سورۃ مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + چاشیہ + احقاف (اودہ سورۃ نندی)

باب (۴): سورۃ محمد + فتح + حجرات (درے سورۃ نندی)

باب (۵): سورۃ ق + ذاریات + طور (درے سورۃ نندی)

باب (۶): سورۃ نجم + قمر + رحمن + واقعہ (تلور سورۃ نندی۔)

باب (۷): سورۃ حدید + مجادلہ + حشر + محمد + صف + جمعہ + منافقون + تہانین + طلاق + تحریم (لس سورۃ نندی)

باب (۸): سورۃ ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (ہیک سورۃ نندی)

باب (۹): سورۃ مزمل + مدثر (دوہ سورۃ نندی)

باب (۱۰): سورۃ قیامتہ + دھر + مرسلت + نبا + نازعات + عبس + تکویر + انفطار + مطففین + انشقاق + جرود + طارق (دولس سورۃ نندی۔)

باب (۱۱): سورۃ الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد + شمس + لیل (ہیک سورۃ نندی)

باب (۱۲): سورۃ ضحیٰ + انشراح (دولس سورۃ نندی) چدا سورۃ نہ بیان دہ مقاصد اربہ، روشہا تو اوتھید من الدینا اور تغیب الی الآخرة کوی۔

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**